

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1948

ANDRA KAMMAREN

Nr 4

I N N E H Å L L

	Sid.
Torsdagen den 22 januari.	
Fullmäktiges i riksbanken och riksgäldskontoret berättelser ..	3
Fredagen den 23 januari.	
.....	5
Lördagen den 24 januari fm.	
Interpellationer av:	
herr Skoglund i Umeå, ang. ny industri i Örviken	13
herr Pettersson i Dahl, ang. ökad byggnadsverksamhet å landsbygden	14
Lördagen den 24 januari em.	
Interpellation av herr Carlsson i Bakeröd ang. byggnadstill- ståndsprovningen	18
Måndagen den 26 januari.	
Protokoll ang. fullmaktsgranskning	19
Tisdagen den 27 januari.	
.....	23

Onsdagen den 28 januari.

Val av tillfälliga utskott	23
Val av valmän att utse justitieombudsmannens ställföreträdare	25
Skärpning av tobaksbeskattningen	25
Ökad beskattning av spritdrycker m. m.	48
Skärpning av nöjesskatten	63
Interpellation av herr Edberg ang. prispolitiken beträffande sågade trävaror	67

Torsdagen den 22 januari

kl. 11 fm.

§ 1.

Justerades protokollet för den 16 innevarande januari.

§ 2.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 27, angående arrendelindring för vissa kronoegendomar;

nr 28, angående befrielse från viss betalningsskyldighet till kronan; och

nr 29, angående avskrivning av visst i flottledsfonden ingående fordringsbelopp.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var efter annan följande på kammararens bord vilande motioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 131 av herr *Svensson* i Vä *m. fl.*;

nr 132 av herr *Staxäng m. fl.*;

nr 133 av herr *Andersson* i Hyssna;

nr 134 och 135 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*;

nr 136 av herrar *Ståhl* och *Svensson* i Ljungskile; och

nr 137 av herr *Edberg*;

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 138 av herrar *Stjärne* och *Persson* i Svensköp;

nr 139 av herr *Dickson*;

nr 140 av herr *Johnsson* i Skoglösa *m. fl.*; och

nr 141 av herrar *Persson* i Landafors och *Kempe*;

till bankoutskottet motionerna:

nr 142 av herr *Sundberg m. fl.*; och

nr 143 av herr *Spångberg m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 144 av herrar *Andersson* i Alfredshem och *Kärrlander*;

nr 145 av herrar *Karlsson* i Grängesberg och *Gavelin*; och

nr 146 av herr *Persson* i Vinberg;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 147 av herr *Staxäng m. fl.*; och

nr 148—150 av herr *Utbult m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionen nr 151 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionen nr 152 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*;

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 153 av herr *Svensson* i Vä *m. fl.*; och

nr 154 av herr *Kempe m. fl.*; samt

till behandling av lagutskott motionen nr 155 av fru *Nordgren*.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Andersson* i Falun vid kammararens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet angående tilldelningen av spannmål för framställning av maltdrycker, m. m.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Föredrogos och lades till handlingarna bankoutskottets memorial:

nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse; och

nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse.

§ 6.

Avlämnades följande motioner, nämligen:

nr 156, av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1948/49 till allmän bostadsräkning m. m.;

nr 157, av herr *Jacobson* i Vilhelmina *m. fl.*, om ändrade grunder för statsbidrag till anordnande av skolmåltider;

nr 158, av herr *Utbult m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1948/49 till byggande och underhåll av fiskehamnar;

nr 159, av herr *Gavelin* och fru *Ericsson* i Luleå, om utökning av antalet provinsialläkartjänster;

nr 160, av herr *Jacobsson* i Igelsbo *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänknings-skatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m.;

nr 161, av fru *Nordgren*, angående ändring av bestämmelserna om änkepension i lagen om folkpensionering;

nr 162, av herr *Mårtensson m. fl.*, angående viss ändring i lagen om semester;

nr 163, av herr *Allard*, om pension åt f. d. krutarbetaren G. A. Karlssons efterlämnade maka Maria Josefina Karlsson;

nr 164, av herr *Eriksson* i Stockholm, om pension åt föreståndaren för skyddsvärnet i Malmö O. E. Hansen;

nr 165, av herr *Larsson* i Karlstad *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts

framställning om anslag till Bidrag till hushållningssällskapen: Avlöningar;

nr 166, av herr *Utbult m. fl.*, om upprättande av en fond för främjande av maskinell utrustning på fiskebåtar;

nr 167, av herr *Sveningsson m. fl.*, om åtgärder för tryggande av landets behov av frukt och fruktprodukter medelst ökad och förbättrad inhemsk odling;

nr 168, av herr *Onsjö*, angående reglering av rätten att hålla grindar över enskild väg till vilken statsbidrag utgår;

nr 169, av herr *Staxäng m. fl.*, angående fördelningen av anslaget till Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader;

nr 170, av herr *Staxäng m. fl.*, angående användningen av anvisade anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering;

nr 171, av herr *Osterman m. fl.*, angående Tännforsens och andra större vattenfalls avsättande såsom nationalparker;

nr 172, av herr *Edberg m. fl.*, om ökat anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering;

nr 173, av herr *Boman* i Kieryd *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till skogs-vårdsstyrelsernas verksamhet;

nr 174, av herr *von Seth m. fl.*, om upphävande av den beslutade höjningen av inträdesavgifterna för nya telefonabonnemang; samt

nr 175, av herr *Hagård* och fru *Boman*, om åtgärder för beredande av större bekvämlighet åt resande barn och mödrar med minderåriga barn å statens järnvägar.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 11.09 fm.

In fidem

Gunnar Britth.

Fredagen den 23 januari

kl. 11 fm.

§ 1.

Föredrogs var efter annan och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner:

nr 27, angående arrendelindring för vissa kronoegendomar;

nr 28, angående befrielse från viss betalningsskyldighet till kronan; och

nr 29, angående avskrivning av visst i flottledsfonden ingående fordringsbelopp.

§ 2.

Föredrogs var efter annan följande på kammarens bord liggande motioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 156 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*;

nr 157 av herr *Jacobson* i Vilhelmina *m. fl.*;

nr 158 av herr *Utult m. fl.*; och

nr 159 av herr *Gavelin* och fru *Ericsson* i Luleå;

till bevillningsutskottet motionen nr 160 av herr *Jacobsson* i Igelsbo *m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 161 av fru *Nordgren*; och

nr 162 av herr *Mårtensson m. fl.*;

till bankoutskottet motionerna:

nr 163 av herr *Allard*; och

nr 164 av herr *Eriksson* i Stockholm;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 165 av herr *Larsson* i Karlstad *m. fl.*;

nr 166 av herr *Utult m. fl.*;

nr 167 av herr *Sveningsson m. fl.*;

nr 168 av herr *Onsjö*;

nr 169 och 170 av herr *Staxäng m. fl.*;

nr 171 av herr *Osterman m. fl.*;

nr 172 av herr *Edberg m. fl.*; och
nr 173 av herr *Boman* i Kieryd *m. fl.*;
samt

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 174 av herr *von Seth m. fl.*; samt
nr 175 av herr *Hagård* och fru *Boman*.

§ 3.

Avlämnades följande motioner, nämligen:

nr 176, av herr *Ohlin m. fl.*, om de offentliga tjänstemännens rättsställning;

nr 177, av herr *Ohlin m. fl.*, om revision av gällande grunder för de statliga och kommunala tjänstemännens förhandlings- och avtalsrätt;

nr 178, av herr *Hæggblom*, om behörighet för landsfiskal i stad under landsrätt att väljas till stadsfullmäktig;

nr 179, av herrar *Liedberg* och *Wiberg*, angående åtgärder för effektivisering av förberedelsen till och förandet av Sveriges handelsavtalsförhandlingar;

nr 180, av herr *Mårtensson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till stensättning av vägar;

nr 181, av herr *Norup m. fl.*, om åtgärder i syfte att begränsa och avveckla krisförvaltningen;

nr 182, av herr *Onsjö m. fl.*, angående grunderna för statsbidrag till provisoriska skolbyggnader;

nr 183, av herr *Olsson* i Mellerud *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till ambulatorisk behandling m. m. av vissa tuberkulospatienter;

nr 184, av herr *Svensson* i Ljungkile, om ersättning till textilarbetaren E. S. Nilsson för skada, ådragen under militärtjänstgöring;

nr 185, av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till understöd för utbildning av lärare vid folkhögskolor;

nr 186, av herrar *Hansson* i Skediga och *Jonsson* i Skutskär, om ökat statsbidrag till avlönande av fjärdingsmän;

nr 187, av fru *Ewerlöf*, angående byggande av en barnmorskeläroanstaltens i Stockholm egen skolbyggnad;

nr 188, av herrar *Skoglund* i Umeå och *Jansson* i Kalix, angående utredning av frågan om inrättande av en högskola i Norrland;

nr 189, av herr *Sveningsson m. fl.*, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar om anslag till vägunderhåll och vägbyggnader;

nr 190, av herr *Sandberg m. fl.*, om förhöjt anslag till bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp;

nr 191, av herr *Kempe m. fl.*, om sänkning av räntan å vissa statliga bostadslån, *m. m.*;

nr 192, av herr *Hæggblom m. fl.*, angående utredning av det statliga vägväsendets organisation;

nr 193, av herr *Ljungqvist m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material;

nr 194, av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild automobilskatt, *m. m.*;

nr 195, av herr *Falla m. fl.*, om utredning angående det gällande skattesystemets verkningar i vissa avseenden;

nr 196, av herr *Hansson* i Skediga, om rätt till avdrag vid inkomstaxeringen för nyanskaffning av maskiner inom jordbruket;

nr 197, av herrar *Mosesson* och *Kristensson*, om befrielse från varuskatt för vissa etylacetatfabrikat;

nr 198, av herr *Ohlin m. fl.*, om utredning rörande en moderat höjning

av arvslottsbekattningen samt om avskaffande av kvarlåtenskapsskatten;

nr 199, av herr *Edberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild automobilskatt, *m. m.*;

nr 200, av herr *Hæggblom m. fl.*, angående skattefrihet för föräldrars eller anhörigas kostnader för barns studier vid högre läroanstalter;

nr 201, av herr *Swedberg*, om förhöjd pension åt fanjunkaren K. G. Malmgren;

nr 202, av herr *Holmström m. fl.*, angående provisoriskt pensionstillägg till officerare och underofficerare, som avgått med pension från frivillig övergångsstat;

nr 203, av herr *Holmström m. fl.*, angående provisoriskt pensionstillägg till pensionerade f. d. beställningshavare på försvarsväsendets reservstater;

nr 204, av herr *Holmström m. fl.*, angående höjning av maximiåldern för ingående av äktenskap medförande rätt till familjepension;

nr 205, av herr *Kempe*, om pension åt förre banarbetaren K. O. Fäger;

nr 206, av herr *Jansson* i Kalix, om pension åt förre vägstyrelseordföranden A. Fjellström;

nr 207, av herrar *Werner* och *Rubbestad*, angående statens övertagande av tingshusbyggnadsskyldigheten på landsbygd och i städer utan magistrat;

nr 208, av fru *Nordgren*, om införande av en svenska folkets nationaldag;

nr 209, av fru *Västberg m. fl.*, om rätt för make, som vid äktenskapsskillnad fått vårdnaden om barnen, att övertaga den av makarna förhyrda lägenheten;

nr 210, av herr *Nilson* i Spånstad, angående utredning av frågan om överförande i vissa fall av arrendegårdar i brukares ägo, *m. m.*;

nr 211, av fröken *Öberg m. fl.*, om översyn av gällande lagbestämmelser om allmänna barnbidrag, *m. m.*;

nr 212, av herrar *Jacobson* i Vilhelmina och *Kärlander*, angående revii-

sion av lagen om förlängning av tiden för vissa servitut;

nr 213, av herr *Svensson* i Alingsås *m. fl.*, angående rätt för arrendatorer å mark, tillhörande donationer och stiftelser, att inlösa av desamma innehavda jordbruksfastigheter;

nr 214, av herrar *Fröderberg* och *Johnsson* i Kastanjegården, angående dyrtidstillägg å folkpensioner;

nr 215, av herr *Kempe m. fl.*, om rätt i vissa fall för kommunal myndighet på ort, där hyresregleringslagen är tillämplig, att pröva ingångna hyresavtal;

nr 216, av herr *Dahlgren*, om ändring av 6 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete;

nr 217, av herr *Liedberg m. fl.*, i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts gjorda framställningar om anslag under nionde huvudtiteln;

nr 218, av herr *Hæggbloom m. fl.*, om restitution av skatt för bensen, som användes för jordbrukets drift;

nr 219, av herr *Onsjö m. fl.*, om ökat anslag till bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter;

nr 220, av herr *Svensson* i Ljungkile *m. fl.*, om ökat anslag till understöd åt kontrollföreningsverksamheten;

nr 221, av herrar *Svensson* i Ljungkile och *Hammarlund*, om ökat anslag till understödande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm;

nr 222, av herr *Nilson* i Spånstad, om restitution av skatt för bensen, som användes inom jordbruket;

nr 223, av herrar *Jonsson* i Malmgrava och *Hæggbloom*, om anslag till försöksverksamhet med ekolodsutrustning inom ostkustfisket;

nr 224, av herr *Persson* i Norrby *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till markkartering och grundkalkning;

nr 225, av herr *Sundström m. fl.*, om anslag till fraktlindring för kalk;

nr 226, av herr *Jacobson* i Vilhelmina, angående viss ändring av bestämmelserna om inventarielån till innehavare av kronotorp, *m. m.*;

nr 227, av herr *Larsson* i Stockholm *m. fl.*, om utvidgning av beställningsavdelningen vid rikets allmänna kartverk;

nr 228, av herrar *Skoglund* i Umeå och *Lövgren*, om höjning av premierna för dödande av säl;

nr 229, av herr *Jacobsson* i Igelsbo *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till fiskets befrämjande i de särskilda orterna;

nr 230, av fru *Boman m. fl.*, angående en omreglering av de kvalifikationsbestämmelser, som gälla för bidrag till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård;

nr 231, av herr *Jansson* i Kalix *m. fl.*, om viss ändring av 55 § lagen om allmänna vägar;

nr 232, av herr *Stjärne*, om anslag för utdelande av stipendier i syfte att underlätta ett utbyte av elever vid skolor på jordbrukets område i de nordiska länderna, *m. m.*;

nr 233, av herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.*, om viss ändring av bestämmelserna om statsbidrag till uppförande av fruktlagerhus;

nr 234, av herr *Jonsson* i Malmgrava *m. fl.*, om åvägabringande av enhetlighet i fråga om öppethållningstiderna vid vissa telefonstationer på landsbygden; samt

nr 235, av fru *Rönn-Christiansson* och fru *Linderot*, angående utredning om lagfästande av likalönsprincipen.

Dessa motioner bordlades.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 11.08 fm.

In fidem

Gunnar Britth.

Lördagen den 24 januari

kl. 2 em.

§ 1.

Justerades protokollen för den 19 in-
nevarande januari.

§ 2.

Herr statsrådet *Vougt* avlämnade
Kungl. Maj:ts proposition, nr 30, an-
gående godkännande av en mellan Sve-
rige och Bulgariska Folkrepubliken in-
gången handelsöverenskommelse m. m.

Denna proposition bordlades.

§ 3.

Föredrogos var efter annan följande
på bordet liggande motioner; och hän-
visades därvid

till konstitutionsutskottet motionen
nr 176 av herr *Ohlin m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionen
nr 177 av herr *Ohlin m. fl.*;

till konstitutionsutskottet motionen nr
178 av herr *Hægglom*;

till utrikesutskottet motionen nr 179
av herrar *Liedberg* och *Wiberg*;

till statsutskottet motionerna:

nr 180 av herr *Mårtensson m. fl.*;

nr 181 av herr *Norup m. fl.*;

nr 182 av herr *Onsjö m. fl.*;

nr 183 av herr *Olsson* i Mellerud *m. fl.*;

nr 184 av herr *Svensson* i Ljungskile;
och

nr 185 av herr *Svensson* i Ljungskile
m. fl.;

till behandling av lagutskott motionen
nr 186 av herrar *Hansson* i Skediga och
Jonsson i Skutskär;

till statsutskottet motionerna:

nr 187 av fru *Ewerlöf*;

nr 188 av herrar *Skoglund* i Umeå
och *Jansson* i Kalix;

nr 189 av herr *Sveningsson m. fl.*;

nr 190 av herr *Sandberg m. fl.*; och

nr 191 av herr *Kempe m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionen nr
192 av herr *Hægglom m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 193 av
herr *Ljungqvist m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionerna:
nr 194 av herr *Svensson* i Ljungskile
m. fl.;

nr 195 av herr *Falla m. fl.*;

nr 196 av herr *Hansson* i Skediga;

nr 197 av herrar *Mosesson* och *Kris-
tensson*;

nr 198 av herr *Ohlin m. fl.*;

nr 199 av herr *Edberg*; och

nr 200 av herr *Hægglom m. fl.*;

till bankoutskottet motionerna:

nr 201 av herr *Swedberg*;

nr 202—204 av herr *Holmström m. fl.*;

nr 205 av herr *Kempe*; och

nr 206 av herr *Jansson* i Kalix;

till behandling av lagutskott motio-
nerna:

nr 207 av herrar *Werner* och *Rubbe-
stad*;

nr 208 av fru *Nordgren*;

nr 209 av fru *Västberg m. fl.*;

nr 210 av herr *Nilson* i Spånstad;

nr 211 av fröken *Öberg m. fl.*;

nr 212 av herrar *Jacobson* i Vilhel-
mina och *Kärrlander*;

nr 213 av herr *Svensson* i Alingsås
m. fl.;

nr 214 av herrar *Fröderberg* och
Johnsson i Kastanjegården;

nr 215 av herr *Kempe m. fl.*; och

nr 216 av herr *Dahlgren*;

till jordbruksutskottet motionen nr
217 av herr *Liedberg m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionen nr
218 av herr *Hægglom m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 219 av herr *Onsjö m. fl.*;

nr 220 av herr *Svensson* i Ljungskile
m. fl.; och

nr 221 av herrar *Svensson* i Ljungkile och *Hammarlund*;

till bevillningsutskottet motionen nr 222 av herr *Nilson* i Spånstad;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 223 av herrar *Jonsson* i Malmgrava och *Hæggbloom*;

nr 224 av herr *Persson* i Norrby *m. fl.*;

nr 225 av herr *Sundström m. fl.*;

nr 226 av herr *Jacobson* i Vilhelmina;

nr 227 av herr *Larsson* i Stockholm *m. fl.*;

nr 228 av herrar *Skoglund* i Umeå och *Lövgren*;

nr 229 av herr *Jacobsson* i Igelsbo *m. fl.*;

nr 230 av fru *Boman m. fl.*;

nr 231 av herr *Jansson* i Kalix *m. fl.*;

nr 232 av herr *Stjärne*; och

nr 233 av herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.*; samt

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 234 av herr *Jonsson* i Malmgrava *m. fl.*; och

nr 235 av fru *Rönn-Christiansson* och fru *Linderot*.

§ 4.

Avlämnades följande motioner, nämligen:

nr 236, av herrar *Holmström* och *Fahlman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänknings-skatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, *m. m.*;

nr 237, av herr *Håstad m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 5—10;

nr 238, av herr *Skantze m. fl.*, angående ändrad tid för lagtima lands-tingsmöte *m. m.*;

nr 239, av herr *Mattsson m. fl.*, angående vissa ändringar i lagen om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning;

nr 240, av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*, angående mandatfördelningen

mellan valkretsarna vid val till riksdagen;

nr 241, av herr *Hedlund* i Rådöms *m. fl.*, angående mandatfördelningen mellan valkretsarna vid val till riksdagen;

nr 242, av herr *Håstad m. fl.*, angående de kommunala tjänstetillsättningarna;

nr 243, av herr *von Friesen*, angående åtgärder för stärkande av den riksdagens kontrollmakt, som beröres i §§ 105, 106 och 107 regeringsformen;

nr 244, av herr *Lager m. fl.*, om tillsättande av en kommission för utarbetande av förslag till en tidsenlig och demokratisk författning;

nr 245, av herr *Ohlin m. fl.*, angående införande av fakultativ avgörande folkomröstning;

nr 246, av herr *Johansson* i Stockholm, om förstärkning av justitieombudsmannainstitutionen med lekmanarepresentanter;

nr 247, av herr *Ståhl m. fl.*, om visst tillägg till 1 § lagen rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner;

nr 248, av herr *Holmström m. fl.*, om åtgärder för avhjälpande av bostadsbehovet för de vid ämbetsverken å Ladugårdsgårde och Mariebergssområdet anställda tjänstemännen;

nr 249, av herr *Larsson* i Luttra *m. fl.*, om utredning rörande dyrortssystemets avskaffande;

nr 250, av herrar *Olson* i Göteborg och *von Friesen*, om ökat anslag till bidrag till Svenska textiltforskningsinstitutet;

nr 251, av herr *Olson* i Göteborg *m. fl.*, om anslag till förbindelsebana och ny hangar på Göteborg-Torslanda flygplats;

nr 252, av herr *Gavelin m. fl.*, om ökat anslag till bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet *m. m.* för nykterhetens främjande;

nr 253, av herr *Sveningsson m. fl.*, om ökat anslag till byggande av enskilda vägar;

nr 254, av herr *Sveningsson*, om förhöjt statsbidrag till byggande, iståndsättande och underhåll av enskild väg;

nr 255, av herr *Ekdahl*, om medgivande i vissa fall av statsbidrag till ny- och ombyggnad av ålderdomshem utan hinder av att byggnadsarbetet påbörjats före den 1 juli 1946;

nr 256, av herrar *Lindberg* och *Lundgren*, om anslag till anskaffande av nytt tjänstefartyg för mellersta lotsdistriktet;

nr 257, av herrar *Lindberg* och *Lundgren*, angående bidrag till uppförande av ett sjömanshem i Antwerpen;

nr 258, av herr *Lindberg*, om ökat anslag till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor;

nr 259, av herr *Lindberg*, angående rese- och traktamentsbidrag till befattningshavare vid statsunderstödda alkoholistanstalter för deltagande i konferenser och kurser rörande nykterhetsvården;

nr 260, av herr *Lindberg*, angående anslag till kommittén för samarbete mellan nykterhetsrörelsen och fackföröreningsrörelsen;

nr 261, av fru *Svedberg m. fl.*, angående åtgärder till förbättring av mödrahjälpsstandvården;

nr 262, av herr *Skantze m. fl.*, om anslag till fasta anläggningar för luftbevakningsorganisationen;

nr 263, av herr *Skantze m. fl.*, om anslag till påbörjande av ett fartygstunnelssystem;

nr 264, av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.*, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar om anslag till bostadsbyggande m. m.;

nr 265, av herrar *Birke* och *Sveningsson*, om ökat anslag till nyanskaffning av elektromotorvagnar samt person- och resgodsvagnar;

nr 266, av herr *von Friesen*, om utredning beträffande psykologiens och pedagogikens behov och forskningsvillkor m. m.;

nr 267, av herr *von Friesen*, om ökat anslag till stipendier åt tonsättare;

nr 268, av herr *von Friesen*, angående anslag till kontorsbiträden vid de allmänna läroverken;

nr 269, av herr *von Friesen*, om ökat anslag till Svenska naturskyddsföreningen;

nr 270, av herr *von Friesen*, angående anordnande av utbildningskurser för skolpsykologer;

nr 271, av herr *von Friesen*, angående översyn av gällande bestämmelser rörande löneförmåner för pensionerade befattningshavare, som utnyttjas i stats-tjänst;

nr 272, av herr *von Friesen*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till social upplysningsfilm;

nr 273, av fru *Linderot m. fl.*, om ökat anslag till särskilda barnbidrag till änkers och invaliders barn;

nr 274, av fru *Möller* och fru *Boman*, angående anslag till premier till uppfinnare av tekniska hjälpmedel på hemhushållningens område;

nr 275, av herr *Ohlin m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag å riksstatens fjärde huvudtitel;

nr 276, av fru *Ewerlöf* och herr *Hagård*, om ökat anslag till bidrag till anskaffande och drift av hörapparater;

nr 277, av herr *Dickson*, om inrättande av en professur i flygplansstatik och flygplansbyggnad vid tekniska högskolan i Stockholm;

nr 278, av herrar *Ljungqvist* och *von Friesen*, angående införande vid vissa läroanstalter av obligatorisk undervisning rörande den enskildes och hemmets ekonomi;

nr 279, av fru *Gustafson m. fl.*, om ökade anslag till fonderna för idrottens främjande och för friluftslivets främjande;

nr 280, av herr *Johansson* i Stockholm, om inrättande av en fond för internationellt ungdomsutbyte;

nr 281, av herr *Johansson* i Stockholm, om avskaffande av terminsavgifterna vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga skolor;

nr 282, av herrar *Johansson* i Stockholm och *Johanson* i Norrköping, om ökning av anslaget till teknisk-vetenskaplig forskning;

nr 283, av herr *Hoppe m. fl.*, om ökade anslag till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund;

nr 284, av herrar *Severin* i Gävle och *Brandt*, om höjning av kommittéanslagen under femte och tionde huvudtitlarna;

nr 285, av herrar *Severin* i Gävle och *Brandt*, angående personalförstärkning vid kommerskollegii monopolutredningsbyrå m. m.;

nr 286, av fru *Alvén m. fl.*, om ökat anslag till bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande;

nr 287, av fru *Boman* och herr *Sveningsson*, om ökat anslag till bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp;

nr 288, av herr *Hagberg* i Luleå m. fl., om utredning angående inrättande av ett universitet i Norrland;

nr 289, av herr *Holmström*, angående anslag till underhåll av arméns tygmateriel;

nr 290, av herr *Holmström m. fl.*, angående anslag till hemvärnets tygmateriel;

nr 291, av herr *Dahlgren*, om ersättning till värnpliktige K. G. Sjöberg för skada, ådragen under militärtjänstgöring;

nr 292, av herr *Johanson* i Norrköping m. fl., om utredning angående samordnande av hälso- och sjukvårdsfrågor samt idrott, gymnastik och friluftsliv, m. m.;

nr 293, av herrar *Ljungqvist* och *Henriksson*, angående en revision av gällande kreditutfästelser gentemot utlandet;

nr 294, av herr *Jonsson* i Skedsbygd m. fl., om avskaffande av kvarlåten-skapsskatten;

nr 295, av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.*, om ändring av gällande bestä-

melse om avdragsrätt och skattskyldighet för medlemsavgifter till vissa föreningar;

nr 296, av herr *Birke m. fl.*, om restitution till vederbörande fordonsägare av för mycket inbetald automobilskatt;

nr 297, av herrar *Birke* och *Jacobsson* i Igelsbo, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt m. m.;

nr 298, av herr *Johnsson* i Skoglösa m. fl., om införande av skatt på förströelsetidskrifter;

nr 299, av herr *Johnsson* i Skoglösa m. fl., om en särskild varuskatt å importerad frukt;

nr 300, av herr *Henriksson m. fl.*, angående viss ändring av förordningen om investeringsfonder;

nr 301, av herr *Henriksson*, om tullfrihet för förtätade gaserna butan och propan;

nr 302, av herr *von Friesen*, om lindring i beskattningen av till sjöfolk utgående naturaförmåner;

nr 303, av herr *von Friesen m. fl.*, om vidgad rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för försäkringspremier;

nr 304, av herrar *Molander* och *Severin* i Stockholm, angående ändrade bestämmelser för försäljning till allmänheten av spritdrycker;

nr 305, av herr *Johansson* i Stockholm m. fl., om befrielse från skatt för familjebidrag, som utgår till ägare av eget hem;

nr 306, av herr *Jansson* i Aspeboda m. fl., om ändrade bestämmelser angående s. k. procentavdrag vid fastighetstaxering;

nr 307, av herr *Jansson* i Örebro m. fl., om revision av bestämmelserna i kommunalskattelagen angående rätten till fri avskrivning av maskiner och andra inventarier;

nr 308, av herr *Ståhl m. fl.*, om viss ändring av 12 § taxeringsförordningen;

nr 309, av herr *Henriksson*, angående rätt att vid taxering erhålla avdrag för

avsättning till investeringsfond för ersättning av förkrigslager, m. m.;

nr 310, av herr *Eriksson* i Stockholm, om tilläggs pension åt f. d. nattvakten K. G. Andersson;

nr 311, av fru *Gustafson*, angående placering i pensionsgrupp av arbeterskorna S. Hammer och E. Östman;

nr 312, av fru *Linderot* och fru *Rönn-Christiansson* om utredning av frågan om reservbarnmorskornas pensionsförmåner;

nr 313, av herr *Lindberg*, om pension åt reservkaptenen D. H. T. Börjesons efterlämnade maka Hebe Börjeson;

nr 314, av herr *Spångberg m. fl.*, om reglering av pensionsförhållanden för konstitutionsutskottets sekreterare S. V. Holm;

nr 315, av herr *Thapper m. fl.*, angående dyrtidstillägg å folkpensioner för år 1948;

nr 316, av herr *Jansson* i Örebro *m. fl.*, om sänkning i vissa fall av den i lagen om folkpensionering föreskrivna pensionsåldern;

nr 317, av herr *Karlsson* i Stuvsta *m. fl.*, angående vissa ändringar i prisregleringslagen;

nr 318, av herrar *Håstad* och *Hagård*, angående utredning av frågan om rätten att anföra besvär över beslut av sjukvårdsberedningar och sjukhusdirektioner;

nr 319, av herr *Johnsson* i Skoglösa *m. fl.*, om skyldighet för innehavare av järnväg, som delar fastighets ägor, att hålla anordningar för övergång av järnvägen;

nr 320, av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*, om sådan ändring av lagen om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders barn *m. fl.*, att den kommer att omfatta även änklingars barn;

nr 321, av herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.*, om uppskov med verkställandet av 1947 års riksdags beslut om rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område och dess administrativa organisation;

nr 322, av fru *Boman m. fl.*, om anordnande av en provisorisk skogsskolekurs i Norrbottens län;

nr 323, av herrar *Skoglund* i Umeå och *Jonsson* i Skedsbygd, angående restitution av bensinskatt till utövare av fiskerinäringen;

nr 324, av herr *Sandberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till markkartering och grundkalkning;

nr 325, av herrar *Sandberg* och *Jacobsson* i Igelsbo, om rörligt tillägg åt hemkonsulenter och fiskeritjänstemän hos hushållningssällskapen;

nr 326, av herr förste vice talmannen *Magnusson*, om anslag till bidrag till Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund;

nr 327, av herr förste vice talmannen *Magnusson*, om ökat anslag till bidrag till Sveriges pomologiska förening;

nr 328, av herr *von Friesen*, om förbud mot all jakt efter sjöfågel under våren;

nr 329, av herr *Jonsson* i Skedsbygd, om åtgärder för utrotande av den s. k. nosmasken på öland;

nr 330, av herr *Hansson* i Skediga *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Skogsvård m. m.: Bidrag till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet;

nr 331, av herr *Birke*, om skärpta bestämmelser avseende skydd mot eldfara inom elevhem vid vissa skolor och anstalter;

nr 332, av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.*, angående beredande av semestermöjligheter för personer, som med hänsyn till bristen på vikarier icke kunna erhålla semester;

nr 333, av fru *Möller* och fru *Boman*, angående viss ändring av stadgan för den kommunala yrkesundervisningen;

nr 334, av herr *Ståhl*, om inrättande av en särskild kommission för övervakande av krigsadministrationen;

nr 335, av herrar *Dahlgren* och *Senander*, angående rätt för idrottsmän, som deltaga i olympiader och lands-

Interpellation ang. åtgärder för igångsättande av industriell verksamhet i Örviken i stället för nedlagd sulfittfabrik.

kamper i fri idrott, att av statsmedel erhålla ersättning för förlorad arbetsförtjänst;

nr 336, av herr *Jansson* i Örebro, om utredning av möjligheterna att utvidga den statliga industrien i Laxå;

nr 337, av herr *Dickson*, angående upphävande eller uppmjukning av förbudet mot rundflygningsverksamhet;

nr 338, av herrar *Persson* i Landafors och *Hagberg* i Luleå, angående utredning av vissa problem inom skogsbruket, sågverks-, massa- och pappersindustrierna;

nr 339, av herr *Karlsson* i Stuvsta *m. fl.*, om utredning i syfte att rationalisera och förbilliga varudistributionen i landet;

nr 340, av herr *Håstad* och fru *Möller*, om utredning rörande kompetensfördelningen inom sjukhusens ledning;

nr 341, av herrar *Johanson* i Norrköping och *Dahlgren*, om åtgärder till underlättande för vanföra att anskaffa invalidvagnar och rullstolar *m. m.*;

nr 342, av herrar *Jansson* i Örebro och *Johanson* i Norrköping, om reducere av resekostnaderna för ungdom vid semesterresor;

nr 343, av fru *Svedberg*, om rätt för barn under 14 år att resa på halv biljett på statens järnvägar;

nr 344, av herrar *Skoglund* i Umeå och *Jansson* i Kalix, om utredning av vissa spörsmål i fråga om den svenska statistiken;

nr 345, av herrar *Johansson* i Mysinge och *Jonsson* i Skedsbygd, angående översyn och fortlöpande kontroll av uppgiftsinsamlandet för statistiska och liknande ändamål;

nr 346, av herr *Boman* i Stafsund *m. fl.*, om utredning rörande verkningarna av den pågående inflyttningen från landsbygden till städer och tätorter;

nr 347, av herr *Sveningsson*, om ändrade föreskrifter rörande flyguppvisningar; samt

nr 348, av herr *Eriksson* i Sandby *m. fl.*, om översyn av vissa bestämmelser i hälsovårdsstadgan.

Dessa motioner bordlades.

§ 5.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr **SKOGLUND** i Umeå, som anförde: Herr talman! Vid Örvikens sulfittfabrik i Västerbottens län nedlades driften den 1 mars 1947 efter att ha varit i gång i begränsad omfattning sedan maj månad 1945. Av driftsstoppet, vilket förklarades bero på underskott på råvaror, berördes ungefär 200 man. Meddelande om den beslutade driftsnedläggelsen lämnades i slutet av år 1946 till länsarbetsnämnden i Västerbottens län. På grund därav vidtogos omedelbart åtgärder för tillsättande av en kommitté med uppgift att medverka till en för ortsbefolkningen och Bureå kommuns näringsliv så gynnsam avveckling som möjligt av företaget i fråga. Kommittén bildades den 3 januari 1947 och erhöll till ordförande landshövding Elof Lindberg. Till ledamöter i densamma utsågos representanter för Örvikens Aktiebolags ledning, tjänstemän och arbetare, Bureå kommun, statens arbetsmarknadskommision, Industriens produktionsråd, Västerbottens företagareförening, Västerbottens läns landsting samt länsarbetsnämnden i Västerbottens län.

För den på detta sätt tillsatta kommittén stod det klart, att dess främsta uppgift måste bli att till Örviken överföra nya industrier i stället för den nedlagda. För den skull sökte också kommittén kontakt med länets företagareförening, varjämte kommittén förutsatte, att Örvikens Aktiebolag skulle komma att lämna all den medverkan, som vore erforderlig för en lycklig lösning av det föreliggande problemet. Till

Interpellation ang. åtgärder för utökning av byggnadsverksamheten på landsbygden.

en början önskade därför kommittén besked från bolaget i följande punkter:

1. bolagets planer angående förläggande av annan industri till Örviken,

2. villkoren för eventuell överlåtelse till annan industri av mark och fabrikslokaler genom uthyrning eller försäljning samt vederlaget härför,

3. bolagets plan för avveckling, främst med avseende på pensionering av äldre arbetare.

Uppgifterna infordrades till den 23 januari 1947 men förelågo icke vid det sammanträde som då hölls. Trots förnyade framställningar uteblevo de även i fortsättningen, och när kommittén slutligen sammanträdde den 26 november 1947 nödgades den konstatera, att bolaget ännu icke lämnat de besked, varom hemställen gjorts vid flera tillfällen. Detta förhållande måste beklagas främst med hänsyn därtill, att bolagets tillvägagångssätt förhindrade en konkret möjlighet att till Örviken förlägga två småindustrier.

Givet är att en dylik förhållning av frågan vållade oro hos de genom driftstoppet friställda arbetarna och bekymmer för kommunen. Från denna hemställde man därför nu om kommitténs medverkan för att kommunen omedelbart skulle få taga del av bolagets avvecklingsplaner och i samarbete med kommittén planera egna åtgärder. På grund av denna hemställan gjorde kommittén den 26 nov. 1947 en ytterligare framställning till Örvikens Aktiebolag med anhållan om uppgift beträffande:

a) bolagets avvecklingsplan för Örviken,

b) hyresbeloppet för de lokaler, varå spekulant funnes,

c) lägsta hyresbelopp för övriga lokaler.

Samtidigt meddelades bolaget att, därest de begärda uppgifterna icke tillställts kommittén före den 15 december 1947, kommittén avsåg att hos regeringen anmäla förhållandet. Icke heller

denna gång lämnade bolaget meddelande angående de begärda uppgifterna, varför kommittén den 8 jan. i år till regeringen inlämnade rapport i ärendet.

Vad som inträffat i det relaterade fallet har skapat en mycket unik situation. Här beslutar bolaget att nedlägga driften vid Örviken utan att dessförinnan ha utarbetat en avvecklingsplan. Åtgärden innebär att ungefär 200 man bli friställda. Från myndigheternas sida anmäler man sig då beredd att medverka dels till en sådan avveckling att den inte medför alltför många och stora sociala olägenheter, dels till startandet av ny företagsamhet. Effekten av alla dessa ansträngningar uteblir emellertid, enär bolaget, som främst bär ansvaret för det inträffade, icke lämnar besked, om det över huvud taget tänker göra någonting. I denna situation förefaller ett ingripande från regeringens sida vara starkt motiverat.

Under hänvisning till det anförda får jag därför anhålla om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Vilka åtgärder kan och ämnar regeringen vidtaga för att tillföra Örviken ny industriell verksamhet?

Denna anhållan bordlades.

§ 6.

Herr PETERSSON i Dahl erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Enligt en preliminär redogörelse i Sociala Meddelanden ha för 1946 uppgifter om byggnadsverksamheten erhållits från byggnadsnämnderna respektive byggnadsinspektörerna i 1 161 orter. Av samtliga orter ha 407 betecknats som stadssamhällen, varmed i detta fall avses sådana orter, där byggnadsstadgans bestämmelser för stad äro gällande. Folkmängden i dessa samhällen uppgick sammanlagt till 3,3 miljoner invånare, motsvarande 49,6 procent

Interpellation ang. åtgärder för utökning av byggnadsverksamheten på landsbygden.

av rikets hela folkmängd. De 754 såsom »övriga orter» betecknade orterna utgöras av sådana icke administrativa områden, där byggnadsstadgans bestämmelser för landsbygden äro tillämpliga.

Nettotillskottet av bostadslägenheter uppgick till 46 487 under 1946 på här nämnda orter, av vilket antal endast 6 066 lägenheter eller endast 12 procent kommo på de 754 »övriga orterna». Uppgifter om bostadsbyggandet på den egentliga landsbygden lämnas icke i denna redogörelse, varför det icke är möjligt att beräkna den totala byggnadsproduktionen i landet. Man torde emellertid med säkerhet kunna utgå från att byggnadsverksamheten ingalunda varit lika livlig på de mindre orterna och på landsbygden, där dock hälften av befolkningen bor.

Under 1947 beräknade man att omkring 70 000 lägenheter byggts i hela riket. Hur bostadsproduktionen fördelar sig på stadssamhällen å ena sidan och på mindre tätorter och landsbygden å den andra är icke möjligt att avgöra. Det synes vara klart att den större delen av bostadsbyggandet har ägt rum i större städer och samhällen. Det förtjänar framhållas att bostadsproduktionen i stort har reglerats av statsmakterna genom byggnadstillståndsgivningen. Det har sålunda legat i statens hand att befrämja eller hålla tillbaka de mindre samhällenas och landsbygdens utveckling.

På grund av de ekonomiska svårigheter, som vårt land numera blivit försatt i, har en kraftig nedskärning av bl. a. bostadsbyggandet måst företagas. Man räknar med att byggnadsproduktionen under 1948 skall begränsas till 50 000 lägenheter från 70 000 lägenheter under 1947 eller med i runt tal 30 procent i jämförelse med föregående år. Härvid är att märka att igångsättnings-tillstånd numera kräves även för bostäder, som byggts med hjälp av de så kallade barnrikelånen och under egnahemsorganisationens medverkan.

Den beräknade bostadsproduktionen för 1948 har fördelats med 35 000 lägenheter på kvotorter och med 15 000 lägenheter på icke kvotorter, vilka senare i stort sett torde sammanfalla med landsbygden.

Det bör som särskilt anmärkningsvärt framhållas, att av den kvot på 15 000 lägenheter, som anslagits till landet i övrigt, d. v. s. landsbygden, få enligt uppgift endast 10 000 lägenheter tagas i anspråk. En tredjedel eller 5 000 lägenheter har tagits undan av de statliga myndigheterna för att omprövas och eventuellt senare fördelas. Denna restriktiva hållning hos myndigheterna när det gäller bostadsbyggandet på landsbygden får synnerligen allvarliga konsekvenser. Jag kan nämna att Hallands läns landsbygd med en folkmängd nära 100 000 invånare har tilldelats 300 lägenheter för tiden 1 juli 1947—30 juni 1948. Halmstad med cirka 32 000 inbyggare har för samma tid fått 385 lägenheter eller en större byggnadskvot än hela landsbygden. Det torde vara svårt att påstå att en sådan fördelning av bostadsbyggandet är rimlig och riktig.

Den byggnadsverksamhet, som bedrivits med stöd av egnahemsnämnder och statens byggnadslånebyrå, har tidigare haft generella byggnadstillstånd och endast reglerats genom anslagens storlek till bidrag och lån. Numera kräves även för denna verksamhet igångsättnings-tillstånd. Den bostadsbyggnadsverksamhet, som bedrivits av Hallands egnahemsnämnd, belyses av uppgifterna i omstående tabell.

Anmärkningsvärda äro variationerna i medelstillelningen, som inte kunnat undgå att skapa ojämnheter i egnahemsnämndens verksamhet till men för den bidrags- och lånesökande allmänheten. Det kan i detta sammanhang påpekas, att meddelande om anslag för 1947/48, trots att riksdagen beviljade medel redan våren 1947, inte kom nämnden tillhanda förrän strax före jul. Vid denna tidpunkt funnos 1 028 ansökningar om

Interpellation ang. åtgärder för utökning av byggnadsverksamheten på landsbygden.

Bostadsförbättringsverksamheten
i Ha lands län.

A r	Bidrag	Nybygg- nadslån	Förbätt- ningslån
1940 ..	1 847 940	—	—
1940/1941 ..	120 000	93 840	69 530
1941/1942 ..	360 000	164 500	93 750
1942/1943 ..	299 775	149 210	150 000
1943/1944 ..	284 500	180 000	149 200
1944/1945 ..	199 320	118 250	89 280
1945/1946 ..	1 002 000	571 650	327 100
1946/1947 ..	370 000	222 700	120 000
1947/1948 ..	274 000	213 000	120 000

bidrag, representerande en kostnads-
summa av i runt tal 1 500 000 kronor.

Av denna skildring av läget torde framgå dels att ett stort behov av sanning av landsbygdens bostadsbestånd förefinns och dels att osäkerheten om vad som kan erhållas i bidrag och komma till utförande för med sig stora svårigheter. Vad som inger särskilda bekymmer är, att landsbygden, trots att förbättringen av dess bostäder blivit eftersatt, ändå tilldelats en så liten byggnadskvot och att dessutom en ny omprövning av denna kvot skall äga rum.

Till sist vill jag påtala de olägenheter, som följa av att bostadsförbättring eller nybyggnad icke får företagas i

samhällen, där byggnadsplaner äro under uppgörande eller vatten och avlopp planeras. På detta sätt hämmas under långa tider allt byggande till förfång inte endast för enskilda utan även för det allmänna, kommuner och landsting. Det är därför synnerligen nödvändigt att planer av nämnda slag upprättas med så liten tidsutdräkt som möjligt.

Med stöd av vad jag anfört får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få rikta följande frågor:

Har statsrådet uppmärksammat de allvarliga konsekvenser för landsbygdens bostadsbyggande, som den ringa byggnadskvoten och ovan påtalade förhållanden föra med sig?

Är statsrådet villig att medverka till att landsbygden tilldelas större byggnadskvot än den preliminärt fastställda?

Denna anhållan bordlades.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 2.25 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Lördagen den 24 januari

kl. 7.30 em.

§ 1.

Avlämnades följande motioner, nämligen:

nr 349, av herr Nilsson i Göingegården *m. fl.*, om ändrade bestämmelser rörande valkretsindelningen vid landstingsmannaval;

nr 350, av herr Johansson i Mysinge *m. fl.*, om införande av beslutande folkomröstning;

nr 351, av herr Larsson i Luttra *m. fl.*, om ändrade grunder för statens bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler;

nr 352, av herrar Nilsson i Göingegården och Hjalmarson, om ökat anslag till bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning;

nr 353, av herrar Sveningsson och Dickson, om inrättande av en statlig fond för reglering av skador å privat eller kommunal egendom genom naturkatastrofer;

nr 354, av herr Wiberg, om anvisande av särskilt anslag till Statens konstråd: Omkostnader;

nr 355, av herr Wiberg, angående bestämmelser om ersättning för parts kostnader i mål och i ansökningsärenden, som handläggas av förvaltningsdomstol eller annan offentlig myndighet;

nr 356, av herr Ljungqvist *m. fl.*, om förstärkning av arbetskrafterna å justitiedepartementets byrå för medborgarskapsärenden;

nr 357, av herrar Wiberg och Liedberg, om ökat anslag till Utrikesdepartementet: Avlöningar;

nr 358, av herr Wiberg, angående anslag till inköp av konst och konstindustri för utsmyckning av svenska beskickningar;

nr 359, av herr Johnsson i Stockholm, angående anslag till Stockholms stadsmission för dess nykterhetsvårdsbyrå;

nr 360, av herrar Johansson i Mysinge och Nilson i Spånstad, om viss ändring av grunderna för statsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare;

nr 361, av herr Andersson i Dunker, angående åtgärder till förhindrande av eventuella kupp försök mot det demokratiska styrelseskicket, *m. m.*;

nr 362, av herr Hedlund i Rådom, angående avskaffande av ortsavdragen;

nr 363, av herr Sveningsson, om avskaffande av fastighetsskatten;

nr 364, av herr Wiberg *m. fl.*, angående upphävande av restriktionerna i fråga om utskänkning å restauranger med spriträttigheter;

nr 365, av herr Johnsson i Stockholm, om införande av skatt å vissa veckotidskrifter av förströelsekaraktär;

nr 366, av herr Ljungqvist, om tillämpning av skattespärr i fråga om preliminärskatt;

nr 367, av herrar Håstad och Hjalmarson, angående åtgärder för främjande av det frivilliga enskilda sparandet;

nr 368, av fru Gustafson, om årligt understöd åt förre musikdirektören V. Brandts fränskilda hustru Hilma Brandt;

nr 369, av herrar Hedlund i Rådom och Jonsson i Skedsbygd, angående utredning av frågan om ändrade bestämmelser för meddelande av fällande straffdom i en kollegial domstol;

nr 370, av herr Jönsson i Rossbol *m. fl.*, angående utredning om viss omläggning av den lägre skogsskoleundervisningen;

nr 371, av herr Wiberg, om översyn av gällande aktiebolagslag;

nr 372, av herr Johnsson i Stockholm, om viss ändring av lagen om avbrytande av havandeskap;

Interpellation ang. handläggningen av ärenden rörande byggnadstillstånd.

nr 373, av herr förste vice talmanen *Magnusson m. fl.*, om inventering av landets för fiskodling lämpade vattendrag m. m.;

nr 374, av herr *Jonsson* i Skedsbygd, om anslag till bestridande av fraktkostnader för stenbrytningsaggregat;

nr 375, av herrar *Hedlund* i Rådom och *Jonsson* i Skedsbygd, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag rörande bidrag till studieresor för i det mindre jordbruket deltagande män och kvinnor;

nr 376, av herr *Andersson* i Dunker m. fl., om ökat anslag till väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo;

nr 377, av herr *Andersson* i Dunker m. fl., om ökat anslag till bidrag till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet;

nr 378, av herrar *Håstad* och *Birke*, om ändrad lydelse av 21 § lagen om vägnämnder och länsvägnämnder;

nr 379, av herr *Nilsson* i Göingegården, angående en omprövning av reglerings- och ransoneringssystemet; och

nr 380, av herr *Andersson* i Dunker m. fl., om nedsättning av installationsavgiften för nyttillträdande telefonabonnenter.

Dessa motioner bordlades.

§ 2.

Ordet lämnades på begäran till

Herr **CARLSSON** i Bakeröd, som anförde: Herr talman! På grund av bristen på material och arbetskraft har byggnadsverksamheten reglerats genom omfattande lagstiftningsåtgärder. Bestämmelserna, ofta ändrade, om tillstånd för byggnadsarbete kunna icke sägas vara utformade på ett för den stora allmänheten lättförståeligt sätt. Det vill dock synas som om tillämpningen av utfärdade förordningar och givna direktiv ger anledning till om möjligt ännu mera klander. Det kan tyvärr konstateras, att allmänheten emellanåt av den centrala myndigheten på området behandlas med en nonchalans, som man trodde hörde till en förgången

tid. Det är nödvändigt att större smidighet och större tillmötesgående visas de byggnadstillståndssökande än som ofta är fallet.

Ett fall, som kommit till min kännedom, belyser på ett i ögonen fallande sätt de ovan påtalade missförhållandena. I februari 1947 nedbrann mangårdsbyggnaden på ett jordbruk i mitt hemlän. Ägaren lät göra upp ritningar till nytt boningshus och sökte byggnadstillstånd hos arbetsmarknadskommissionen den 22 april. Efter dryga två månader kom svar, vilket kort och gott utan någon som helst motivering meddelade, att kommissionen inte funnit anledning bevilja sökt byggnadstillstånd. Då ägaren inte gärna kunde nöja sig med detta besked, gjorde han en ny framstöt den 12 juli, av vilken ingenting förnams från kommissionen under hela sommaren. Vid ett besök i Stockholm den 30 augusti uppsökte jag på uppdrag av mannen kommissionen, och det meddelades då, att ansökan inte kunde bifallas, därför att huset, som han ämnade bygga, var för stort. Enligt gällande bestämmelser får man nämligen inte bygga en bostad, vars golvyta överstiger 180 m², men därom hade man på kommissionen inte ansett sig behöva underrätta den sökande. Takten i handläggningen av ärendet ökade nu avsevärt, och man underrättade den sökande — per telefon — att huset var för stort. Han modifierade då ritningarna något och fick den 4 september byggnadstillstånd, 7 månader efter det gården brunnit ned.

Detta är ett exempel på den brist på smidighet som karakteriserar ett stort ämbetsverk. Man underlät att underrätta den sökande om orsaken till avslaget. Man behandlade ett ärende, som var brådskande, i den vanliga nådiga tågordningen. Man fasthöll envist vid en bestämmelse, som inte alltid är tillämplig på jordbruk. Det förtjänar nämnas, att gården brunnit ned, vilket angivits redan i den första ansöknings. Det

Interpellation ang. handläggningen av ärenden rörande byggnadstillstånd.

var alltså inte fråga om vad man förmodligen på kommissionen betecknar som okynnesbygge. Mannen var tvungen att skaffa tak över huvudet för sig och sin familj, som består av hustru och tre barn, av vilka det minsta var sex dagar gammalt vid branden. Skyndsamhet var av nöden, då familjen måst inhysa sig i ett på gården befintligt bryggghus, vilket knappast kan vara en lämplig familjebostad. Men vad hände? Hela våren och sommaren, under vilken tid boningshuset kunnat byggas upp, gick utan att byggnadstillstånd lämnades.

Det är givetvis en riktig bestämmelse, att i nuvarande läge icke större böningshus än 180 m² böra få byggas. Men undantag bör kunna medgivas även från denna regel, då särskilda skäl därtill föreligga. Inom jordbruket råder ju ofta det förhållandet, att ogifta anställda bo och äta hos sin arbetsgivare, vilket medför behov av större utrymme. I här nämnda fall räknade ägaren med bostad för såväl manlig som kvinnlig anställd. Vidare ville man bereda bo-

stad åt ägarens svärfader, vilken tidigare bott hos familjen men efter branden bott hos en grannfamilj. Med hänsyn till att bostaden skulle räcka, förutom till familjen, till en äldre person samt manlig och kvinnlig anställd, kan man inte säga, att det utrymme ägaren krävde skulle vara för stort tilltaget.

Med hänvisning till vad jag anfört får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet Ericsson rikta följande frågor:

Anser statsrådet med hänsyn till ovan anfört exempel, att ärenden angående byggnadstillstånd handläggas med nödvändig smidighet och att allmänheten därvid visas det tillmötesgående den har rätt att kräva?

Om så icke skulle vara fallet, är statsrådet beredd att medverka till en mer tillfredsställande handläggning av dylika ärenden?

Denna anhållan bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 7.38 em.

In fidem

Gunnar Britth.

Måndagen den 26 januari

kl. 4 em.

§ 1.

Justerades protokollen för den 20 innevarande januari.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 26 januari 1948.

Till justitiedepartementet hade den 24 januari 1948 från länsstyrelsen i

Värmlands län inkommit fullmakt för skogsförvaltaren Anton Bränholm, Mölnbacka, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens andra kammare i stället för avgående ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekom-

mit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

Oskar Adelson.

Vid detta protokoll var fogad den däri omförmälda fullmakten för skogsförvaltaren Anton Bränholm i Mölnbacka att inträda såsom ledamot av kammaren för tiden till den 1 januari 1949.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 30, angående godkännande av en mellan Sverige och Bulgariska Folkrepubliken ingången handelsöverenskommelse m. m.

§ 4.

Föredrogs var efter annan följande å kammarens bord liggande motioner; och remitterades därvid

till bevillningsutskottet motionerna: nr 236 av herrar *Holmström* och *Fahlman*; samt

nr 237 av herr *Håstad m. fl.*;

till konstitutionsutskottet motionerna:

nr 238 av herr *Skantzé m. fl.*;

nr 239 av herr *Mattsson m. fl.*;

nr 240 av herr *Pettersson* i Dahl m. fl.;

nr 241 av herr *Hedlund* i Rådóm m. fl.;

nr 242 av herr *Håstad m. fl.*;

nr 243 av herr *von Friesen*;

nr 244 av herr *Lager m. fl.*;

nr 245 av herr *Ohlin m. fl.*;

nr 246 av herr *Johansson* i Stockholm; och

nr 247 av herr *Ståhl m. fl.*;

till statsutskottet motionerna:

nr 248 av herr *Holmström m. fl.*;

nr 249 av herr *Larsson* i Luttra m. fl.;

nr 250 av herrar *Olson* i Göteborg och *von Friesen*;

nr 251 av herr *Olson* i Göteborg m. fl.;

nr 252 av herr *Gavelin m. fl.*;

nr 253 av herr *Sveningsson m. fl.*;

nr 254 av herr *Sveningsson*;

nr 255 av herr *Ekdahl*;

nr 256 och 257 av herrar *Lindberg* och *Lundgren*;

nr 258—260 av herr *Lindberg*;

nr 261 av fru *Svedberg m. fl.*;

nr 262 och 263 av herr *Skantzé m. fl.*;

nr 264 av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.*;

nr 265 av herrar *Birke* och *Sveningsson*; och

nr 266—268 av herr *von Friesen*;

till jordbruksutskottet motionen nr 269 av herr *von Friesen*;

till statsutskottet motionerna:

nr 270—272 av herr *von Friesen*;

nr 273 av fru *Linderot m. fl.*;

nr 274 av fru *Möller* och fru *Boman*;

nr 275 av herr *Ohlin m. fl.*;

nr 276 av fru *Ewerlöf* och herr *Hagård*;

nr 277 av herr *Dickson*;

nr 278 av herrar *Ljungqvist* och *von Friesen*;

nr 279 av fru *Gustafson m. fl.*;

nr 280 och 281 av herr *Johansson* i Stockholm;

nr 282 av herrar *Johansson* i Stockholm och *Johanson* i Norrköping;

nr 283 av herr *Hoppe m. fl.*;

nr 284 och 285 av herrar *Severin* i Gävle och *Brandt*;

nr 286 av fru *Alvén m. fl.*;

nr 287 av fru *Boman* och herr *Sveningsson*;

nr 288 av herr *Hagberg* i Luleå m. fl.;

nr 289 av herr *Holmström*;

nr 290 av herr *Holmström m. fl.*; och

nr 291 av herr *Dahlgren*;

till tillfälligt utskott motionen nr 292 av herr *Johanson* i Norrköping m. fl.;

till utrikesutskottet motionen nr 293 av herrar *Ljungqvist* och *Henriksson*;

till bevillningsutskottet motionerna: nr 294 av herr *Jonsson* i Skedsbygd m. fl.;

nr 295 av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.*;

nr 296 av herr *Birke m. fl.*;
nr 297 av herrar *Birke* och *Jacobs-son* i Igelsbo;

nr 298 och 299 av herr *Johnsson* i Skoglösa *m. fl.*;

nr 300 av herr *Henriksson m. fl.*;

nr 301 av herr *Henriksson*;

nr 302 av herr *von Friesen*;

nr 303 av herr *von Friesen m. fl.*;

nr 304 av herrar *Molander* och *Severin* i Stockholm;

nr 305 av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*;

nr 306 av herr *Jansson* i Aspeboda *m. fl.*;

nr 307 av herr *Jansson* i Örebro *m. fl.*;

nr 308 av herr *Ståhl m. fl.*; och

nr 309 av herr *Henriksson*;

till bankoutskottet motionerna:

nr 310 av herr *Eriksson* i Stockholm;

nr 311 av fru *Gustafson*;

nr 312 av fru *Linderot* och fru *Rönn-Christiansson*;

nr 313 av herr *Lindberg*; och

nr 314 av herr *Spångberg m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 315 av herr *Thapper m. fl.*;

nr 316 av herr *Jansson* i Örebro *m. fl.*;

nr 317 av herr *Karlsson* i Stuvsta *m. fl.*;

nr 318 av herrar *Håstad* och *Hagård*;

nr 319 av herr *Johnsson* i Skoglösa *m. fl.*; och

nr 320 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 321 av herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.*; och

nr 322 av fru *Boman m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionen nr 323 av herrar *Skoglund* i Umeå och *Jonsson* i Skedsbygd;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 324 av herr *Sandberg m. fl.*;

nr 325 av herrar *Sandberg* och *Jacobsson* i Igelsbo;

nr 326 och 327 av herr förste vice talmannen *Magnusson*;

nr 328 av herr *von Friesen*;

nr 329 av herr *Jonsson* i Skedsbygd; och

nr 330 av herr *Hansson* i Skediga *m. fl.*;

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 331 av herr *Birke*;

nr 332 av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.*;

nr 333 av fru *Möller* och fru *Boman*; och

nr 334 av herr *Ståhl*;

till statsutskottet motionen nr 335 av herrar *Dahlgren* och *Senander*;

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 336 av herr *Jansson* i Örebro;

nr 337 av herr *Dickson*;

nr 338 av herrar *Persson* i Landafors och *Hagberg* i Luleå; och

nr 339 av herr *Karlsson* i Stuvsta *m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionen nr 340 av herr *Håstad* och fru *Möller*;

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 341 av herrar *Johanson* i Norrköping och *Dahlgren*;

nr 342 av herr *Jansson* i Örebro och *Johanson* i Norrköping; och

nr 343 av fru *Svedberg*;

till statsutskottet motionerna:

nr 344 av herrar *Skoglund* i Umeå och *Jansson* i Kalix; och

nr 345 av herrar *Johansson* i Mysinge och *Jonsson* i Skedsbygd;

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 346 av herr *Boman* i Stafsund *m. fl.*;

nr 347 av herr *Sveningsson*, och

nr 348 av herr *Eriksson* i Sandby *m. fl.*;

till konstitutionsutskottet motionerna:

nr 349 av herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.*; och

nr 350 av herr *Johansson* i Mysinge *m. fl.*;

till statsutskottet motionerna:
nr 351 av herr *Larsson* i Luttra *m. fl.*;
och
nr 352 av herrar *Nilsson* i Göingegården och *Hjalmarson*;

till jordbruksutskottet motionen nr 353 av herrar *Sveningsson* och *Dickson*;

till statsutskottet motionen nr 354 av herr *Wiberg*;

till behandling av lagutskott motionen nr 355 av herr *Wiberg*;

till statsutskottet motionerna:
nr 356 av herr *Ljungqvist* *m. fl.*;
nr 357 av herrar *Wiberg* och *Liedberg*;

nr 358 av herr *Wiberg*;
nr 359 av herr *Johnsson* i Stockholm;
nr 360 av herrar *Johansson* i Mysinge och *Nilson* i Spånstad; och
nr 361 av herr *Andersson* i Dunker;

till bevillningsutskottet motionerna:
nr 362 av herr *Hedlund* i Rådom;
nr 363 av herr *Sveningsson*;
nr 364 av herr *Wiberg* *m. fl.*;
nr 365 av herr *Johnsson* i Stockholm;
nr 366 av herr *Ljungqvist*; och
nr 367 av herrar *Håstad* och *Hjalmarson*;

till bankoutskottet motionen nr 368 av fru *Gustafson*;

till behandling av lagutskott motionen nr 369 av herrar *Hedlund* i Rådom och *Jonsson* i Skedsbygd;

till jordbruksutskottet motionen nr 370 av herr *Jönsson* i Rossbol *m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 371 av herr *Wiberg*; och
nr 372 av herr *Johnsson* i Stockholm;

till jordbruksutskottet motionerna:
nr 373 av herr förste vice talmannen *Magnusson* *m. fl.*;

nr 374 av herr *Jonsson* i Skedsbygd;
nr 375 av herrar *Hedlund* i Rådom och *Jonsson* i Skedsbygd;

nr 376 och 377 av herr *Andersson* i Dunker *m. fl.*; och

nr 378 av herrar *Håstad* och *Birke*;
samt

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 379 av herr *Nilsson* i Göingegården; och

nr 380 av herr *Andersson* i Dunker *m. fl.*

§ 5.

Föredrogs den av herr *Skoglund* i Umeå vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående åtgärder för igångsättande av industriell verksamhet i Örviken i stället för den nedlagda sulfittfabriken.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6.

Föredrogs den av herr *Pettersson* i Dahl vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående åtgärder för utökning av byggnadsverksamheten på landsbygden.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7.

Föredrogs den av herr *Carlsson* i Bakeröd vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet *Ericsson* angående handläggningen av ärenden rörande byggnadstillstånd.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes bevillningsutskottets betänkanden: nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning

och import av tobaksvaror, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänningsskatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m., jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning

angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjes-skatt, jämte i ämnet väckta motioner.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 4.08 em.

In fidem

Gunnar Britth.

Tisdagen den 27 januari

kl. 4 em.

§ 1.

Herr talmannen meddelade, att herr Bränholm denna dag intagit sin plats i kammaren.

§ 2.

Justerades protokollet för den 21 innevarande januari.

§ 3.

Föredrogos, men bordlades åter be-
villningsutskottets betänkanden nr 1—3.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 4.02 em.

In fidem

Gunnar Britth.

Onsdagen den 28 januari

kl. 11 fm.

§ 1.

Justerades protokollet för den 22 in-
nevarande januari.

§ 2.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 32, an-
gående anslag till jordbruksekonomisk
undersökning, m. m.

Denna proposition bordlades.

§ 3.

I enlighet med kammarens därom den
21 innevarande månad fattade beslut

företogos nu val av tio ledamöter och
tio suppleanter i vart och ett av de tre
tillfälliga utskott kammaren beslutat
tillsätta; och anställdes först val av le-
damöter i första tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 144 godkända val-
sedlar, samtliga med partibeteckningen
»Gemensam lista» och upptagande nam-
nen på nedan nämnda personer i föl-
jande ordning:

herr *Allard*,

» *Hæggbloom*,

fröken *Olsson*,

herr *Svensson* i Stenkyrka,

» *Jönsson* i Lund,

» *Ståhl*,

» *Odhe*,

fru *Möller*,

» *Ericsson* i Luleå och

herr *Johnsson* i Skoglösa.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i första tillfälliga utskottet.

§ 4.

Företogs val av ledamöter i andra tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 111 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

fru *Ekendahl*,

herr *Fahlman*,

» *Olsson* i Oskarshamn,

» *Jönsson* i Rossbol,

herr *Malmborg* i Stockholm,

fru *Sandström*,

herr *Lundqvist*,

» *Hjalmarson*,

» *Andersson* i Ronneby och

» *Hansson* i Skegrie.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i andra tillfälliga utskottet.

§ 5.

Anställdes val av ledamöter i tredje tillfälliga utskottet.

Därvid avgåvos 102 godkända valsedlar, varav 101 med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Hedqvist*,

» *Skantze*,

» *Severin* i Gävle,

» *Boman* i Stafsund,

» *Nilsson* i Varuträsk,

» *Persson* i Svensköp,

» *Hallberg*,

» *Östlund*,

fru *Johansson* i Skövde och

herr *Jansson* i Aspeboda.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i tredje tillfälliga utskottet.

§ 6.

Företogs val av suppleanter i första tillfälliga utskottet.

Därvid avgåvos 99 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Gavelin*,

» *Fahlman*,

fröken *Nygren*,

herr *Larsson* i Luttra,

» *Jonsson* i Skutskär,

» *Larsson* i Stockholm,

fru *Eriksson* i Hallstahammar,

» *Ewerlöf*,

herr *Andersson* i Hyssna och

» *Svensson* i Vä.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i första tillfälliga utskottet.

§ 7.

Anställdes val av suppleanter i andra tillfälliga utskottet.

Därvid avgåvos 90 godkända valsedlar, varav 89 med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Andersson* i Alfredshem,

fru *Möller*,

herr *Lundberg*,

» *Petersson* i Ersbacken,

» *Forsberg*,

» *Antby*,

» *Sköldin*,

» *Jonsson* i Malmgrava,

» *Johansson* i Torp och

» *Stenvall*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i andra tillfälliga utskottet.

§ 8.

Företogs val av suppleanter i tredje tillfälliga utskottet.

Därvid avgåvos 93 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande nam-

Skärpning av tobaksbeskattningen.

nen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Jonsson* i Järvsand,
 » *Fahlman*,
 » *Skoglund* i Umeå,
 » *Johansson* i Norrfors,
 » *Andersson* i Eskilstuna,
 » *Friberg*,
 » *Persson* i Växjö,
 » *Sveningsson*,
 » *Kärlander* och
 » *Stenvall*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i tredje tillfälliga utskottet.

§ 9.

I enlighet med kammarens därom den 19 innevarande januari fattade beslut företogs val av dels tjugofyra valmän för utseende av ställföreträdare för riksdagens justitieombudsman dels ock sex suppleanter för dessa valmän, och anställdes först val av valmän.

Därvid avgåvos 118 godkända valsedlar, varav 117 med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på följande personer i nedan angivna ordning:

- herr *Lindqvist*,
 » förste vice talmannen *Magnusson*,
 herr *Eriksson* i Stockholm,
 » *Ryberg*,
 » *Fast*,
 » andre vice talmannen *Carlström*,
 herr *Olsson* i Mellerud,
 » *Gezelius*,
 » *Berg*,
 » *Hammarlund*,
 » *Hermansson*,
 » *Dickson*,
 fru *Gustafson*,
 herr *Johansson* i Stockholm,
 » *Lindberg*,
 » *Mosesson*,
 » *Landgren*,
 » *Werner*,
 » *Holm*,

- » *Östlund*,
 » *Lindahl*,
 » *Gustafsson* i Lekåsa,
 » *Jacobson* i Vilhelmina och
 » *Rylander*.

Dessa personer hade alltså utsetts till valmän.

§ 10.

Företogs val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse ställföreträdare för riksdagens justitieombudsman.

Därvid avlämnades 77 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Gavelin*,
 » *Karlsson* i Granebo,
 » *Jonsson* i Skutskär,
 » *Carlsson* i Bakeröd,
 » *Severin* i Gävle och
 » *Johnsson* i Kastanjegården.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter för sagda valmän.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 3—10 här ovan omförmälda valen.

§ 12.

Statsrådet fru *Kock* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 33, angående godkännande av protokoll rörande varuutbytet mellan Sverige och Tjeckoslovakien; och

nr 35, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 13.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11

Skärpning av tobaksbeskattningen.

juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 3 januari 1948 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 6, hade Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror.

Kungl. Maj:ts förslag innebar, att beskattningen av tobaksvaror skulle skärpas på sådant sätt, att intäkterna av ifrågavarande beskattning ökades med omkring 50 miljoner kronor om året.

Till utskottets behandling hade överlämnats ett antal motioner.

I de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna I: 37 av herr *Linderot m. fl.* samt II: 106 av herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.* hade hemställts, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition.

Utskottet hemställde,

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 6 samt med avslag å de likalydande motionerna I: 37 av herr *Linderot m. fl.* och II: 106 av herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.*, antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror; samt

2) att de likalydande motionerna I: 175 av herr *Domö m. fl.* och II: 237 av herr *Skoglund* i Doverstorp *m. fl.* i vad desamma avsåge propositionen nr 6, i den mån desamma icke kunde anses besvarade genom vad utskottet anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar

Velander, Axel Ivar Anderson, Henriksson och Olson i Göteborg.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **HENRIKSSON**: Herr talman! Till bevillningsutskottets nu föreliggande betänkande har fogats en reservation av herr *Velander m. fl.*, vilken jag biträtt. Jag vill därför tillåta mig att något närmare angiva reservanternas ståndpunkt.

Såväl under remissdebatten som under utskottsbehandlingen ha vi från högerhåll understrukit, att vi anse ett återställande av den samhällsekonomiska balansen vara den kanske viktigaste frågan i dagens läge. Om icke effektiva åtgärder vidtagas för att återställa denna balans, drivas vi längre och längre in i tvångsregleringar med allt vad därmed följer. Vi ha ingenting att erinra mot att höjningar av den indirekta beskattningen användas såsom ett led i åtgärderna för balansens återställande — tvärtom finna vi detta lämpligt. Vår kritik sätter in på ett annat plan.

Det är väl uppenbart för var och en, att vi inte kunna lösa det svåra problem vi stå inför endast genom att överbalansera budgeten genom högre skatter. Problemet måste angripas från flera håll samtidigt och med åtgärder som verka i samma riktning. Vi ha från högerhåll efterlyst en samordnad plan för dessa åtgärder. Finansministern tycks emellertid inte vara benägen att tillmötesgå en sådan önskan. Under remissdebatten framfördes från vårt håll förslaget att riksdagen skulle tillsätta ett särskilt utskott, genom vilket man kunde samordna och överblicka åtgärderna för inflationens motverkande och för den samhällsekonomiska balansens återställande. Förslaget mötte tyvärr intet intresse från andra håll.

Vad beträffar de olika förslagen till ökning av den indirekta beskattningen är det inte nog med att detta komplex

Skärpning av tobaksbeskattningen.

bör bedömas i ett större sammanhang, som jag nyss antytt, utan man behöfve även få möjlighet att närmare pröva alternativa lösningar med hänsyn tagen till lämplighet och verkningar. Om man på detta fält plockar ut den ena biten då och den andra biten då, så har riksdagen i väsentlig mån bundit sin egen handlingsfrihet till dess vi komma till de mera svårlosta förslagen. Men det kanske är detta, som är finansministerns avsikt.

Att meningarna inom riksdagen äro åtskilligt delade rörande de lämpliga lösningarna av dessa skattefrågor har redan tydligt visat sig. Jag kan nöja mig med att hänvisa till de olika motioner som väckts i anslutning till förslaget om beskattning av motorismen. Kring den frågan har det ju också blåst upp storm utom riksdagen. Men meningarna gå även isär rörande frågan om vad man skall göra med de medel som dras in genom den ökade beskattningen. Finansministern har som huvudrubrik angivit »uppsugning och sterilisering av köpkraft». Vi ha från högers sida framhållit, att vi anse att medelsanvändningen först bör prövas med hänsyn till dess penningpolitiska effekt, innan man beslutar skatteuttagen.

Då de i dag föreliggande förslagen upptogos till behandling inom bevillningsutskottet reste högersnans representanter på nytt förslaget om en enhetlig behandling av ett särskilt utskott. Detta förslag avvisades. Vi framförde då förslag om ett sammansatt stats- och bevillningsutskott. Även detta förslag avvisades. Därmed hade man stadfäst planlösheten beträffande den stora frågan. Bevillningsutskottet konstaterade härpå, att utskottet icke hade att befalla sig med frågan om medlens användning.

I det läget gjorde vi ett försök att åtminstone få en enhetlig behandling av de olika skatteförslagen. Jag har redan pekat på ett par enligt min upp-

fattning vägande skäl för en sådan behandlingsordning. Men härtill komma ytterligare skäl. De förslag som här presenteras ha forcerats fram i ett tempo, som omöjliggjort närmare utredningar om de olika skatternas verkningar, och vi sakna i dag material för objektiv prövning av alternativa linjer. Genom en enhetlig och grundligare behandling skulle enligt vår uppfattning så mycket vara att vinna, att detta väl skulle uppväga olägenheterna med ett uppskov för dessa första förslag. Icke ens detta ville utskottet vara med om.

Utskottet har emellertid uppskjutit behandlingen av förslaget till varuskatt, som enligt propositionen skulle ha varit genomförd till den 1 februari. Detta uppskov torde emellertid ha varit en naturnödvändighet, ty annars skulle inte ens en antydning till realbehandling varit möjlig.

Det torde nu bli så, herr talman, att den mera principiella diskussionen kring dessa skatteförslag kommer att anknytas till behandlingen av varuskatten och beskattningen av motorismen. Jag skall därför icke ge mig in på dessa ting nu. Jag har emellertid ansett det erforderligt att inför kammaren lämna en närmare förklaring till vår reservation. Vi befinna oss nämligen i en ganska egenartad situation. Vi anse, att en ökad indirekt beskattning bör ingå såsom ett led i antiinflationståtgärderna, och vi ha därför icke yrkat avslag på de föreliggande förslagen. Men å andra sidan kunna vi icke tillstyrka förslagen annat än under den förutsättningen, att de genom beskattningen inflytande medlen verkligen steriliseras. Vår uppfattning i det hänseendet har närmare utvecklats i motionerna nr 175 i första kammaren och nr 237 i andra kammaren.

Nu är ju situationen egendomlig även i det hänseendet, att när bevillningsutskottets betänkande nr 1 är framlagt till kamrarnas avgörande, i vilket betänkande utskottet avstyrker, i varje

Skärpning av tobaksbeskattningen.

fall i vissa delar, de av mig förut nämnda motionerna, så äro kamrarnas ledamöter icke i stånd att bedöma, vad som står i dessa motioner, eftersom de ännu icke äro tryckta och delade. Detta är också ett skäl till att det i dag icke kan vara särskilt fruktbart att ta upp en mera principiell diskussion, utan vi få, herr talman, anledning att återkomma till dessa spörsmål. Jag har emellertid velat med dessa ord litet närmare förklara högerledamöternas reservation.

Herr OLSON i Göteborg: Herr talman! Jag skall i likhet med den föregående talaren inte fördjupa mig i de samhällsekonomiska sammanhangen och verkningarna av denna skatt och dess utformning, utan jag skall nöja mig med att understryka de penningpolitiska syften som ha föranlett ett framförande av dessa skatteförslag.

Samtliga de skatteförslag som nu ligga på kammarens bord i bevillningsutskottets utlåtanden nr 1, 2 och 3 röra sig om indirekta skatter, vilka helt måste betraktas från den utgångspunkten, att de utgöra ett led i vår samfällda strävan att komma till rätta med de obehagliga inflationstendenser som vårt penningväsende är utsatt för. Angelägenhetsgraden av de åtgärder som skola vidtagas är uppenbar för alla. Det är angeläget att penningpolitiska åtgärder vidtagas, och det finns inte anledning för någon att underlåta att stödja dylika. Ingen ansvarskännande medborgare, vare sig han är konsument eller producent, har rätt att undandra sig sin del av de offer som i detta fall måste göras.

Om detta nu är den huvudsakliga inställningen till det föreliggande förslaget, så fritar det inte statsmakterna från skyldigheten att tillse, att rättvisa skapas mellan olika samhällsgrupper vid bördornas fördelning. Jag skall här inte utbreda mig över denna sak.

Det är dock påtagligt, att lindrigt sagt en viss ensidighet gjort sig gällande vid utformningen av de indirekta skatter som nu skola läggas på medborgarna. Jag skall utan att närmare ingå därpå endast göra en reflexion, som måhända förklarar varför rättvisan ej blivit tillgodosedd utan att en ensidighet har uppkommit. Jag vill uttala ett beklagande av det forcerade tempo, i vilket dessa viktiga skattefrågor förberedas och sedan behandlas i utskottet samt därefter avgöras i riksdagen. Vidare vill jag, herr talman, ytterligare understryka — herr Henriksson har redan berört det — att vi högermän inom utskottet ha sett saken på det viset, att när målsättningen för skattehöjningarna inte är att skaffa staten pengar till vissa direkta utgifter, utan skattehöjningarna ingå som ett led i ett helt komplex av åtgärder i syfte att upprätthålla penningvärdet, då är det ett naturligt krav, att riksdagen, när den skall besluta om dessa åtgärder, har överblick över hela fältet av sådana åtgärder.

Nu säger man i bevillningsutskottets utlåtande, att det inte är bevillningsutskottets sak att lägga sig i frågan om medlens användning, utan endast att skaffa pengarna. Ja, det är möjligt, men det är i alla fall ett naturligt krav från riksdagens sida att man vid ståndpunktstagandet till dessa frågor har klarhet om vart åtgärderna så småningom leda.

Från dessa utgångspunkter hade väl det mest ändamålsenliga varit, att ärendet beretts inom ett sammansatt utskott eller ett särskilt utskott på ett sådant sätt, att kamrarna vid fattandet av sina beslut hade haft möjlighet att grunda dessa på alla de olika förutsättningar som kunna föreligga. Nog är det väl en ganska otillfredsställande ordning, att dessa skatter så att säga rekvireras av riksdagen, utan att denna först blir i tillfälle att skaffa sig någon som helst överblick över det pen-

Skärpning av tobaksbeskattningen.

ningpolitiska komplex som det här rör sig om.

Herr talman! I det tvångsläge, som dels uppkommit därigenom att utskottsmajoriteten inte velat gå med på en sådan behandling av förslagen om skattehöjningar som här antytts både av herr Henriksson och av mig, och som dels ligger i den naturliga lojalitet, som varje medborgare i dagens situation måste visa gentemot åtgärder i penningskyddande riktning, har jag för min del inte, trots näraliggande invändningar mot här ifrågavarande skattehöjningar, ansett mig kunna göra annat än ansluta mig till majoritetens förslag.

Herr PERSSON i Landafors: Herr talman! Bevillningsutskottet har utan några betänkligheter godtagit regeringens proposition nr 6 angående höjning av tobaksskatten. Högermännens reservation till utskottsbetänkandet innebär ju egentligen bara att man tycker att det hela gått för fort. Någon rent saklig argumentation emot utskottets förslag föreligger inte i denna reservation.

Det förslag, som sålunda framlagts i propositionen nr 6, är ju endast ett led i en hel serie höjda konsumtions-skatter, som äro avsedda att genomföras under de närmaste veckorna. Man skall på det sättet skrapa ihop 500 miljoner kronor vilka skola användas för att överbalansera budgeten och för en uppsugning och sterilisering, såsom det heter, av överflödigt köpkraft. Vidare säger man, att intäkterna i fråga torde vara tillräckliga för att täcka utgifterna för kapitalbudgeten.

De förslag till skattehöjningar, som i dag föreligga, gälla ju tobak, sprit och maldrycker, läskedrycker samt biobiljetter, och vad som upptages under dessa rubriker hänföres alltså till s. k. umbärliga varor. På dessa skattehöjningar avser man att ta in ungefär 145 miljoner kronor varav tobaksskat-

ten, som behandlas i bevillningsutskottets nu förevarande betänkande nr 1, skulle ge omkring 50 miljoner kronor.

Men om nu dessa varor verkligen vore umbärliga, skulle de avsevärda skatteförhöjningar, som sålunda föreslås, kunna leda till en kraftig minskning i fråga om efterfrågan och konsumtion. De nämnda skatteobjekten äro emellertid inte några umbärliga varor i den mening som man här gör gällande, och både regeringen, konsumtionskatteberedningen och bevillningsutskottet ha säkerligen samtliga gått ut ifrån att efterfrågan och konsumtion inte skola minskas.

För de lägre inkomsttagarna och därmed för de breda folkmassorna utgöra de skattehöjningar, som det här gäller, en standardförsämring, något som vi kommunister äro motståndare till. Höjningen av skatterna drabbar till övervägande delen människor och familjer, som inte ha någon överflödigt köpkraft. Man kan räkna med att ungefär fyra femtedelar av befolkningen utgöras av arbetare, bönder eller lägre tjänstemän, och skattehöjningarna komma alltså att i flertalet fall drabba lägre inkomsttagare. Påståendet att dessa människor skulle ha för stor köpkraft eller ett köpkraftsoverskott tillbakavisas säkerligen bestämt av dem själva. De pågående och segslitna löneunderhandlingarna visa, att inom de flesta fack reses ett mycket bestämt krav från arbetarnas sida på att erhålla högre löner, så att de skola kunna rida ut dyrtiden med alla dess prisförhöjningar. Ledamoten av konsumtionskatteberedningen herr Gunnar Ohman har också i ett särskilt yttrande påvisat, att den förordade skärpningen av den indirekta beskattningen verkar i prisfördyrande riktning och medför en standardsänkning för arbetarna, flertalet bönder och tjänstemän, och han har därför inte kunnat ansluta sig till förslaget. Han säger i ingressen till sitt särskilda yttrande:

Skärpning av tobaksbeskattningen.

»I nuvarande läge, som karakteriseras av en särpräglad högkonjunktur med stor produktionsvolym och full sysselsättning, har jag inga invändningar att göra mot finansdepartementets strävanden att åstadkomma en överbalansering av driftbudgeten. Detta dock under den uttryckliga förutsättningen att överbalanseringen sker utan prisstegringar, utan sänkning av levnadsstandarden för folkets breda lager och utan att den sociala reformpolitiken åsidosättes eller redan beslutade reformer uppskjutas.

Den av beredningen förordade skärpningen av den indirekta beskattningen, som ett led i strävandena att överbalansera budgeten, verkar emellertid i prisfördyrande riktning och medför en standardsänkning för arbetarna, flertalet bönder och tjänstemän, varför jag icke kunnat ansluta mig till beredningens förslag.»

Sedan säger herr Öhman beträffande tobaksskatten att höjningen av densamma fördyrar en vara, som ingår i flertalet medborgares dagliga konsumtion. Sedan räknar han upp de olika objekt som äro föremål för de planerade skattehöjningarna.

I motionen nr 105 i andra kammaren har den kommunistiska riksdagsgruppen mera utförligt motiverat sitt avslagsyrkande å förslaget till dessa skärpta skatter. I denna principiella motivering heter det: »Vi ha tidigare i olika sammanhang framhållit, och vi understryka det nu att den verkligt inflationsdrivande faktorn är den ohämmade kapitalistiska spekuleringen.» Det säges vidare att »högkonjunkturen efter kriget har utlöst en hejdlös kapitalistisk investering i gamla och nya företag. Den härav förorsakade bristen på byggnadsmaterial, maskiner, apparatur och annan utrustning av olika slag har resulterat i stigande priser och jobberi.» Man säger vidare att produktionen snedvridits genom att tillverkning som ger mindre vinst antingen

minskats eller utvecklats i långsammare takt än mera profitabel sådan. Här påvisas det att denna utveckling lett till att monopolisterna inom såväl industri som varudistribution genom att framkalla konstlad varuknapphet kunnat driva priserna i höjden. Vi ha påpekat i vår motivering att regeringen varit för släpphänt och att detta lett till ett storfinansiellt vanstyre i det ekonomiska livet som verkat i högsta grad hämmande. Från kommunisternas sida ha vid upprepade tillfällen i riksdagen framlagts förslag till åtgärder mot storfinansens vanstyre. Man har sålunda föreslagit skärpt statlig importkontroll för att stoppa lyximport och hindra valutaslöseri, effektiv investeringskontroll, åtgärder för en planmässig inriktning av produktionen och utveckling av landets produktiva resurser, statliga åtgärder för ökad produktion av nödvändighetsvaror särskilt byggnadsmaterial samt förbättring av den statliga priskontrollen. Dessa förslag ha avslagits. Vi anse dock att vissa riktlinjer i fråga om den ekonomiska politiken, vilka helt ansluta sig till arbetarrörelsens efterkrigsprogram, borde vara vägledande. Och så räknas det i motionen upp följande: »Prisstegringarna stoppas och en aktiv prissänkingspolitik inledes. Lönerna höjas, i första hand för att kompensera levnadskostnadsökningen. Likalönsprincipen genomföres jämte de förbättringar av kollektivavtalen som rekommenderats av LO. Kompensation till folkpensionärerna för prisstegringarna. Framställningen av bostäder, byggnadsmaterial och andra nödvändighetsvaror ökas genom samhälleliga initiativ. Investeringskontrollen utvidgas och investeringsrådet göres till ett beslutande och kontrollerande organ. Progressiv engångsskatt uttages på förmögenheter över 40 000 kronor. Byråkratiens makt i de ekonomiska regleringsorganen brytes, och de breda folklagren beredas avgörande inflytande i den

Skärpning av tobaksbeskattningen.

statliga kontrollen av näringslivet.» Detta är alltså en principiell motive-ring för de åtgärder som vi anse i första hand böra vidtagas, åtgärder, som man också bör på fullt allvar sätta i verkställighet. Man påvisar också i motionen att den föreslagna uppsugningen av överflödigt köpkraft från de breda folklagren står i kontrast till den förordade steriliseringen av köpkraften hos banker och andra bolag. Medan för de förra föreslås konfiskatoriska åtgärder, förordas för de senare enligt Kungl. Maj:ts förslag att en del av bolagens vinster skall insättas i riksbanken mot erhållande av viss ränta, som givetvis skall betalas av skattebetalarnas medel, för att efter en viss tid återlämnas till vederbörande bolag.

Denna standardförsämring genom skattehöjning å dessa s. k. umbrella-liknande varor kunna vi icke ansluta oss till. Vi ha därför i vår motion yrkat avslag på dessa skattehöjningar.

Vi föreslå även i år i en motion nr 41 i andra kammaren uttag av en engångsskatt å förmögenheter över 40 000 kronor. Denna beräknas giva 1½ miljard kronor. Det finns möjlighet att sterilisera det spekulativa kapital, som ligger i förmögenheterna och som ligger och pressar upp priserna och pekar på investering i till synes lönande företag. Behovet av en överbalansering av budgeten kan tillgodoses genom att regering och riksdag på detta sätt tillföra statskassan på en gång så mycket pengar som regeringen genom de skärpta indirekta skatterna skulle kunna ta in under tre år. Om det nu är nödvändigt att sterilisera den summa, som man på detta sätt skulle få in, har man ju också möjlighet att göra det. Vi bestrida att de av regeringen föreslagna skatteobjekten skulle vara den lämpliga formen för att få in de pengar som krävas.

I föreliggande utskottsutlåtande och i propositionen föreslås skärpt beskattning på tobaksvaror. Man har räknat

med att utöver de 370 miljoner kronor som genom tobaksskatten tidigare årligen tillförts statskassan skulle man få in ytterligare 50 miljoner kronor per år. På detta ha vi yrkat avslag i vår motion nr 106 av herr Hilding Hagberg m. fl. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till denna motion.

Herr OLSSON i Gävle: Herr talman, mina damer och herrar! Det är klart, att man kan anmärka på den forcerade takt som man måst använda vid behandlingen av det föreliggande ärendet. När det gäller de frågor, som föreligga till avgörande i kammaren i dag, spelar dock detta icke, tror jag, någon som helst roll. Hur mycket vi än tvista om de vägar man skall följa, när det gäller att ta ut det erforderliga beloppet — om man skall återgå till den gamla omsättningsskatten, alltså väcka upp den igen ifrån de döda, eller följa den linje som herr Henriks-son kallade för punktbeskattningens linje — torde man ändock icke komma ifrån, att de i dag föreliggande skatteärendena måste ligga utanför den nya beskattningen av olika varuslag. Under hela den tid, då vi hade den gamla omsättningsskatten, hade vi en sådan uppdelning, och ingen av herrarna eller damerna inbillar sig väl ändå att det ekonomiska läge, i vilket vi befinna oss, skulle vara så mycket förbättrat, att vi skulle kunna vara gentilare nu än vi voro under krigstiden.

Här har från högerhåll tagits upp procedurfrågan. Men, herr talman, att sedan kamrarna till bevillningsutskottet remitterat de föreliggande propositionerna för avgivande av yttrande, i utskottet taga upp en procedurdebatt beträffande frågan om man skall ha ett särskilt utskott, det tycker jag är att driva saken på felaktigt sätt. Något sådant har varken jag eller, tror jag, någon annan av kammarens ledamöter varit med om. Högern borde ju veta

Skärpning av tobaksbeskattningen.

vilka vägar man går, när partierna skola träffa överenskommelse om tillsättande av särskilt utskott, och den vägen borde man ha använt i tid, om det låg något verkligt allvar bakom hela denna framstöt. Jag bestrider således, herr talman, att bevillningsutskottet på något sätt genom sitt ståndpunkts-tagande — alla de övriga partierna voro i den punkten emot högern — infört någon planlöshet eller, som herr Henriksson uttryckte det, stadfäst planlösheten vid behandlingen av dessa ärenden.

Bevillningsutskottet har till behandling mottagit dessa kungl. propositioner, vilka innehöll yrkanden om att dessa skatter skulle träda i kraft den 1 februari. Jag betraktade det som en angelägenhet av första ordningen att, om det fanns möjlighet därtill, åstadkomma detta. Det var helt enkelt bevillningsutskottets skyldighet. Det lyckades. Jag beklagar emellertid, att man måste pressa utskottsledamöterna. När de andra kammarledamöterna foro hem i lördags, måste utskottet justera sitt utlåtande. Sådant händer understundom, men jag tycker icke, att det är så förfärligt allvarligt.

Låt mig sedan, herr talman, bara säga, att när bevillningsutskottet icke givit sig in på en behandling av varuskatteerna, därför att man förmenade att den verkliga debatten måste röra sig om huruvida man skulle återuppväcka från de döda den gamla omsättningskatten eller om man skulle gå punktbeskattningens väg, så tycker jag att även högern borde vara tillfredsställd. Man hade väl ändå icke tänkt sig att kunna lägga in några av de skatter vi behandla i dag i den där återuppväckta omsättningskatten.

Mig förefaller det, herr talman, som om det här icke föreligger något försök — så har i varje fall icke varit avsikten — att hindra en allsidig behandling av de kommande skattespörsmålen. För utskottet har den avgöran-

de frågan varit frågan om överbalansering av budgeten. Den frågan är ur bevillningsutskottets synpunkt den avgörande frågan i detta sammanhang. Om det sedan ur statsutskottets synpunkt eller ur andra synpunkter kan finnas spörsmål, som kunna tillskrivas samma vikt, skall jag gärna erkänna det, men det tillkommer icke bevillningsutskottet att vara domare i denna sak, lika litet som det tillkommer bevillningsutskottet att försöka upphäva sig till domare i nationalekonomiska frågor, när nationalekonomerna fortfarande tvista om, vilket som är riktigast, att med dessa medel täcka utgifterna å kapitalbudgeten, att låsa in de inflytande pengarna i någon låda eller, herr talman, som högern nu kommit med, använda medlen till att betala statsskulden.

Av herrar Olsons i Göteborg och Henrikssons anföranden har jag fått min uppfattning bekräftad, att högern icke, när den verkligen hade att taga slutlig ställning till dessa problem, skulle komma med något avslagsyrkande, detta därför att man icke ansåg sig kunna sätta som oeftergivligt villkor för medverkan till skattehöjningen att högerlinjen skulle följas, ty det hade ju varit konsekvensen. Det har man icke ansett sig kunna göra, och jag förstår den ståndpunkten. Vi kunna tvista om principer och om vilka nationalekonomer som ha rätt i detta fall. Även bevillningsutskottet har emellertid hört sig för hos nationalekonomerna och dessa — det är det konstiga i saken — representera en annan uppfattning än de nationalekonomer, som man tydligen haft till förfogande på högerhåll. Detta, herr talman, framgår också därav att samtliga andra partier varit enhälliga på denna punkt.

I detta sammanhang vill jag också säga, att jag även ur andra synpunkter förstår att högern icke ansett sig böra gå på avslagslinjen. Det har ju framhållits att konjunkturinstitutets

Skärpning av tobaksbeskattningen.

chef är den verkliga auktoriteten, när det gäller nationalbudgeten. Då bör man väl även i frågor rörande överbalansering av budgeten tillskriva honom någon liten smula auktoritet. Konjunkturinstitutets chef sade nyligen i ett föredrag i Örebro att den summa på 500 miljoner kronor, med vilken budgeten skulle överbalanseras, ligger i underkant. Överbalanseringen borde i själva verket röra sig om ett väsentligt större belopp. När man har den ståndpunkten — jag trodde och tror fortfarande att högern har samma ståndpunkt innerst inne liksom de flesta av oss — då synes det mig som om den centrala punkten vore att söka släpa samman så mycket som möjligt av det erforderliga beloppet. Sedan få vi i fortsättningen tvista om huru dessa medel skola användas. En sak, herr talman, måste vi vid utgångspunkten vara överens om och det tror jag också vi äro, nämligen att dessa extraskatter icke under några förhållanden få användas till löpande utgifter. Äro vi överens på den punkten, tror jag att de faror som hota icke kunna vara alltför stora.

Herr talman! Den siste ärade talaren ansträngde sig till ytterlighet för att uppvisa, att lösningen av den här föreliggande frågan låg i en engångsskatt på en och en halv miljard kronor. Jag har tillåtit mig säga förut, att jag icke kan fatta hur en engångsskatt på förmögenheter över 40 000 kronor kan innebära en lösning i det nu föreliggande läget. När min vän herr Persson i Landafors säger, att han bjuder en och en halv miljard kronor i stället för de 500 miljoner kronorna, vill jag fråga: kan herr Persson i Landafors tänka sig att han med en engångsskatt på förmögenheter över 40 000 kronor skulle kunna ta in en och en halv miljard kronor på ett års uppbörd? I de flesta länder, där man använt denna beskattningsform, har man efter vad man kan konstatera nödgats utsträcka

uppbörden över i regel tre år. Och då får man ju per år in ungefär samma belopp, nämligen 500 miljoner kronor. Då behöva vi ju icke bjuda över varandra i detta avseende.

Herr Persson i Landafors sade vidare att höjda skatter betyder en standardsänkning. Javisst. Det är väl ändå ingen som svävar i okunnighet om att höjda skatter betyder en standardsänkning, men den standardsänkningen måste ju ses i sammanhang med det läge, vari vi nu befinna oss, och i sammanhang med vad det kan betyda, därest det icke är möjligt att med dessa försök som göras få ordning och reda i samhällsekonomin och nå fram till en stabilisering. Det är det första. Och för det andra: när man nödgas gå till en indirekt beskattning uppstår också en annan fråga. Vilket är vid en standardsänkning det värsta: är det att sätta in den, där den skadar minst — således i fråga om tobak, i fråga om sprit, i fråga om öl etc. — eller är det att sätta in den där den går ut över mat, bostad och kläder?

Så ser jag detta spörsmål. Det är min förhoppning, herr talman, att vi skola kunna undvika att den standardsänkning, som här måste bli följd, skall komma att beröra sådant som är nödvändigt för livets nödtorft, men om vi skola kunna undvika det, då får man inte darra på manschetten, när det gäller att ta ut denna skatt på sådana varor, som det dock är möjligt att undvara.

Jag tror, herr talman, i likhet med herr Henriksson, att den stora debatten, om jag så får säga, om dessa ting, den kommer när vi skola ta ställning till vad som skall ske i fortsättningen: om vi skola följa herr Henrikssons väg med ny allmän omsättningskatt i en eller annan form eller om vi skola gå punktbeskattningens väg. I det läge vari vi befinna oss och vad gäller det nu föreliggande utskottsbetänkandet har jag, herr talman, intet annat yr-

Skärpning av tobaksbeskattningen.

kande än om bifall till vad bevillningsutskottet föreslagit.

Herr HENRIKSSON erhöll på begäran ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! Herr Olsson i Gävle ansåg det egendomligt att högerledamöterna i utskottet inte yrkat avslag på det föreliggande förslaget. Jag förklarade i mitt första anförande att vi hade den uppfattningen, att en ökad indirekt beskattning behövde användas såsom ett led i åtgärderna för inflationens bekämpande och därför hade vi icke ansett oss böra yrka avslag på det föreliggande förslaget i och för sig. Men jag förklarade också att vi befunno oss i den egenartade situationen, att vi måste ta ställning till detta spörsmål, innan vi fått klarhet om vad vi ansågo skulle vara förutsättningarna.

Herr Olsson tog vidare upp frågan om budgeten som ett instrument i detta sammanhang. Han säger att nationalekonomerna ha mycket olika uppfattning. Ja, därför är det väl av behovet påkallat att vi få någon reda i begreppen. Jag vill återropa såsom en auktoritet bankofullmäktiges nuvarande ordförande, envoyén Hammarskjöld, som ju anlåtits i hög grad såsom expert av finansdepartementet. Han yttrade vid ett tidigare tillfälle — det var 1946 — att »skulle den totala efterfrågan i samhället tendera att överstiga produktionsmöjligheterna, ger budgeten i praktiken knappast möjligheter att neutralisera en sådan tendens». Ja, men om det är den tendensen vi nu skola neutralisera, vore det i hög grad angeläget att klara upp hur det verkligen förhåller sig i detta hänseende.

Vidare säger herr Olsson i Gävle att dessa 500 miljoner kronor hade konjunkturinstitutet ansett vara en summa i underkant. För min del anser jag den också vara i underkant när det gäller att bygga över det s. k. inflationsgapet, och därför har jag redan i beredningen förordat ett både — och,

och det underströk jag även under remissdebatten. Jag har nämligen den uppfattningen, som jag också deklarerat här i mitt inledningsanförande, att komma vi icke till rätta med problemet i dess helhet utan ständigt få en marginal av köpkraft, som så att säga svävar i luften, så drivas vi ofrånkomligen längre och längre in i tvångsregleringarna. Ty då måste vi dela upp varenda varubit på människorna för att göra fördelningen på riktigt sätt.

Herr OLSSON i Gävle erhöll likaledes på begäran ordet för kort genmäle och anförde: Jag har i mitt första anförande påpekat i vilken situation högern nu står. Jag erinrar om det sista stycket i högerns reservation, där det säges, att »då vi sålunda utgå ifrån att de genom den skärpta beskattningen inflytande medlen komma att steriliseras på sätt i de återopade motionerna förutsatts...» Ja, herr talman, man kan ju utgå ifrån vad som helst, och inte vill jag förvägra högern att utgå ifrån detta. Men det har ju ingen betydelse i det här sammanhanget, sedan herr talmannens klubba har fallit för ett definitivt beslut om den föreliggande propositionen.

Herr HENRIKSSON, som på begäran ånyo erhöll ordet för kort genmäle, yttrade: Jag vill också framhålla en annan fråga som är en av de viktigare punkterna i vår syn på detta spörsmål. Det är att man, när man vidtar en sådan åtgärd, som vi nu stå i begrepp att vidtaga, nämligen att genom ökad indirekt beskattning överbalansera budgeten, måste man samtidigt ha klarhet om att man också täpper till hålen på andra håll. Varom icke kan det på annat håll rinna ut lika mycket, som vi här försöka att skopa in. Därför är det enligt vår uppfattning nödvändigt att man får en överblick och att de åtgärder som äro nödvändiga samordnas och verka i samma

Skärpning av tobaksbeskattningen.

riktning. Riksdagen vet i dag ingenting om detta.

Jämväl herr PERSSON i Landafors erhöll på begäran ordet för kort genmäle och anförde: Herr talman! Till utskottets ärade ordförande vill jag säga att om man anser det ligga utom möjligheternas gräns att på ett år ta in en engångsskatt av den omfattning som vi föreslagit, utan det skulle ta två eller tre år, så skulle det i alla fall bli tillräckligt med pengar för att täcka ungefär det behov som man har för tre år. Under sådana förhållanden behöva vi kanske inte diskutera tempot i själva indrivningen av denna skatt just nu, utan det blir väl i så fall att ordna det efter statsfinansernas behov.

Herr Olsson i Gävle ställde frågan, huruvida vi skola sätta in dessa skatter på s. k. umbärliga varor, såsom tobak och sprit o. s. v., eller om vi skola sätta in dem på mat och kläder. Det är så i fråga om de föreslagna skatterna, att man inte räknar med att konsumtionen skall sjunka. De som ha sin tilldelning på exempelvis 3 liter brännvin i månaden komma säkerligen att ta ut dessa trots de ökade kostnaderna, även om det skulle inverka på inköpen av mat och kläder. Skatt på dessa s. k. umbärliga varor verkar därför säkerligen så, att den kommer att beröra även synnerligen oumbärliga varor. Det är därför vi ansett, att man bör ta in dessa pengar på annat sätt än genom att införa denna ökade konsumtionsbeskattning.

Herr OLSSON i Gävle erhöil på begäran ånyo ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! Vi kanske i dag inte skola avgöra vad som är klokast i det nuvarande läget, att ta dessa pengar ur sparade kapital eller ur löpande inkomster i samhället. Vi kan nog inte övertyga varandra, då vi måhända se den föreliggande situationen på helt olika sätt.

Nu sade emellertid herr Persson i Landafors att man inte räknade med en nedgång i konsumtionen på grund av de ökade skatterna. Ja, gjorde man inte det, herr Persson, skulle ju t. ex. spritskatten kunna beräknas ge icke 50 miljoner, som man här räknat med, utan mellan 65 och 66 miljoner kronor. Man räknar således med — och det har konsumtionsskatteberedningen gjort hela vägen igenom — alla de eventualiteter som kunna inträffa i detta sammanhang.

Härpå anförde

Herr FRÖDERBERG: Herr talman! Jag har aldrig varit någon vän av tobak och har aldrig använt den utan har alltid motarbetat tobaksbruket. Men när det nu finnes, måste man se förhållandena sådana de äro. Jag skall bara beröra en liten detalj i förslaget. Jag har blivit i tillfälle att sätta mig något in i de mindre tobakshandlarnas förhållanden och deras utkomstmöjligheter.

En tobakshandlare, som har en liten affär, som han sköter ensam, kan räkna med en årlig omsättning på omkring 35 000 kronor. Av detta brukar något över hälften, låt oss säga 20 000 kronor, utgöra omsättning på tobaksvaror, medan resten eller 15 000 kronor är omsättningen på tidningar och diverse annat. En tobaksomsättning på 20 000 kronor har givit en bruttovinst på 2 000 kronor och det övriga minst 20 procent, alltså en vinst på 3 000 kronor. Av detta framgår tydligt att redan under nuvarande förhållanden skulle ingen sådan affär kunna bära sig och föda sin innehavare, om han skulle sälja enbart tobak, utan det är de andra varorna i affären, som få hålla den flytande. Tobaksförsäljningen parasiterar alltså på den andra försäljningen.

Nu är det ju meningen att sänka rabatten från 10 till 9 %. I bevillningsutskottets betänkande står att överenskommelse är träffad mellan säljare och köpare. I tidningarna förekommer dock

Skärpning av tobaksbeskattningen.

en kraftig opinionsyttring emot denna sänkning. Jag undrar vad som här är mest sant, men eftersom tobakshandlarnas ombudsman är ledamot av denna kammare kanske man kan få vänta en förklaring här. Nu säges det av utskottet, att genom de ökade priserna kommer tobakshandlarnas förtjänst inte att minska. Man räknar väl då med samma omsättning som förut, men vi hörde alldeles nyss bevillningsutskottets ordförande säga, att man räknade med en minskning av förbrukningen — han tänkte väl då närmast på spriten, men jag förmodar att skattehöjningen skulle ha samma inverkan på tobakshandeln.

Nåja, låt oss utgå ifrån att det inte blir någon inkomstminskning på tobakshandeln, men detta betyder likväl ett lönestopp vid en inkomst, som varit konstant under flera år. Inom andra näringsgrenar får man undan för undan compensation för stegrade hyror, stegrade bränslekostnader, höjda avlöningar till anställda etc. Borde icke också tobakshandlarna få en viss compensation genom att tillåtas behålla procenten? Jag tycker inte detta verkar rättvist. Har tobaken parasiterat på de andra varor, som förts tidigare, kommer detta att ske i ännu högre grad hädanefter. Jag tycker att detta helt enkelt är osmakligt, men det är väl ingenting att göra åt saken.

Ingen har reserverat sig i utskottet. Man stöder sig på uppgiften att överenskommelse är träffad och det får man väl inte betvivla. Jag kan naturligtvis inte heller yrka något, när det inte finns en reservation på den punkten.

Herr OLSSON i Gävle erhöi på begäran ordet för kort genmäle och yttrade: Jag skall bara be att få lämna den upplysningen till den senaste talaren, att detta är en sak som aldrig förekommit till behandling i utskottet på annat sätt än att man har konstaterat faktum, att i propositionen är uppgivet att ett avtal är träffat. Bevillningsutskottet har

icke haft någon som helst anledning att befatta sig med detta.

Herr FRÖDERBERG erhöi likaledes på begäran ordet för kort genmäle och anförde: Jag väntar med intresse på herr Brandts förklaring.

Vidare yttrade:

Herr SANDBERG: Herr talman! Jag önskar endast med ett par ord motivera varför jag inte ansett det nödvändigt att uppskjuta behandlingen av de föreliggande förslagen till dess det blir möjligt att överblicka även de kommande propositionerna rörande den indirekta beskattningen.

Vi äro ju alla överens om att en överbalansering av budgeten i nuvarande läge med ett avsevärt belopp är nödvändig. Man tvistar om det sätt, på vilket man skall använda eller icke använda de genom ökade skatter intagna medlen. Detta är en nationalekonomisk fråga, som är svår att knäcka för en lekman. Jag har emellertid fått den uppfattningen, att det icke är nödvändigt att gå de vägar, som man från högerhåll anvisat, för att ernå den effekt med uppsugningen av den överflödiga köpkraften, som man åsyftar.

Man är vidare överens om att den överbalansering av budgeten, som det är fråga om, bör ske genom en ökad beskattning på mera umbärliga varor. Jag vill understryka detta. Vad det rör sig om i dag är också ting, som kunna betraktas som mera umbärliga, och som under alla förhållanden böra komma i fråga vid en beskattning av här ifrågavarande slag. Och därför kunna vi lika gärna besluta om dessa skatter redan nu. Om det emellertid blir fråga om att med en ökad beskattning träffa varor och tjänster, som kunna betecknas såsom ganska oumbärliga eller helt oumbärliga, blir ju frågan en annan. Vi få anledning återkomma till den saken i annat sammanhang, men jag har redan nu velat betona, att då det gäller

Skärpning av tobaksbeskattningen.

de umbärliga varorna kan jag vara med om denna skärpta konsumtionsbeskattning.

Om man skulle ha följt de yrkanden, som från högerhåll framstälts, och uppskjutit behandlingen av de föreliggande förslagen tills man kunnat avgöra allt — även de kommande förslagen — i ett sammanhang, skulle detta ha betytt ett fördröjande av skattehöjningarnas ikraftträdande. Enligt beräkningarna i propositionen skulle det ha betytt en minskad skatteintäkt på över 12 miljoner kronor per månad. Man torde vidare kunna beräkna att det ifrågasatt uppskovet skulle ha tagit minst ett par månader. Detta hade således inneburit en minskad skatteintäkt på minst 25 miljoner kronor eller — om man vill uttrycka det på annat sätt — en i samma mån minskad effektivitet i fråga om uppsugningen av den överflödiga köpkraften. Jag anser, att det finns anledning att nämna dessa siffror i detta sammanhang, eftersom enligt min mening priset för det ifrågasatta uppskovet är för högt.

Jag ber sålunda, herr talman, att i föreliggande ärende få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr KRISTENSSON: Herr talman! Inom det parti jag tillhör har det på yrkats kraftiga åtgärder mot inflationen. Den nuvarande bristande samhälls-ekonomiska balansen föder social oro och utgör grunden till många av de statsingripanden och regleringar, som vi för närvarande ha. I princip ansluter jag mig till tanken på att vi genom en tillfällig höjning av skatten på mera umbärliga varor skola söka bekämpa den hotande inflationen. Prishöjningen binder en del av köpkraftsoverskottet och bidrager därigenom till att överbrygga en del av det inflationsgap, som nu finns. Högern har tidigare med skärpa vänt sig mot en underbalansering av budgeten, och jag skulle tro att i nuvarande läge är man också på hö-

gerhåll ense om att en överbalansering är lämplig.

Jag vill gärna erkänna, att det ligger åtskilligt i högerns tanke att man borde tillsätta ett särskilt utskott för behandlingen av alla de frågor, som hänga samman med inflationens bekämpande, men jag vill såsom min tro framhålla, att vi skulle komma att möta praktiska svårigheter vid bedömandet av vilka frågor, som böra hänskjutas till ett sådant särskilt utskott. Jag ansluter mig därför icke till högerns uppskovslinje, och jag gör det på de grunder, som herr Sandberg nyss angav. Jag beklagar emellertid regeringens dröjsmål med tillsättandet av konsumtionsskatteberedningen. Det hade varit värdefullt om tillsättandet av denna beredning hade kommit vid en tidigare tidpunkt, så att hela regeringens förslag nu hade kunnat ligga färdigt.

I fråga om själva slutsumman av överbalanseringens storlek vill jag säga, att jag icke kan finna den summa, som Kungl. Maj:t föreslagit, vara av bindande karaktär, detta beroende därpå, att det finns en hel del faktorer, som inverka på den penningpolitiska utvecklingen, exempelvis investeringskontrollen, kreditpolitiken och icke minst riksbankens åtgöranden, löneutvecklingen, priskontrollen och slutligen sparandet. Det förefaller mig som om konsumtionsskatteberedningen icke vore främmande för den tanken att summan 500 miljoner icke vore någon bindande siffra. Konsumtionsskatteberedningen skriver sålunda: »Skulle emellertid de fortsatta undersökningarna utvisa, att en skärpt indirekt beskattning i den omfattning som förut angivits icke är praktiskt genomförbar vill beredningen erinra om att den utvägen självfallet står till buds att genom upplåning täcka eventuellt underskott å kapitalbudgeten.»

Jag ansluter mig sålunda i princip till tanken på att man bekämpar inflationen genom en skattehöjning framför

Skärpning av tobaksbeskattningen.

allt på umbärliga varor. Jag vill tillägga, att de ting, som i dag äro föremål för en sådan behandling här i riksdagen, räknar jag till lämpliga skatteobjekt. Bruket av sprit och tobak samt behovet av nöjen är någonting så djupt rotat hos svenska folket, så att där finns en oanvänd skattekraft. Givetvis bör man vid höjningen av dessa skatter inrikta sig på att icke höja dem alltför mycket. Så stor bör skattehöjningen icke vara, att den motverkar sitt eget ändamål. Men skulle man mot förmodan komma i det läget, att konsumtionen minskar så mycket att man icke binder något mera av köpkraftsoverskottet, vill jag som min mening framhålla, att ett sådant förhållande icke vore någon olycka, ty då kunde man ju försvara detsamma ur andra synpunkter, nämligen att arbetskraft och råvaror komma att stå till förfogande för mera nyttiga ting.

Beträffande det kommunistiska förslaget om engångsbeskattning vill jag erinra om, att man knappast på den vägen kan begränsa köpkraftsoverskottet. Herr Persson i Landafors sade, att taktin i engångsskattens erläggande kan bli beroende av statens finansiella behov. Jag vill i det avseendet erinra om, att den diskussion vi i dag föra om en tillfällig skattehöjning på mera umbärliga varor grundas på penningpolitiska skäl och icke på statsfinansiella behov.

Herr talman! Jag yrkar med det anförda bifall till utskottets hemställan.

Herr JONSSON i Skedsbygd: Herr talman! Eftersom jag står bakom utskottets beslut i den föreliggande frågan kanske det kunde vara överflödigt att jag i kammaren utvecklar några av de synpunkter, som för mig varit bestämmande i detta avseende. Jag kan dock icke underlåta att säga, att när man i utskottet skulle på sätt som skett snabbbehandla dessa frågor utan att kunna hinna avvakta motionstidens ut-

gång och utan att kunna se motionerna i tryck och ta ställning till de olika synpunkter, som i dem framförts, kunde det icke hjälpas att man blev ganska tveksam.

I sak vill jag säga, att även jag fullständigt delar den uppfattningen, att det i nuvarande läge är nödvändigt att vidta åtgärder, som absorbera vissa delar av den överflödiga köpkraften. Konsumtionsskatteberedningen har ju också framlagt ett förslag i sådant hänseende. De propositioner, som lågo på utskottets bord, syftade ju till att genom olika åtgärder tillföra statskassan 407 miljoner kronor. Det hade enligt min mening varit lämpligt om man kunnat behandla samtliga dessa spörsmål på en gång, så att man fått en överblick av läget. Nu förhåller det sig emellertid så, att i dag ligga på kammarens bord bara tre av dessa propositioner. Spriten och tobaken beräknas i dessa till 50 miljoner kronor vardera, och därtill kommer den skärpta nöjesskatten med visst belopp. Kvar står ju en del andra viktiga propositioner, bl. a. om varubeskattning och höjning av skatten på automobiler och bensin.

Om nu samtliga dessa propositioner komma att godkännas av kamrarna och riksdagen, ja, då har man ju vidtagit åtgärder, så att konsumtionsskatteberedningen får det begärda beloppet, 407 miljoner kronor. Men om riksdagen gör några ändringar i dessa återstående förslag, så kan ju konsumtionsskatteberedningens syfte helt och hållet förryckas. Kvar kommer då att stå att vi på vissa punkter såsom i fråga om sprit, tobak och nöjen följt konsumtionsskatteberedningen, men vi veta som sagt icke om detta kommer att bli fallet även i fortsättningen. Om man icke kan komma till resultat på de andra punkterna, har man icke nått vad konsumtionsskatteberedningen avsett. Jag hade därför för min del önskat att man hade kunnat behandla dessa frågor i ett sammanhang, så att det hela kommit att ligga

Skärpning av tobaksbeskattningen.

till på ett betydligt bättre sätt. Nu säger ju till och med herr Olsson i Gävle, att vid behandlingen av varubeskattningen komma vi att få ta ställning till ett eventuellt återinförande av den en gång avfärdade omsättningsskatten. Detta tyder på att man icke är säker på att varubeskattningen kommer att gå igenom i enlighet med konsumtionsskatteberedningens förslag.

Till slut skulle jag vilja säga några ord till herr Persson i Landafors. Kommunisternas framstöt i fråga om en engångsbeskattning på förmögenhet syftar ju till att genom kapitalindragning åstadkomma en minskning av köpkraften. Men är det icke så, herr Persson i Landafors, att det är just därför att vi nu i ett par år ha tårt på våra tillgångar och förbrukat mera än vi producerat som vi kommit i det läge, vari vi i dag befinna oss och med de svårigheter vi nu ha att kunna tillfredsställa människornas köpbehov. Vi ha för mycket pengar och för litet varor, och därför skulle i nuvarande läge en sådan åtgärd som engångsskatt på förmögenhet endast göra ont värre. Vi skulle inom kort komma i ett betydligt svårare läge än vi äro i dag.

Herr talman! Jag har intet annat yrkande att ställa än bifall till utskottets förslag.

Herr HAGBERG i Luleå: Herr talman! Jag har inte kunnat hålla mig tyst efter att ha åhört denna debatt, och tyvärr måste jag förlänga den med några ord.

Jag skulle först vilja erinra om de olika motiveringar, som man givit för alla dessa nya indirekta skatter. Den sista, den som bevillningsutskottets talesman lade huvudvikten vid, är att man vill överbalansera budgeten. Men, herr Olsson i Gävle, i fjol försvann omsättningsskatten, varigenom statsinkomsterna minskade med väl 400 miljoner kronor. I fjol genomfördes andra skattereformer med det uttalade syftet,

att man ville lätta bördorna för småfolket. I år är man beredd att införa en ny slags omsättningsskatt. Samma skäl som det fanns för ett borttagande av omsättningsskatten för två år sedan, samma skäl bestå ogravrade för att man icke skall införa en ny omsättningsskatt. Måste det inte på den svenska opinionen verka ganska underligt, att vi ha en riksdag, som ena året med en flott gest slopar en viss form av beskattning, som man kan anföra en rad principiella och andra skäl emot, men som året därpå inför visserligen i någon annan form men till sitt syfte precis likartade nya skatter? Ett dylikt handlingssätt kan ju icke stärka vederbörande i uppfattningen, att vi med allvar behandla sådana frågor.

Herr Olsson i Gävle sade vidare, att denna punktbeskattning är bättre än omsättningsskatten, som drabbade alla förnödenheter, och att den icke skulle drabba mat, kläder och dylikt och därför skulle lättare kunna fördragas. Det har också av folkpartirepresentanten herr Sandberg anförts en liknande motivering. Jag skulle emellertid vilja erinra om att den huvudmotivering, som lagts fram av regeringen, icke ligger på detta plan. Den avser icke, såsom det också påpekats av herr Persson i Landafors, ett nedbringande av konsumtionen av just de varor det nu är fråga om utan av konsumtionen i allmänhet. Det sägs också här i herr Wigforss' motiveringar till inkomstberäkningarna: »Syftet» — alltså med dessa nya skatter — »är här inte, så länge det gäller den inhemska balansen, att minska konsumtionen just av de beskattade varorna utan att minska konsumtionen i allmänhet.» Är det troligt att detta syfte icke skall kunna förverkligas? Jag håller fullständigt med finansministern i hans resonemang. Konsekvensen blir icke den, att man nu nedbringar konsumtionen av tobak och sprit och alla andra sådana tjänster och varor, som här skola utsättas för

Skärpning av tobaksbeskattningen.

beskattning, utan konsekvensen blir den att man nedbringrar konsumtionen just av mat, kläder och bostäder. Ty så inrotade som dessa konsumtionsvaror äro hos svenska folket tror jag man gör sig skyldig till mycket stora illusioner, om man tror att en höjd beskattning på dessa varor leder till det resultatet att konsumtionen av dem minskar. Men låt oss anta att man skulle uppnå det resultatet, ja, men då har man ju inte kunnat överbalansera budgeten, d. v. s. det som enligt herr Olsson i Gävle skulle vara huvudsyftet. Och då har man inte heller nått det andra syftet, som regeringen angivit som motivering.

När jag tagit del av motiveringarna för dessa nya skatter har jag — hur allvarligt problemet i och för sig än är — haft väldigt svårt att ta dem på allvar. Jag nämner bara den motivering, som här anförts av en tidigare talare, nämligen att det i det hela gällde att skydda penningvärdet genom en minskning av penningens köpkraft. Skydda penningvärdet genom att det svenska folket för en oförändrad varumängd skall betala en halv miljard mera! Det blir naturligtvis mycket mera när verkningarna av taxehöjningarna och bensinskatterna komma att göra sig gällande. Detta tal är ju att ställa alla begrepp på huvudet, och hela detta resonemang har ju icke något med sanning att göra. Det måste te sig som gyskelspel med allvarligt folk, när man säger, att nu måste vi höja priserna för att hindra att penningvärdet sjunker.

Vad kommer resultatet av allt detta att bli? Det har påpekats av Ola Persson, att den viktigaste inflationsdrivande faktorn är spekulationskapitalet eller det kapital, som jagar efter investeringsobjekt. Nu blir resultatet av det hela att man tar 500 miljoner kronor, som svenska folket har för att konsumera varor, genom att göra dessa varor 500 miljoner kronor dyrare.

Herr Olsson i Gävle säger nu att staten icke skall använda dessa pengar till

löpande utgifter. Ja, gränsen därvidlag är nog mycket svår att upptäcka. Om staten avstår från att låna 500 miljoner kronor till kapitalinvesteringar och i stället tar dessa 500 miljoner i form av skatter, vad blir då resultatet? Jo, att det kommer att finnas ytterligare 500 miljoner kronor disponibla på penningmarknaden för ytterligare spekulation, alltså på de områden, där de verkligt prisuppdrivande faktorerna framför allt framträda. Det är detta som är huvudorsaken till att vi ha prisstegringar och ett inflationsproblem. Därför kommer man att genom dessa åtgärder ge ytterligare stimulans till nya prisstegringar. Verkningarna bli alltså inte bara, att den mängd konsumtionsvaror, som allmänheten förbrukar, måste betalas med ett högre pris, vilket alltså är en omedelbar prisstegring, utan dessutom få indirekt just de faktorer, som drivit och ha drivit upp prisnivån, ytterligare stimulans. Jag förstår inte hur man på allvar kan tala om att detta är åtgärder syftande till att skydda penningvärdet och att hindra prisstegringar.

Vidare har här talats om köpkraft kontra produktionsförmåga, och det har sagts av den siste talaren före mig, att vi ha förbrukat mera än som producerats i detta land. Jag måste efter att ha läst igenom de akter, som regeringen förelagt oss, säga att jag fortfarande efterlyser en bevisning för detta påstående. Jag måste hävda — naturligtvis med bortseende från att det är ett annat penningvärde nu än före kriget — att nationalinkomsten, köpkraften eller vad man vill kalla det svarar mot en viss produktionsförmåga eller en viss varumängd. Jag kan icke finna att det anförts några skäl för att denna varumängd i förhållande till köpkraften skulle vara mindre nu än tidigare. Det har anförts, att det kan bli en sämre balans på grund av att vi nu tvingas införa en skärpt importbegränsning och importkontroll. Men det är ju

Skärpning av tobaksbeskattningen.

inte alls säkert, att detta kommer att leda till en minskning av importen. Jag tror att konjunkturinstitutet, som yttrat sig i frågan, långt ifrån är säkert på att dessa åtgärder komma att leda till en minskad import av varor utifrån. En minskad import från Förenta staterna tror jag att man får räkna med, men såvitt jag kan förstå kan man öka importen från andra länder, från länder, som icke ha denna för oss så svåråtkomliga valuta, och från länder, som ha behov av svenska varor. Det kan vara av intresse på lång sikt att en sådan förändring av handeln kommer till stånd. För övrigt styrker det avtal, som avslutades med England för några veckor sedan, mig i mitt antagande, att minskningen i vår import från Förenta staterna kommer att kompenseras. Redan nu är denna import som sagt till viss del kompenserad genom det engelska avtalet. Att man redan kunnat täcka hela minskningen i den amerikanska importen vill jag inte påstå, men jag antar att de möjligheter, som därvidlag redan yppat sig, också komma att yppa sig på flera andra håll. Inte ens på detta område anser jag alltså, att man anfört övertygande skäl för att det måste uppstå eller bestå en sådan klyfta mellan köpkraft och produktionsförmåga inklusive importvaror.

Herr talman! Vi se för vår del hela detta problem från denna större synpunkt. Att börja diskutera om brännvin eller tobak är umbärligt eller icke tycker jag för min del är ganska meningslöst. För övrigt har regeringen i tidigare sammanhang anfört så mycket argument, som slå ihjäl hela detta tal om mer eller mindre umbärliga varor, att man behöver icke i detta sammanhang gå in på detsamma.

Det är just därför att detta kommer att leda till en fördyring av varorna i allmänhet, en försämring av penningvärdet och en försämring av levnadsstandarden, som vi vända oss mot detsamma. Vår erfarenhet har också visat,

att en fördyring av varorna leder till en fördyring av arbetskraften. Detta är precis att sätta i gång hela kedjan. Jag fruktar tyvärr på grundval av de signaler, som kommit från regeringens sida, att 1948 blir ett år med utpräglad genomgående prisstegring på en massa nödvändigheter. Börjar man att höja varupriserna, kommer resultatet att bli, att lönerna också komma att höjas.

Man vet vad man når omedelbart. Man sänker levnadsstandarden för de breda folklagren. Man tar ifrån dem en halv miljard kronor utan att ge dem varor i utbyte, som de kunde få tidigare. Det blir det omedelbara resultatet. Men följden därav blir vidare, att de starka prisstegrande krafter, som finnas i samhället och som äro naturliga i en period av så utpräglad högkonjunktur som den nuvarande, komma att erhålla ytterligare stimulans. Därför tror jag, att vill man vara uppriktig, skall man säga som sanningen är, att det ej är huvudsyftet att överbalansera budgeten eller skapa samhällsekonomisk balans; det är bara humbug. Så ser jag saken. Man syftar till att taga ifrån småfolket så och så mycket pengar, och konsekvensen blir, att andra i stället komma att ha större chanser. Det blir i sista hand de rika, som komma att vinna på denna åtgärd. Just därför ha vi också yrkat avslag.

Jag ber liksom tidigare min partikamrat herr Persson i Landafors att få yrka avslag på utskottets utlåtande. Att detta yrkande även gäller högerpartiets något underliga reservation säger sig självt.

Herr JONSSON i Skedsbygd erhöll på begäran ordet för kort genmäle och anförde: Herr Hagberg tyckes icke vilja inse, att vi förbruka mer varor än vi kunna producera och att orsaken till det rådande tillståndet i stor utsträckning ligger däri. Borde icke det enkla faktum, att vi hade en valutareserv på omkring tre miljarder kronor, som vi

Skärpning av tobaksbeskattningen.

förbrukat, och att vår import och export det senaste året visat ett deficit på ungefär 2 000 miljoner kronor, visa att vi verkligen förbrukat mera varor än vi kunna tillverka och att vi således levt på våra tillgångar? Detta är ju en av orsakerna till att vi kommit i det läge där vi i dag äro.

Herr **HAGBERG** i Luleå, som likaledes på begäran erhöll ordet för kort genmäle yttrade: I fråga om överimporten skall jag erinra om vad jag sade i remissdebatten. Under dessa tre år, 1945, 1946 och 1947, ha vi importerat för 9,5 miljarder kronor, medan vi exporterat för 8 miljarder kronor. Skillnaden är 1,5 miljard. Men vi hade, när detta började, en valutareserv på 3 miljarder. Under dessa tre år har det kommit in omkring 2 miljarder kronor i fraktinkomster och från penningplaceringar i andra länder. I stället för att ha 400—500 miljoner kronor i valutor borde vi alltså ha haft åtminstone 3 miljarder kronor. Denna överimport utgör följaktligen icke den verkliga orsaken till svårigheterna.

Vidare vill jag erinra om att den överimport, som genomfördes i fjol, finns bland annat i landet i form av en massa varor. På vissa områden finns det nämligen gott om varor, även om det finns områden, där det råder knapphet, t. ex. i fråga om vissa jordbruksprodukter på grund av felslagen skörd eller beträffande ransoneringen av elektricitet. Det är en annan sak. Denna knapphet, som beror på naturförhållanden, kan man icke övervinna genom att taga 5 öre på pilsnerbuteljen eller 2 öre på cigaretten eller liknande åtgärder; den måste man klara på andra vägar. Jag kan icke godkänna resonemanget, att importen skulle vara orsaken till varubristen.

Dessutom vill jag erinra om en sak. Det stod i en stockholmstidning i dag, att i Frankrike räknar man med att 8 miljarder dollars dolts undan av de

franska kapitalisterna. Jag undrar, hur stort beloppet är i Sverige. Det kanske icke är 8 miljarder men det kanske är 3 miljarder, som under alla förhållanden borde vara tillgängliga, om vi med några medel kunde pressa fram dem från kapitalisterna. Det är på grund av sabotage och sådana spekulationsåtgärder som svårigheterna för importen uppstått. Men i stället för att klämma åt dessa kapitalister klämmer man efter småfolket. Det är någonting fullständigt bakvänt.

Herr **JONSSON** i Skedsbygd erhöll på begäran ånyo ordet för kort genmäle och anförde: För herr Hagberg tycks det finnas vissa dolda reserver att taga fram för att vi skola kunna fortsätta det ganska lättjefulla liv, som vi haft under de senaste åren. På annat sätt kan jag icke förklara hans senaste inlägg. De kalla siffrorna visa emellertid, att vi importerat betydligt mer än vi exporterat. Både för de enskilda och för staten gäller, att om de leva över sina tillgångar måste de komma i ett läge, där man får taga under allvarlig omprövning, om man ej måste vidtaga åtgärder, även om de kännas svåra, för att återigen bringa ordning och balans i det hela.

Jämväl herr **HAGBERG** i Luleå erhöll på begäran ånyo ordet för kort genmäle och yttrade: Jag vill erinra om att det förhållandet, att vi haft en högre import än exporten, är en tämligen normal företeelse för Sveriges del, ty under de flesta år har Sverige haft 300—400 miljoner kronor mera import än export. Nu har importen under de tre år jag redovisat varit i genomsnitt 500 miljoner kronor större än exporten. Det är alltså hela den faktiska skillnaden härvidlag.

Sedan till detta tal om att vi vilja fortsätta att leva det bekväma liv, som vi haft under fjolåret! Jag vet icke av att folk i allmänhet fört något bekvämt

Skärpning av tobaksbeskattningen.

liv. Tvärtom vill jag säga, att det under dessa gångna år efter kriget arbetats så som aldrig någonsin tidigare. Om däremot herr Jonsson i Skedsbygd tänker på dem, som spisa »wallenbergluncher» på Rosenbad och dylika ting, är jag med på det. Men det kommer man icke mycket åt genom två kronor mer på brännvinet eller andra sådana åtgärder.

Härpå anförde

Herr BRANDT: Herr talman! Jag vill i anledning av herr Fröderbergs anförande yttra ett par ord om rabattsänkningen. Den 27 mars förra året skrev tobaksmonopolet till statens tobaksnämnd och ifrågasatte, om det ej var på tiden att man vidtog en jämkning av tobaksrabatten. Sedan har i tobaksnämnden pågått åtskilliga sammanträden, där frågan diskuterats. Återförsäljarna, som äro representerade i tobaksnämnden, tillbakavisade påståendet, att det vore lämpligt att sänka tobaksrabatten, eftersom man kunde peka på bl. a. den levnadskostnadsfördyring och den ökning av omkostnaderna, som ägt rum. Herr Fröderberg nämnde ju tidigare detta, och jag kan instämma i att ökade biträdeslöner och många andra omständigheter ha höjt omkostnaderna för dessa försäljare.

Till slut kom tobaksmonopolet med förslag att införa myckenhetsrabatt i stället för den nuvarande procentuella rabatten. Om man infört den, hade det betytt, att vid alla prisstegringar, vare sig de berott på omkostnadsökning för tobaksmonopolet eller på skatteförändringar, hade man låst fast tobaksrabatten i kronor och ören. Detta förslag avvisades av tobaksåterförsäljarna fullständigt enligt vid ett sammanträde och frågan föll.

Emellertid fortsatte man diskussionen. Monopolet ville ovillkorligen ha en sänkning. Då kom förslaget att höja skatten på tobaksvaror. Härigenom blev frågan återigen aktualiserad, och även

statens representanter i tobaksnämnden fordrade, att det skulle bli en omprövning av rabatten. De krävde, att denna skulle justeras i förhållande till varupriserna. Man fick den uppfattningen, att detta måste ske, trots att återförsäljargruppernas representanter framhöllo besvärigheterna för tobakshandlarna. Det är många, som ha oerhört små omsättningar och inkomster, som det sannerligen ej finns anledning att beskära mera. Det är klart, att det var med största förvåning, som återförsäljarna mottogo denna skrivelse från statens tobaksmonopol om sänkning av tobaksrabatten i en tid, då det skett en sådan utveckling beträffande omkostnaderna och då framför allt alla andra grupper i samhället tillskansade sig höjda inkomster. Man måste erkänna, att det under dessa förhållanden var ganska olämpligt att komma med krav på sänkning av denna rabatt.

Emellertid kom ju, kan man säga, saken i ett något annat läge, då man fick klart för sig, att det skulle bli en skattehöjning. Då ställdes faktiskt återförsäljarna inför det faktum, att majoriteten i nämnden komme att besluta om en sänkning, som säkerligen kommit att bli större än den som man nu kommit överens om. När man på återförsäljarhåll gick med på överenskommelsen om en sänkning från 10 till 9 %, gjorde man detta med det uttryckliga förbehållet, att det skulle skapas garantier för att inkomsten ej fick sjunka. Det heter nämligen i överenskommelsen, att därest inkomsten skulle bli lägre än under budgetåret 1946/47 skall rabatten omprövas igen. Sedan man lyckats få med detta förbehåll i överenskommelsen, träffade man slutligen detta avtal, som godkänkts av tobakshandlarnas riksförbund, köpmannaförbundet och kooperativa förbundet m. fl. återförsäljargrupper. Praktiskt taget alla återförsäljargrupper ha godkänt det, och det är alltså numera slutligen undertecknat. Tobakshandlarnas

Skärpning av tobaksbeskattningen.

riksförbunds styrelse har också godkänt det enhälligt, trots att givetvis inga återförsäljare äro glada över denna rabattsänkning, även om den beräknas betyda oförändrade inkomster. Det är uppenbart, att om omsättningen sjunker till en början, vilket man har anledning att tro, blir det en inkomstminskning, som måste betraktas såsom ganska olämplig med hänsyn till att utvecklingen i övrigt i samhället praktiskt taget innebär höjning av inkomsterna för alla andra grupper.

Emellertid har på grund av de omständigheter jag talat om avtal träffats. Det skall givetvis hållas. Det finnes ingen möjlighet för mig att yrka något annat här i riksdagen.

Herr **FRÖDERBERG** erhöll på begäran ordet för kort genmäle och yttrade: När man läser utskottets betänkande, får man den uppfattningen, att det var en fullkomligt frivillig överenskommelse, men efter att ha hört herr Brandts anförande måste man få den uppfattningen, att det förelegat ett tvångsläge och att återförsäljarna tvingats att underteckna denna överenskommelse.

Vidare anförde

Herr **SUNDSTRÖM**: Herr talman! Jag skall be att få säga några ord först till herr Jonsson i Skedsbygd. Han beklagade, att det varit en sådan snabbbehandling av dessa frågor och upp-gav, att en ganska stor tveksamhet yppats inför detta behandlingssätt. Jag tycker, att man kunde avstå från detta tal, sedan det ordnats så, att de frågor vi behandla i dag och om vilka det knappast råder någon större oenighet brutits ut, medan de spörsmål, där en överblick av större mått är nödvändig, komma före först när vi skola behandla frågorna om varuskatterna och bilskatten. Då blir det ju tillfälle att taga alla frågor under övervägande i ett vidare och större sammanhang.

Till herr Hagberg i Luleå skulle jag också vilja säga några ord. Han säger, att syftet med dessa punktskatter är att överbalansera budgeten. Det är ju alldeles riktigt. Men samtidigt säger han, att samma skäl, som nu anföras för dessa punktskatter, anfördes vid omsättningsskattens borttagande. Det måste vara så, att herr Hagberg alldeles förlorat minnet av vad som hände när omsättningsskatten borttogs. Det var nämligen så, att omsättningsskattens borttagande ingick som ett led i ett stort skattesänkingsprogram och att motiveringen för omsättningsskattens borttagande helt enkelt var, att man ej ville avstå från att genomföra detta skattesänkingsprogram i dess helhet, ehuru man medgav, att vid det tillfälle, då omsättningsskatten borttogs, kunde det medföra betydande risker ur penningpolitisk synpunkt. Sålunda, man tog bort omsättningsskatten med öppen blick för att ingen överbalansering skulle äga rum utan att kanske till och med en underbalansering av budgeten skulle bli följden.

Det är således två vitt skilda skäl och motivkretsar, som ha avgjort omsättningsskattens borttagande och förslaget om dessa punktskatter, vilka senare ha till uteslutande syfte att överbalansera budgeten, därför att man anser, att man på det sättet skall kunna åstadkomma en penningpolitisk effekt av värde för penningvärdets bevarande och prisstegringarnas tillbakahållande.

Herr Hagberg säger också, att syftet måste vara att minska konsumtionen. Herr Hagberg, det måste också bero på en fullständig begreppsförvirring. Det är ingen människa, som här ifrågasätter att vi skola sänka konsumtionen, utan vi skola naturligtvis konsumera precis så mycket som vi över huvud taget kunna producera. Så långt ifrån att det här skulle vara något program att sänka konsumtionen är det tvärtom så, att man måste inrikta alla kraf-

Skärpning av tobaksbeskattningen.

ter på att kunna öka produktionen på sådant sätt, att man får större varumängder att konsumera. Det förhåller sig ej alls på det sättet, att det är fråga om någon konsumtionsminskning, utan sammanhanget är ju helt enkelt det, att man föreslår dessa skatter för att den varumängd, som står till förfogande, ej genom för stort penningöverskott skall stiga i pris. Men ingen har ifrågasatt annat än att man skall konsumera allt som finns tillgängligt att konsumera men till ett pris, som ej behöver stiga. Det är således syftet med dessa punktskatter.

Sedermera säger herr Hagberg också, att när man skall skydda penningvärdet så skyddar man penningvärdet genom att minska kronans köpkraft. Det är naturligtvis raka motsatsen till vad som händer. Ty om man verkligen helt och hållet lämnar penningpolitiken åt sitt öde — och enligt den av det kommunistiska partiet här intagna ståndpunkten måste det vara meningen att helt och hållet lämna utvecklingen vind för våg och låta det gå som det kan gå — måste det ovillkorligen leda fram till ungefär samma förhållanden som man nu beklagar hava inträtt i Frankrike och en del andra länder. Men om man erkänner, att man bör vidtaga penningpolitiska åtgärder, blir naturligtvis ej syftet att sänka kronans köpkraft utan att bevara och om möjligt stärka den.

Herr Hagberg har sitt recept för vad som är skuld och orsak till alltsammans. Han upprepade samma sak som herr Persson i Landafors, att det är inflationskapitalet som jagar efter investeringsobjekt. Det låter ju väldigt bra. Men har icke herr Hagberg uppmärksammat, att i regeringens antiinflationprogram ingår också en mycket kraftig investeringsbegränsning? Lyckas vi icke genomföra denna investeringsbegränsning, medger jag, att dessa punktskatter äro av mindre värde än om vi samtidigt också kunna genom-

föra en investeringsbegränsning. Men om vi lyckas förverkliga hela programmet, kommer otvivelaktigt den samhällsekonomiska balansen inom räckhåll. I detta program ingår, såsom herr Hagberg bör veta, en investeringsbegränsning på icke mindre än 650 miljoner kronor. Genom denna begränsning skall man, hoppas jag, kunna förhindra, att detta kapital jagar efter investeringsobjekt.

Herr Hagberg ironiserar över förslaget att man skall draga in 500 miljoner kronor till statskassan för att använda dem till kapitalbudgetens finansiering. Han säger, att man därigenom använder dem till att bestrida löpande utgifter och att man i så fall förvärrar den penningpolitiska situationen genom att späda ut köpkraften. Herr Hagberg medger alltså, att det är möjligt att späda ut köpkraften genom sådana åtgärder, men han anser inte det vara det väsentliga. Men, herr Hagberg, om man antager, att en indragning till statskassan av dessa 500 miljoner innebär att man för ut ny köpkraft, hur kan man då rekommendera en indragning till statsverket av 1 500 miljoner genom en engångsskatt? Om man inför en sådan måste det väl föreligga oändligt mycket större risk för att dessa pengar skola återvända till marknaden och användas för konsumtion och att den penningpolitiska situationen därigenom förvärras?

För övrigt vill jag beträffande engångsskatten, som ju herr Hagberg berörde mycket summariskt, bara göra den reflexionen, att det för det ämne vi i dag behandla sannolikt har ganska liten betydelse, hur nationalförmögenheten är fördelad. Om en indragning till statskassan av de större förmögenheterna skulle minska riskerna för en inflation, då skulle ju inflationsrisken vara obefintlig i Sovjetunionen, men som vi veta brottas Sovjetunionen med precis samma inflationsproblem som vi själva.

Skärpning av tobaksbeskattningen.

Herr Hagberg var vidare inne på tanken, att en prishöjning skulle följa på lönehöjning. Det var en intressant nyhet. I den kommunistiska argumentationen här i riksdagen har det tidigare alltid ansetts självklart, att en lönehöjning inte påverkar priserna. »Priserna ner och lönerna upp!» har ju varit parollen. Jag tycker det är tacknämligt att herr Hagberg nu på detta sätt erkänner, att det råder ett samband mellan löner och priser. Jag tror det är den största behållningen av herr Hagbergs inlägg.

Herr HAGBERG i Luleå erhöll på begäran ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! Jag måtte ha uttryckt mig mycket oklart. Att döma av den replik herr Sundström gav mig har han inte begripit ett dugg av vad jag sagt. Enligt herr Sundström skulle jag ha sagt, att det förelåg samma skäl för att avskaffa omsättningsskatten som för att införa de nya indirekta skatterna, d. v. s. samma skäl för att beröva staten en inkomst på 400 miljoner som för att nu tillföra staten en inkomst på 500 miljoner kronor. Nej, herr Sundström, det har jag aldrig sagt. Herr Sundström sade vidare, att skatterna inte äro avsedda att minska konsumtionen, vilket jag skulle ha förutsatt, utan, om jag förstod honom rätt, att skapa förutsättningar för att öka konsumtionen. Tror verkligen herr Sundström, att det skall leda till en ökning av konsumtionen, om svenska folket detta år får betala 21 miljarder kronor för en konsumtionsvarumängd, som är precis lika stor som den, för vilken det nu betalar 20 miljarder kronor? Jag förstår inte heller den invändningen.

På samma plan ligger nästa invändning, nämligen att avsikten med skatterna är att man skall förhindra en prisstegring. Om man höjer brännvins-skatten med 2 kronor per liter och tobaksskatten med 2 öre per cigarett,

hindrar det att priserna på brännvin och cigaretter stiga? Jag försökte påvisa, att raka motsatsen blir fallet, men herr Sundström förstod tydligen inte ett dugg av det resonemanget.

Vad sedan gäller investeringens och konsumtionens storlek är det obestriddigt, att den andel av nationalinkomsten, som går till investering, är större och följaktligen den andel därav, som går till konsumtion, mindre än någonsin tidigare. Ännu 1946 konstateras i statsverkspropositionen, att konsumtionens andel av bruttonationalprodukten var 6 procent lägre än under 1939.

Beträffande talet om inflationen i Sovjet — herr Sundström har ju alltid möjlighet att justera sitt anförande, innan det går till protokollet — vill jag till slut bara säga, att man inte kan jämföra en sänkning av priserna till hälften med den höjning av priserna, som här föreslagits.

Herr SUNDSTRÖM erhöll likaledes på begäran ordet för kort genmäle och anförde: Herr talman! Herr Hagbergs replik bekräftar vad jag sagt, nämligen att det är likgiltigt om vi köpa vår konsumtion för 20 eller 21 miljarder kronor. Konsumtionens storlek blir ändå oförändrad. Vi kunna inte konsumera mer än vi producera. Enda möjligheten att öka konsumtionen är att öka produktionen. Olägenheten med att tvingas köpa konsumtionen för 21 miljarder ligger i öppen dag — det skulle innebära en penningvärdesförsämring.

Herr Hagberg frågar, om jag vill säga, att öl, brännvin och tobak inte bli dyrare, när priserna på dessa varor stiga. Naturligtvis bli de dyrare, men denna prishöjning genomföres för att man skall kunna hålla nere priserna på de förnödenheter, som herr Hagberg i sitt första anförande med skäl ömmade för, nämligen kläder, bostäder och mat.

Herr HAGBERG i Luleå, som på begäran ånyo erhöll ordet för kort gen-

Skärpning av tobaksbeskattningen.

mäle yttrade: Herr talman! Dessa pris-höjningar utgöra ju endast en del av dem som föreslås. Dessutom tillkomma ju taxeökningar och höjning av bensinskatten, vilka måste påverka priserna på de transporterade varorna. Om man betänker, att enligt finansministern avsikten med de föreslagna skatterna är, att de skola nedbringa den totala konsumtionen, men inte konsumtionen av de beskattade varorna, är det lika berättigat att säga, att skatterna komma att påverka priserna på praktiskt taget samtliga varor. Det är konsekvensen av detta resonemang.

Jag vill passa på att bemöta ett uttalande av herr Sundström i hans förra anförande. Han sade, att behållningen av mitt inlägg var att kommunisterna erkänna, att det finns ett samband mellan löner och priser. Om det är hans behållning av mitt yttrande, är herr Sundström mycket anspråkslös, ty vi ha aldrig förnekat, att det finns ett sådant samband. En annan sak är att vi anse de nuvarande vinsterna vara så stora, att man kan höja lönerna utan att detta behöver påverka prisnivån. Under fjolåret voro till och med finansministern anhängare av samma mening, och hans parti delade väl också i stort sett den uppfattningen.

Jämväl herr SUNDSTRÖM erhöll på begäran ånyo ordet för kort genmäle och anförde: Herr talman! Jag begärde ordet för att understryka, att den höjning av punktskatterna, som föreslagits och sannolikt kommer att genomföras, har samma syfte som höjningen av de nu föreliggande skatterna, som jag tidigare berört.

Härefter yttrade:

Herr HENRIKSSON: Herr talman! Jag begärde ordet under herr Hagbergs i Luleå resonemang. Herr Hagberg brukar ju vara en klipsk karl, och det förvånar mig därför, att han inte fått klart för sig, att vi kommit in i detta läge

emedan det tyvärr förts en politik, som alltför mycket anslutit sig till herr Hagbergs paroll: priserna ner och lönerna upp. Om priserna vore fria, skulle det inte vara någon märkvärdighet att åstadkomma ekonomisk balans. Eftersom vi inte vilja tillåta en höjning av varupriserna eller av priset på kapital och eftersom inkomsterna dessutom ha stigit, ha vi emellertid fått en brist på balans.

Herr Hagberg kanske bättre förstår mig, om jag använder ett åskådligt exempel. Antag att en person har 11 000 kronor i inkomst. Antag vidare att om vi delade upp varumängden i landet rättvist på alla medborgare, skulle denne person få en varumängd, som uttryckt i tillåtna priser är värd 10 000 kronor. 1 000 kronor av hans inkomst skulle alltså sväva fritt i luften. Vi skulle kunna beröva honom denna summa utan att han därför behövde minska sin konsumtion, men så länge han har den kvar, utgör den ett irritationsmoment för hela priset. Det är detta som är vårt problem i dag, herr Hagberg. Om vi behålla denna egendomliga situation, kunna vi lätt råka in i samma läge som det, vari herr Hagbergs mönsterland tidigare befann sig. Där fanns det en prisnivå för de strängt ransonerade varorna och en annan skyhögt däröver för varorna i den s. k. fria marknaden. Jag tror det vore olyckligt om vi skulle komma i samma situation.

I slutet av sitt anförande berörde herr Hagberg utrikeshandeln. Han sade, att Sverige tidigare normalt haft en större import än export. Ja, vad kan det bero på? Det beror i varje fall inte på att utlänningarna skänkt oss varorna, ty de liksom alla andra vilja väl ha betalt. Importöverskottet berodde i stället på att utlänningarna placerade kapital i Sverige. Nu är emellertid situationen annorlunda. Vi låna inte längre från, utan till utlandet, och kapitalförflyttningen går därför åt andra hållet. Det tycker jag inte borde vara

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

så svårt att förstå, herr Hagberg. Vi ha kommit i vårt nuvarande läge, emedan vi varit litet för generösa åt det andra hållet.

Herr HAGBERG i Luleå: Herr talman! Det som herr Henriksson sade om överimporten är det enda jag anser mig behöva ta upp. Att göra ett sådant uttalande som polemik mot mig var som att slå in öppna dörrar. Det förhåller sig inte alls så, att utländsk kapitalexport till Sverige möjliggjorde för oss att importera mer än vi exporterade. Detta möjliggjordes i stället av att vi hade inkomster av fraktfart och av kapitalplaceringar i utlandet. Dessa inkomster finnas fortfarande. Man kan för närvarande uppskatta dem till 700 miljoner kronor om året. Detta utgör en fullt tillräcklig grund för att vi skola kunna hålla en överimport, under förutsättning att man håller efter kapitalisterna, så att inte dessa såsom de franska kapitalisterna kunna smussa undan pengarna och därmed åstadkomma, att nödvändiga varor undandragas nationalhushållet.

Herr HENRIKSSON: Herr talman! Herr Hagberg kastade nu för andra gången fram denna beskyllning, att det skulle finnas större dolda valutareserver i Sverige liksom i Frankrike. Det skulle vara intressant att få veta, vilken grund herr Hagberg har för detta påstående. Har han någon privat hemlig polis, som uppdagat detta? I så fall vore det lämpligt att tala om det. Om han däremot inte har någon grund, bör han inte utslunga sådana beskyllningar i luften.

Herr HAGBERG i Luleå: Herr talman! Herr Henriksson kan själv finna grunden, om han betänker, att han i ett tidigare anförande sagt, att Sverige numera exporterar kapital.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Persson i Landafors begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit utskottets berörda hemställan.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Persson i Landafors begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 162 ja och 15 nej, varjämte 10 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit vad utskottet hemställt.

§ 14.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 3 januari 1948 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad pro-

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

position, nr 7, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m.;

2) förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 28 maj 1943 (nr 259) angående omsättnings- och utskänkningskatt å vin;

3) förordning om ändrad lydelse av 13 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker;

4) förordning om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen; samt

5) förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker;

dels ock besluta, att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan skulle från och med den 1 februari 1948 i viss angiven del hava ändrad lydelse.

Förslaget till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m., innebar bl. a. följande ändring av lagrummet:

Nuvarande lydelse:

2 §.

1 mom. Omsättningsskatten upptages vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker och utgår dels med en grundavgift av 7 kronor, för liter räknat, och dels med 60 % av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick.

4 — Andra kammarens protokoll 1948. Nr 4.

Detaljhandelsbolagen äga — — — för omsättningsskatten.

Föreslagen lydelse:

2 §.

1 mom. Omsättningsskatten upptages vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker och utgår dels med en grundavgift av 9 kronor, för liter räknat, och dels med 60 % av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick.

Detaljhandelsbolagen äga — — — för omsättningsskatten.

Med avseende å ikraftträdandet, vilket avsågs skola ske den 1 februari 1948, skulle enligt förslaget gälla bland annat följande bestämmelse:

1. Den, till vilken systembolag överlåtit tillstånd till utskänkning av spritdrycker, är skyldig att erlagga skatt för sitt lager av dylika drycker vid tiden för denna förordnings ikraftträdande med två kronor för liter räknat.

I det under 4) upptagna förslaget till förordning om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen hade 2 § följande lydelse:

2 §.

Skatten utgår med 18 öre för liter och tillfaller staten.

Kungl. Maj:ts under 5) upptagna förslag till ändring av 5 § förordningen den 22 december 1939 om skatt å läskedrycker innebar, att nämnda paragraf skulle erhålla följande ändrade lydelse.

Nuvarande lydelse:

5 §.

Skatten utgår med tolv öre för liter; dock skall envar tillverkare erlagga

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

skatt med lägst femtio kronor för varje månad, varunder han ägt bedriva rörelsen.

Föreslagen lydelse:

5 §.

Skatten utgår med *aderton* öre för liter; dock skall envar tillverkare erlagga skatt med lägst femtio kronor för varje månad, varunder han ägt bedriva rörelsen.

Till utskottets behandling hade överlämnats, bland andra, följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna I: 38 av herr *Linderot m. fl.* och II: 107 av herr *Hagberg i Luleå m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition;

2) de likalydande motionerna I: 91 av herr *Annér m. fl.* och II: 160 av herr *Jacobsson i Igelsbo m. fl.*, vari hemstälts, »att riksdagen vid behandling av proposition nr 7 måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag att vid spritbeskattningen omsättningsskattens grundavgift skall utgå med 10 kronor per liter».

Utskottet hemställde,

I) att riksdagen måtte, med förklaring att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 7, såvitt anginge nedan under A) 4) angivna författningsförslag, icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, men med bifall i övrigt till propositionen,

A) antaga i utskottets hemställda upptagna förslag till

1) förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänningsskatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m.;

2) förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 28 maj 1943 (nr 259) angående omsättnings- och utskänningsskatt å vin;

3) förordning om ändrad lydelse av 13 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker;

4) förordning om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen; samt

5) förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker;

B) besluta, att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan skulle från och med den 1 februari 1948 i angivna delar hava ändrad lydelse; samt

II) att följande motioner, nämligen de likalydande motionerna I: 38 av herr *Linderot m. fl.* och II: 107 av herr *Hagberg i Luleå m. fl.*,

de likalydande motionerna I: 91 av herr *Annér m. fl.* och II: 160 av herr *Jacobsson i Igelsbo m. fl.*,

de likalydande motionerna I: 175 av herr *Domö m. fl.* och II: 237 av herr *Skoglund i Doverstorp m. fl.*, i vad desamma avse propositionen nr 7,

motionen I: 90 av herr *Gustaf Elofsson*, samt

motionen II: 236 av herrarna *Holmström och Fahlman*,

mätte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Enligt utskottets förslag skulle 2 § förordningen om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen lyda sålunda:

2 §.

Skatten utgår med 9 öre för liter och tillfaller staten.

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

Reservationer hade avgivits:

1) av herr *Henriksson*, som hemställt, bland annat, att det i punkten I) A) 1) i utskottets hemställan upptagna författningsförslaget i nedan angivna delar skulle hava följande lydelse:

2 §.

1 mom. Omsättningsskatten upptages vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker och utgår dels med en grundavgift av 8 kronor, för liter räknat, och dels med 60 procent av det belopp, som, skatten oberäknad, betingats vid inköp av dryckerna i buteljerat skick.

Med avseende å ikraftträdandet skola följande bestämmelser gälla.

1. Den, till vilken systembolag överlåtit tillstånd till utskänkning av spritdrycker, är skyldig att erlagga skatt för sitt lager av dylika drycker vid tiden för denna förordnings ikraftträdande med en krona för liter räknat;

2) av herr *Sundström*, som föreslagit att 2 § i förslaget till förordning om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen skulle hava följande lydelse:

2 §.

Skatten utgår med 18 öre för liter och tillfaller staten.;

3) av herrar *Velander*, *Axel Ivar Anderson*, *Henriksson* och *Olson* i Göteborg samt

4) av herrar *Gustaf Elofsson*, *Jonsson* i Skedsbygd och *Olson* i Göteborg, utan angivet yrkande.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till behandling, begärdes ordet av

Herr *OLSSON* i Gävle, som anförde: Herr talman! I avseende å föredrag-

ningen av bevillningsutskottets betänkande nr 2 får jag hemställa,

att detsamma må företagas till avgörande punktvis och punkten I) på det sätt, att de däri intagna förordningsförslagen föredragas var för sig, om så erfordras paragrafvis med slutbestämmelser, ingress och rubrik sist, varefter utskottets hemställan föredrages;

att vid behandling av det förordningsförslag, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta utlåtandet i dess helhet; samt

att författningstext ej må behöva uppläsa i vidare mån än sådant av någon kammarens ledamot begäres.

Denna hemställan bifölles.

Punkten I) A).

1) *Utskottets förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänningsskatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m.*

Efter föredragning av punkten lämnades på begäran ordet till

Herr *OLSON* i Göteborg, som yttrade: Herr talman! Jag har till detta bevillningsutskottets betänkande nr 2 antecknat en blank reservation, och jag skall med anledning därav be att få anföra några synpunkter.

Som av den senare delen av den föregående debatten framgått syfta de nu föreslagna indirekta skatterna till vad departementschefen har uttryckt med orden: en uppsugning och sterilisering av köpkraft. För att nu detta skall nås är det en given förutsättning att skattesatserna avvägas så, att det ökade pris, som blir följderna av beskattningen, icke avskräcker från köp. Bli detta fallet kommer ju icke blott en

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

indragning till statskassan av det belopp, som motsvarar skatten, att utebli, utan det uppkommer även en lös-gjord köpkraft, som motsvarar de underlätna inköpen av dessa varor. Denna köpkraft kommer att i viss utsträckning rikta sig mot fria sektioner inom konsumtionen och sålunda där vålla prispressning uppåt och därigenom bidra till att snedvrیدا såväl efterfrågan som däremot svarande produktion. Från dessa utgångspunkter har jag ingen erinran att göra mot de föreslagna skatterna annat än på två detaljpunkter, som jag strax skall beröra.

Jag har inom utskottet pekat på två fall, där följderna av de pålagda skatterna kan beräknas bli en betydande reduktion i förbrukningen av ifrågavarande skattebelagda varor, vilket sålunda skulle vara en följd som, såsom nyss antytts, skulle komma att motverka själva syftet med denna beskattning. Det gäller bland de egentliga läskedryckerna, som äro föreslagna till höjd skatt, mineralvattnet till skillnad från de söta läskedryckerna. De senare skulle måhända icke påverkas av skattehöjningar på samma sätt som mineralvattnet. Bland maltdryckerna gäller det den s. k. klass I, den lagrade svagdrickan.

Om vi betänka, att de konsumtionsvaror, som det är fråga om att nu belägga med skatt, måste förutsättas ha en viss skattebärkraft, så bestämmas denna av graden av det behov, som varan fyller, och därmed av i vilken utsträckning som konsumenternas önskan att köpa varan övervinner obenägenheten att betala ut mera pengar för den. De drycker, som omfattas av skatteökningen och som ha läskedrycks eller måltidsdrycks karaktär, utgöras av den vanliga pilsnern eller klass II, vidare av klass I, lagrat, de söta läskedryckerna och mineralvattnet. Omsättningen av dessa drycker sammanlagt varierar givetvis från år till år, men den torde uppgå till omkring 300 000 000

liter på ett år. Avsevärt mer än hälften av denna kvantitet utgöres av klass II. Därefter komma söta läskedrycker med cirka 30 procent, sedan mineralvatten av olika slag uppgående till ungefär 10 procent, och sedan kommer klass I, lagrat, som stannar vid den blygsamma andelen av omkring 3 procent. Den ringa förbrukningen av klass I beror inte på att det är en exklusiv vara, som är förbehållen ett fåtal finsmakare, utan det är rätt och slätt på det viset att denna typ av dryck, trots de mödor, som från tillverkarnas sida läggas ned på att göra den så njutbar som möjligt, icke erbjuder någon särdeles stor lockelse för det pris som den betingar. Trots den relativt ringa efterfrågan har dock denna dryck en påtaglig uppgift att fylla som måltids- och läskedryck. Dels gäller detta konsumerter, som föredraga och må väl av en maltdryck men som av principiella eller andra skäl inte vilja använda sig av klass II, dels har den god användning i de många fall, där avsaknaden av rättigheter ej möjliggör tillhandahållande av klass II, och slutligen — såsom framhålles i en till bevillningsutskottet inkommen skrivelse från Svenska bryggareföreningen — har den en rätt viktig uppgift på grund av sin större hållbarhet som ersättning för den vanliga färska svagdrickan i sådana fall, där transportmöjligheterna äro sådana att denna dryck icke kan tillhandahållas tillräckligt ofta.

Det är sålunda ett faktum beträffande denna dryck att den har en begränsad omsättning, trots vad som görs i reklamväg och beträffande kvaliteten, och att den praktiskt taget har måst »hållas under armarna». Man kan säga om denna dryck att den i stort sett saknar skattebärkraft. Det är klart att ett plötsligt påläggande av en skatt på denna dryck på icke mindre än 18 öre per liter, varigenom den skulle hämta in det försprång som läskedryckerna ha nått genom att de under olika perio-

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

der skattebelagts med en för varje gång ökad skatt, skulle medföra en sprängvis förskjutning i prissättningen som skulle verka ödeläggande på förbrukningen av denna dryck. Jag är emellertid tacksam mot utskottet som så när som på en reservant varit förstående för dessa sakskäl.

Sedan är det ytterligare en fråga, som jag berört i utskottet och som jag också med några ord vill angiva här. Det gäller en omständighet beträffande de egentliga läskedryckerna som konsumtionsskatteberedningen alldeles har förbigått, nämligen att dessa drycker bestå av två slag, varav de söta läskedryckerna rönt en betydande efterfrågan, som under senare år stigit i ganska hög grad. Varpå detta beror vill jag inte här försöka att utfinna, men det står givetvis i sammanhang med att dessa drycker praktiskt taget ha bibehållit sin förkrigs kvalitet och att den goda penningtillgången har funnit ett begärligt utlopp i användningen av dessa söta drycker, när brist på socker och sötmedel i övrigt har varit märkbar.

En helt annan utveckling än dessa söta läskedrycker visar mineralvattnet. Det har gått tillbaka från att år 1939 ha utgjort 46 procent av den totala läskedryckskonsumtionen till endast 24 procent år 1946. Om mineralvattnet gäller liksom om klass I, lagrat, att det inte har någon särdeles stor skattebärkraft, varför det lämpligen bör fritagas från den nu föreslagna skattehöjningen. Jag ställde också yrkande om detta i utskottet, vilket yrkande likväl icke vann gehör. I det läge, som nu föreligger, och vid det förhållandet att de föreslagna skatterna uttryckligen förklarats vara av tillfällig natur, ansluter jag mig till utskottets förslag, till vilket jag sålunda under dessa förutläggningar är redo att yrka bifall.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Härefter anförde

Herr **SUNDSTRÖM**: Herr talman! Som kammarens ärade ledamöter se har jag fogat en reservation till detta betänkande. Det gäller § 2 i förslaget till förordning om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen.

Jag har inte blivit övertygad om att vådorna av att skattlägga denna dryck med 18 öre äro så stora som den föregående ärade talaren gjorde gällande. Utskottet har också på denna punkt skrivit mycket försiktigt, att införandet på en gång av en beskattning av denna höjd skulle kunna föranleda, att tillverkningen av lagrat svagdricka komme att avsevärt minska, och då dessa farhågor icke torde vara helt utan fog har utskottet ansett sig böra förorda en något lägre skattesats.

Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på att om man knäsatte en sådan motivering för skattesänkning kan man komma ganska långt. Om den omständigheten, att produktionen kan gå ned genom skattehöjningar, bör tillmätas betydelse, då kan det vara många skattesatser som måhända behöva korrigeras. Jag tror emellertid att den förbrukning av denna dryck, som nu äger rum, i stort sett kommer att bibehållas. Den förbrukas nämligen mest på restauranger och näringsställen, där man inte har rätt att servera klass II och där man ändå vill ha en maltdryck. Den som, såsom herr Olson i Göteborg menade, föredrar en maltdryck men av principiella skäl inte vill dricka klass II, tror jag inte kommer att upphöra med sin konsumtion av klass I av den anledningen att den blir skattelagd liksom de andra dryckerna. Jag vill erinra om att pilsner klass II beskattas med 39 öre per liter. Då tror jag inte att det kan anses omotiverat att skattlägga klass I med 18 öre per liter.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den reservation som betecknats med nr 2).

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

Herr OLSON i Göteborg erhöll på begäran ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! Det förvånar mig att herr Sundström återopade den modererade formen för utskottets motivering på det sätt han här gjort. Den är väl knappast lämplig att hårdra, när dock det väsentliga vid behandlingen av detta ärende låg i utskottets uppenbara beaktande av de sakskäl, som framfördes i denna fråga.

Det förhåller sig ej på det viset, att ifrågavarande drycks användning är koncentrerad till dessa näringsställen, som här angivits, utan dess användning är fördelad på privat konsumtion i betydande utsträckning. Det förefaller mig som om utskottets reaktion i detta sammanhang har rätt mycket att betyda vid kammarens bedömning av denna fråga. Jag erinrar om att av fyra ledamöter i konsumtionsskatteberedningen, tillhörande tre olika partier, vilka där varit med om den av herr Sundström förordade högre skatten, i bevillningsutskottet togo intryck av de under behandlingen där framförda sakskälen och att herr Sundström var den ende som var okänslig för dessa sakskäl.

Vidare anförde:

Herr JACOBSSON i Igelsbo: Herr talman! Med anledning av en motion rörande höjning av spritskatten, som väckts av mig jämte några andra ledamöter av denna kammare, må det tillåtas mig att säga några ord.

Vid bedömning av de av regeringen föreslagna höjningarna av vissa indirekta skatter ha vi funnit, att skatten på sprit varit oförändrad sedan 1943 och att den av regeringen föreslagna höjningen av spritskatten med 2 kronor per liter knappast motsvarar penningvärdets fall. Då vi dessutom från folkpartiets sida ha yrkat avslag på höjningen av fordonsskatten för bilar, ha vi ansett att vi i någon mån skulle försöka att på annat håll anskaffa de medel, som äro erforderliga

för att få den föreslagna överbalanseringen av budgeten.

Det har flera gånger förut upprepats, att avsikten är att uppsuga och sterilisera överflödigt köpkraft. På grund härav ha vi ansett det vara skäligt att föreslå en ytterligare höjning av spritskatten med 1 krona från 2 till 3 kronor. Man har i detta sammanhang talat om umbärliga varor, och enligt vårt förmenande är spriten mycket mera umbärlig än automobiltrafiken, inte minst på landsbygden. Att den av oss förordade måttliga höjningen skulle bidra till någon konsumtionsminskning ha vi aldrig hoppats. Då vi som undertecknat denna motion även ha det önskemålet, så är det dock inte detta som föranlett vår ställning till denna fråga. Vi se den uteslutande från möjligheten att kunna skaffa staten inkomster, då vi i en annan fråga icke kunna gå med på en där föreslagen höjning.

Utskottet har i sin motivering för de olika prisförslagen skrivit tämligen moderat, skulle man kunna säga. Utskottet uttalar sålunda, att riskerna av en skärpt beskattning icke för tillfället torde vara alltför stora, men å andra sidan anser sig utskottet icke kunna förordna att en höjning på en gång med 3 kronor per liter genomföres, utan stannar för en höjning av 2 kronor. Man torde kunna ifrågasätta, vilket som är rätt i detta avseende. Själva kärnpunkten i frågan är ju, huruvida den av oss motionärer föreslagna höjningen av 3 kronor skulle ge sämre ekonomiskt resultat än den av utskottet förordade höjningen med endast 2 kronor. Motionärerna ha för sin del icke ansett att så är förhållandet.

Herr talman! Med återopande av vad jag här anfört ber jag att få yrka bifall till motionen.

Herr HOLMSTRÖM: Herr talman! Herr Fahlman och jag ha väckt en motion, vari vi yrkat, att riksdagen i skri-

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

velse till Kungl. Maj:t måtte såsom sin mening uttala, att den maximala motbokstilldelningen bör höjas från tre liter till fyra liter per månad samt att därigenom den av Kungl. Maj:t föreslagna ökade spritskatten med 2 kronor per liter måtte nedsättas till 1 krona per liter.

Utskottet avstyrker motionen och anför följande: »Vad härefter angår den i motionen II:236 gjorda hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t rörande utökad tilldelning av spritdrycker vill utskottet erinra om att Kungl. Maj:t — på sätt framgår av 3 kap. 22 § rusdrycksförsäljningsförordningen — äger befogenhet att föreskriva de jämkningar beträffande rätten till inköp av rusdrycker, som vid varje särskild tidpunkt kunna anses påkallade. Utskottet finner anledning icke föreligga att i detta sammanhang förorda skrivelse till Kungl. Maj:t i sådant syfte, som i motionen avses.» Ja, motionärerna veta, att Kungl. Maj:t äger en sådan befogenhet, men motionärerna veta också, att Kungl. Maj:t icke har velat begagna befogenheten i av dem antydd riktning. Därför ha motionärerna föreslagit, att riksdagen skulle göra framställning därom.

Utskottet säger sig, som jag nyss nämnde, icke finna anledning att i *detta sammanhang* förorda skrivelse till Kungl. Maj:t. Häremot måste jag anmäla en rakt motsatt mening. Just i detta sammanhang, vid behandlingen av frågan om beskattning av spriten, är saken särskilt aktuell. Vi ha i motionen påvisat, att om den s. k. fjärde litern frigåves, kunde man sänka den av Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av skatten till 1 krona per liter, och man skulle ändå få en med 5 miljoner ökad inkomst av spritbeskattningen.

Som saken nu ligger till är det ju hopplöst att yrka bifall till motionen, och jag skall icke här besvära med något längre begravningsstal. Jag tröstar mig med att uttala den förhopp-

ningen att man i något *annat sammanhang* skall kunna få motionens syfte tillgodosett.

Jag har sålunda, herr talman, tråkigt nog, intet yrkande.

Herr SENANDER: Jag skulle vilja börja med att gratulera utskottet för den snabbhet det visat vid behandlingen av propositionerna om de höjda indirekta skatterna. Det verkar faktiskt, som om behandlingen av dessa propositioner skett på löpande band. Någon motivering presterar man icke, på sin höjd återger utskottet vad Kungl. Maj:t anför i propositionerna. Det ser ut som om det från krigsåren så sorgligt beryktade transportkompaniet åter trätt i funktion. Bortsett från några smärre differenser om hur långt man skall gå, råder full enighet inom utskottet. De borgerliga känna sig tillfredsställda, och de ha också anledning att vara belättna. Icke ens folkpartiet, som rasade värst mot förra årets skattereform därför att den i någon mån träffade de rika i samhället, har något att invända mot att hundratals miljoner kronor nu plockas ur de stora folkmassornas fickor. Bättre kan ju egentligen icke herr Ohlins parti avslöja rätta halten av sin politik. Denna har varken med folklighet eller demokrati att skaffa.

Den kommunistiska gruppen har, såsom tidigare framhållits, alltid rest motstånd mot alla indirekta skatter, som drabba de stora massornas konsumtion. Detta har också tidigare varit socialdemokratiens principiella inställning i beskattningsfrågor. Nu har man hittat på en ursäkt för att man frånträder sin tidigare principiella hållning. Man förklarar, att det härvidlag rör sig om umbärliga varor. Denna ursäkt är synnerligen billig. Men det finns väl knappast något annat att tillgripa som ursäkt för att man på detta sätt sänker levnadsstandarden för de breda folklagren med över 500 miljoner kronor.

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

Vi kommunister acceptera icke talet om att det här skulle röra sig om umbärliga varor eller tjänster. Vi kunna icke finna, att de varor som sedan långa tider tillbaka ingått i den stora allmänhetens konsumtion skola betecknas såsom speciellt lämpliga beskattningsobjekt därför att de helt eller delvis sakna näringsvärde eller i nödfall kunna undvaras. Det är uppenbart att folk kan avstå från konsumtion av exempelvis maltdrycker och läskedrycker och ersätta dessa drycker med vatten. Likaså kan man säga, att kaffet är en umbärlig dryck och därför kan ersättas med t. ex. silverte. Och varför konsumeras ägg, som enligt vissa näringsfysiologiska profeters utsago helt sakna näringsvärde? Varför användes natursmör, då det finns margarin? Uppfattningarna om vad som är umbärligt äro i högsta grad skiftande. Vegetarianerna anse t. o. m., att animaliska livsmedel icke bara äro umbärliga utan även direkt skadliga. Vissa personer tycka att man kan klara sig på kruskadiet, medan andra rekommendera någon annan ensidig kost. Gränsen mellan umbärliga och oumbärliga varor är flytande, och säkert kan regeringen hitta fler umbärliga varor att beskatta, när den nästa gång känner behov av att, som det heter, sterilisera köpkraft. Det borde emellertid vara klart, t. o. m. för herrar nationalekonomer, som ju haft en alldeles särskild anledning att operera med sin visdom i dessa dagar, att människorna icke — allra minst modernerna människor — nöja sig med att rätt och slätt tillfredsställa behovet av mat och dryck utan också fästa mycket stor vikt vid smaksinnets krav. Det finns ett ordstäv — det utnyttjar man av och till — som säger, att människan icke lever för att äta utan äter för att leva. Av den rikhaltiga flora av ordstäv som finns i svenskan är detta ett av de mest falska. Jag skulle vilja vända på saken och säga, att männi-

skan lika mycket lever för att äta och dricka som hon äter och dricker för att leva.

Finansministern, som nu anför som ursäkt att det rör sig om umbärliga varor, har icke alltid haft denna uppfattning, icke ens om spriten. Den 28 oktober 1939 yttrade han i riksdagen — det gällde den gången också en höjning av skatten på spritvaror: »När det gäller varor som ingå i den allmänna förbrukningen har man visserligen skäl att göra en skillnad mellan dem, som man anser vara nödvändiga, och dem som äro umbärliga och alldeles onödiga. Men jag har aldrig dristat mig till att sätta upp mitt eget omdöme om vad som är umbärligt eller onödigt såsom det enda riktiga... När det nu i landet råder den uppfattningen, att sprit är en vara som man utan att ådraga sig ogillande kan konsumera i vissa mängder, måste man behandla denna vara i stort sett som andra konsumtionsartiklar.» Och finansministern slutar med att säga: »Det kan icke förnekas, att i Sverige och i över huvud taget länder, där man har stark alkoholbeskattning, blir den delen av befolkningen, som konsumerar denna vara, tungt belastad.» Finansministerns uttalande från år 1939 har lika stor giltighet i dag. Kanske bör det emellertid tilläggas, att de skattestegringar man nu föreslår icke spela någon nämnvärd roll för de stora inkomsttagarna utan träffa med nära nog hela sin tyngd de mindre inkomsttagarna. Beskattningen av spritdrycker och viner förtjänar för övrigt sitt särskilda kapitel. Inkomsterna på sprit och vin ingå numera som en fast post i budgeten. Statsmakterna bygga följaktligen sina inkomstberäkningar bl. a. på den förutsättningen, att sprit- och vinkonsumtionen skall försiggå i den omfattning man räknat med i budgeten. De under senare årtionden upprepade gånger genomförda skatteökningarna ha därför tillkommit uteslutande med tanke på

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

att öka statsinkomsterna, icke på att minska konsumtionen. Det är för övrigt det genomgående temat även från dem som föregå sig vara nykterhetsvänner, att man liksom är ängslig för att konsumtionen skall minskas och spritinkomsterna icke bli så stora som man räknat med. Sådant har ingenting med nykterhetspolitik att skaffa. Resultatet har endast blivit att spritkonsumtionen ökat, icke minst genom den olaga sprithanteringen. Samma resultat kan man vänta av den nu föreslagna skattehöjningen. Det är också klart — det är ingen som berört den saken i debatten — att den måste draga med sig ökade utgifter på andra områden. Tullpersonalen måste säkerligen ökas, om den skall kunna bekämpa den ökade smugglingstrafiken. Polispersonalen måste också förstärkas för att man skall komma åt hembränningen, vilken säkerligen också kommer att stegras. Man bör slutligen icke heller lämna ur räkningen, att våra fängelser, sinnessjukhus och alkoholistanstalter kunna komma att emotse en ökning av sitt klientel såsom en följd av utvecklingen av den olaga sprithanteringen. Sådana konsekvenser har det nya påfundet att sterilisera köpkraft genom att öka priserna på spritvaror.

Nu är det ju icke bara spriten, som betecknats såsom en umbärlig vara och därför utsatts för ökad beskattning. Den Wigforsska spindeln, vilken tillsammans med igelkotten, tigern och zebran inordnats i de nationella symbolernas rad, sträcker sig efter även så oskyldiga ting som läskedrycker och s. k. skattefritt svagdricka. Läskedryckerna äro som bekant en konsumtionsvara som är särskilt begärlig för barn och ungdom. Tillsammans med de i annat sammanhang föreslagna skattehöjningarna på choklad och konfektyrer träffar denna skattehöjning sålunda framför allt de barnrika familjerna och motverkar därför de åtgärder, som statsmakterna vidtagit i andra

avseenden för att lätta deras försörjningsbörda.

Herr talman! De skattehöjningar som nu föreslås komma att drabba befolkningslager, som ha den minsta köpkraften. De medföra därför en sänkning av dessa folklagers levnadsstandard och kunna icke ha den ringaste verkan i kampen mot inflationen. Detta är så uppenbart, att man icke kan undgå misstanken, att inflationsfaran måste tjäna som camouflage för syftet att skaffa staten ökade inkomster på de bredare folklagrens bekostnad.

Jag kan icke sluta detta anförande utan att också ställa ett par frågor till herr Sundström i Skövde. Herr Sundström gjorde sig i polemik här mot Hilding Hagberg till tolk för den meningen, att genom vad som nu föreslås skulle man verkligen åstadkomma en sterilisering av köpkraften, en minskad efterfrågan på varor, då tillgången skulle vara så knapp, att efterfrågan måste minskas. Jag ställde i mitt anförande i remissdebatten några enkla frågor, vilka icke ha något med nationalekonomi att skaffa men vilka direkt taga sikte på det levande livet. Jag skulle vilja upprepa dessa frågor till herr Sundström, som tror att den överflödiga köpkraften är att finna hos de bredare befolkningslagren. Kan herr Sundström visa fram en enda arbetarhustru, som har gått otillfredsställd från en affär därför att hon icke funnit de varor hon sökt? Eller finns det några arbetarbarn i detta land, som gå med trasiga skor därför att det icke finns tillgång på skodon? Eller kan icke en arbetare skaffa sig en ny vinteröverrock därför att det icke finns tillgång på sådana? Svaret ger sig egentligen självt. Det är icke bristen på varor som är orsaken till att arbetarna eller arbetarhustrurna gå otillfredsställda från affärerna, utan det är bristen på pengar, bristen på köpkraft. Varor finns det tillräckligt med av det slag arbetarna skulle behöva. Kan nä-

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

gon besvara dessa frågor på ett nöjaktigt sätt? Jag tror icke att herr Sundström kan göra det. Faktum är, att arbetarna ha för dålig köpkraft. Därför äro också dessa åtgärder, som man nu föreslår och som träffa just arbetarna, vilka ha den svagaste köpkraften, ingenting annat än ett slag i luften, om man därigenom avser att träffa inflationsorsaken.

Här har tidigare framhållits, var den verkliga inflationsrisken finns. Om man hade velat en verklig kamp mot inflationsfaran, hade man icke framlagt förslag av denna karaktär, utan man hade inriktat sig på att komma åt själva kärnpunkten i problemet, d. v. s. monopolkapitalet och dess ohejdade begär att spekulera i den varubrist, som på vissa områden existerar i dessa dagar.

Herr talman! Med vad jag här anfört ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr HENRIKSSON: Herr talman! Mitt namn återfinnes under två reservationer vid detta utskottsutlåtande. Den ena, som är upptagen såsom nr 3), är densamma som föreligger vid utskottets utlåtande nr 1, och jag vill bara i det hänseendet återropa vad jag anförde inledningsvis under debatten om nämnda utlåtande.

I den andra reservationen, som har nummer 1), har jag ett yrkande, att man vid höjningen av sprit- och vinbeskattningen skulle stanna vid något lägre belopp än vad Kungl. Maj:t har föreslagit. Jag kom till den uppfattningen redan under arbetet i konsumtionskatteberedningen, sedan jag haft tillfälle att lyssna till kontrollstyrelsens chef. Han förklarade nämligen, att man kunde hysa viss tveksamhet beträffande konsumtionsutvecklingen, och huruvida det skulle vara möjligt att få in det beräknade beloppet om man ginge för högt i beskattningen. Enligt den första beräkning som förelades oss hade kontrollstyrelsen räknat med att man med

en skatt av 1 krona skulle få in 30 miljoner och med en skatt av 2 kronor 40 miljoner. Det skulle innebära, att man endast finge 10 miljoner mer genom en så kraftig ytterligare höjning. Detta skulle i sin tur medföra, att man skrämde bort från konsumtionen av denna vara en rätt betydande köpkraft, som skulle kunna inriktas på andra punkter och vålla förvirring. Det har redan framhållits, att man vid bedömandet av denna fråga icke skall anlägga några nykterhetspolitiska synpunkter — de behandlas i annat sammanhang — utan endast penningpolitiska. När sedermera diskussionen gick vidare i beredningen, ansåg sig majoriteten böra räkna upp de 40 miljonerna till 50 miljoner, och man skulle sålunda få in i varje fall 20 miljoner mera än med 1 kronas skattehöjning. För min del tog jag intryck av den tveksamhet, som faktiskt förefanns hos kontrollstyrelsen, och jag anser, att man i detta fall bör vara försiktig. Jag har därför, herr talman, i min reservation yrkat, att man skall stanna vid en höjning av skattens grundbelopp med 1 krona, när det gäller spriten, och i fråga om vinet vid en höjning av minimiavgiften med 1 krona 20 öre men icke genomföra någon höjning av omsättningsskattens procenttal.

Jag skall icke ytterligare motivera min ståndpunkt, som jag tidigare har framfört i ett särskilt yttrande till konsumtionskatteberedningens skrivelse, vilken är återgiven i propositionen nr 5.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen nr 1).

Herr OLSSON i Gävle: Herr talman! Med hänsyn till den debatt vi förde under den föregående punkten, där vi utvecklade våra synpunkter på det problem, av vilket det här nu föreliggande bara är en liten del, och dessutom med hänsyn till att första kammaren redan utan votering på någon punkt antagit alla bevillningsutskottets här förelig-

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

gande förslag, skall jag inskränka mig till några få randanmärkningar.

Jag skulle vilja säga till reservanten herr Sundström, att det är klart, att man kan resonera, som han gör i detta fall, och jag tror, att i det långa loppet kommer man också dit. Det finns inga skäl att i fråga om den lagrade skattefria svagdrickan ha en lägre skattesats än i fråga om andra läskedrycker. Man bör emellertid komma ihåg, att för närvarande är detta dricka fullkomligt fritt från skatt, under det att alla de andra äro belagda med 12 öres skatt. Den höjning, som det enligt föreliggande förslag blir på de redan beskattade läskedryckerna, är ju 6 öre, medan det enligt det ursprungliga förslaget på en gång skulle bli en skatt av 18 öre på den lagrade svagdrickan. Det är i denna situation, som utskottet har ansett sig böra stanna vid den linjen, att utskottet endast förordar en skatt av 9 öre på lagrat svagdricka. Det betyder icke, och det får enligt min mening icke betydelse, att frågan därmed är avgjord för tid och evighet, utan här är det väl närmast bara fråga om att ta det hela i etapper.

Ett ord om spriten. Det är klart, att man kan diskutera, om skattehöjningen skall vara en krona eller två kronor eller tre kronor. Man kan motivera alla tre förslagen. Man kan hitta argument, som tala för vart och ett av dessa alternativ, och man kan på varje punkt hitta argument som tala emot. När konsumtionsskattesakkunniga, Kungl. Maj:t och bevillningsutskottet ha stannat för två kronor, så tror jag, att man får komma ihåg, att man har gått så långt, som det är möjligt i den nuvarande situationen, och att förståndet säger, att längre än detta skall man icke gå.

Herr Henriksson har anfört, att kontrollstyrelsens chef var tveksam. Jag har aldrig träffat någon kontrollstyrelsechef i detta land, som icke varit tveksam, när det gällt att beräkna vad som kunnat bli resultatet av en skatte-

höjning. Emellertid ansåg sig kontrollstyrelsens chef kunna godtaga de beräkningar som i detta fall gjorts. Att man här får räkna med en sänkning av konsumtionen är ju klart. Att man gjort det framgår ju bäst därav, att om man skulle utgå från nuvarande konsumtion, skulle en ökning av skatten med två kronor leda till en ökning av skatteinkomsten med 65 miljoner kronor, under det att ingen räknat med högre ökning av inkomsten än 50 miljoner kronor.

Att vi icke kunnat delta i den petitionsrörelse från riksdagens sida, som min granne till vänster velat starta, kan ju icke förvåna honom, och han gjorde ju icke heller något yrkande. Jag tycker det skulle klätt den gamle krigaren bättre, om han hade sagt: »Nu har Kungl. Maj:t haft den där fullmakten, men Kungl. Maj:t har icke hanterat den på det sätt, som riksdagen avsett, och därför ta vi tillbaka fullmakten.» Då skulle jag förstått resonemanget, och det kan ju vara möjligt, att han hade kommit ett steg längre, om han gjort det. Jag vågar ingenting säga i det avseendet, men jag tror, att den attityden varit bättre än att starta en petitionsrörelse på denna punkt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag på alla de föreliggande punkterna i detta betänkande. Vi, som skola bilda majoriteten här, få väl hålla till godo med herr Senanders återuppväckande av »transportkompaniet». Jag tror emellertid, att herr Senander framför allt bör vara glad, om han även i fortsättningen kan hålla sitt eget »15-mannakompani» intakt för alla sidoinflytelser.

Herr OLSON i Göteborg erhöi på begäran ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! Herr Olsson i Gävle fällde ett yttrande, som jag icke vill låta stå oemotsagt. Han yttrade, att det finns inga skäl för att skattesatsen för svagdricka skall vara en annan än för

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

övriga läskedrycker. Han ville därmed ha uttalat, att även om man icke nu kan införa en så hög skatt på svagdricka, som skulle vara erforderligt, för att den skulle komma i jämnhöjd med skatten på övriga läskedrycker, så skulle man i alla fall så småningom komma dithän. Jag är emellertid, herr Olsson i Gävle, för min del alldeles övertygad om att vi aldrig komma dithän, om man i fortsättningen skall ta hänsyn till sakliga skäl i detta avseende. Det finns ett bärande skäl för lägre skatt på denna dryck än på de söta läskedryckerna, nämligen att den kvalitetsmässigt står lägre. Det är icke samma njutning att dricka den drycken som de söta läskedryckerna. Jag angav i utskottet en nummerordning i fråga om kvaliteten på de drycker, som man här vill skattebelägga, vilken jag här vill upprensa. Om man betecknar klass II med 9 och de söta läskedryckerna med 8, så bör svagdrickat betecknas med 5. Dessa siffror giva uttryck åt ett faktum, som är svårt att komma ifrån och som motiverar att svagdrickat även i fortsättningen kommer att behandlas så, att det blir lindrigare skatt på det än på de söta läskedryckerna.

Herr OLSSON i Gävle erhöi likaledes på begäran ordet för kort genmäle och anförde: Herr talman! Jag skall icke tvista med herr Olson i Göteborg på den punkten. Jag resonerar som så: läskedrycker som läskedrycker. Men jag kan obetingat instämma med honom i fråga om smaken. Om den skall läggas till grund för beskattningen, är det möjligt, att herr Olson får rätt.

Härefter yttrade:

Herr JACOBSSON i Igelsbo: Herr talman! Jag skall be att få ändra det yrkande jag för en stund sedan gjorde i denna debatt på så sätt, att jag yrkar, att grundavgiften, som enligt utskottets förslag till ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr

155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen m. m. skall vara 9 kronor, i stället skall vara 10 kronor.

Herr HOLMSTRÖM: Herr talman! Min granne till höger, bevillningsutskottets ärade ordförande, ironiserade över att jag som gammal krigare icke varit mera djärv i min aktion. Jag vill därför framhålla, att en krigare skall anlägga taktiska synpunkter på sina åtgärder och så skall han se till att icke mera blod gjutes än läget kräver.

Emellertid vill jag med anledning av herr Henrikssons yrkande säga, att då det täcker en del av det yrkande herr Fahlman och jag ställt i vår motion, ber jag att få instämma i herr Henrikssons yrkande.

Herr OLSSON i Gävle erhöi på begäran ordet för kort genmäle och anförde: Herr talman! Jag ber bara att få konstatera, att detta måste innebära, att herr Holmström, redan när han väckte motionen, ansåg saken förlorad.

Vidare yttrade:

Herr HOLMSTRÖM: Herr talman! Jag ansåg icke saken förlorad, förrän jag till min förskräckelse såg bevillningsutskottets betänkande.

Herr HANSSON i Skediga: Herr talman! Anledningen till att jag begärt ordet är den enligt min mening olämpliga avvägning av skattehöjningarna i fråga om olika slags rusdrycker, som här föreslås. I fråga om brännvin har man ju höjt skatten från 7 till 9 kronor — herr Jacobsson i Igelsbo vill ju t. o. m. höja den skatten till 10 kronor. Beträffande rusdryckerna är det väl ändå så, att de, som dricka de fina varorna, alltså vin, ha större bärkraft än de som dricka brännvin. I fråga om vin är man emellertid så försiktig, att man endast föreslår en kronas höj-

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

ning av skatten. Jag skulle hellre sett, att min länskamrat, när han nu förordar en skattehöjning utöver vad utskottet föreslagit, gått in för en höjning av skatten på vin i stället för på brännvin, som ju är en enklare dryck. Jag begagnar icke sådant där, men vi veta ju, att den som har begär efter sprit köper, även om det är dyrt. Därför kommer höjningen av skatten på sprit indirekt att drabba hustrur och barn i många hem. Om man däremot höjer skatten på de finare dryckerna, blir det en ökad belastning på huvudsakligen sådana, som ha större inkomster, vilka icke drabbas så hårt, som om man höjer brännvinsskatten. Jag skulle därför vilja ställa en direkt fråga: Av vilken orsak är bevillningsutskottet så rädd om de finare rusdryckerna och går hårdare åt de enklare? Det skulle vara intressant att få ett svar på den frågan. Då jag har den uppfattningen, att man vid all beskattning, såväl direkt som indirekt, bör ta hänsyn till bärkraften, tycker jag, att man även bör göra det vid beskattning av rusdrycker.

Herr OLSSON i Gävle: Herr talman! Med anledning av vad herr Hansson i Skediga sade, vill jag framhålla, att man, när man talar om vinet, icke får bortse ifrån den höjning av procentavgiften som ägt rum och som ju medför, att höjningen blir en helt annan än den, som framgår av den här nämnda siffran 1 krona 50 öre. Jag har icke alltför stor erfarenhet av hur vin och brännvin förhålla sig till varandra i fråga om känslighet för skatteförhöjningar, men alla, som ha erfarenhet på den punkten, ha ansett sig kunna konstatera, att vinet är en väsentligt mera känslig vara än de andra rusdryckerna. Det är detta, som föranlett den till synes större försiktigheten i detta avseende.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner på 1:o) godkännande

av utskottets förslag till förordning i ämnet; 2:o) godkännande av utskottets berörda förslag med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Henriksson avgivna, med 1) betecknade reservationen; 3:o) bifall till det av herr Jacobsson i Igelsbo under överläggningen framställda yrkandet; samt 4:o) avslag å utskottets ifrågavarande förslag; och fann herr förste vice talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Senander begärde emellertid votering, i anledning varav herr förste vice talmannen för bestämmande av kontraposition upptog de tre återstående propositionerna, av vilka herr förste vice talmannen nu fann den med 2) angivna hava flertalets mening för sig. Jämväl beträffande kontrapositionen begärde herr Senander votering, i anledning varav och sedan till kontraposition i den förberedande votering, som sålunda skulle anställas för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen, antagits yrkandet om avslag å utskottets förslag, följande voteringsproposition efter given varsel upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets föreliggande förslag till förordning angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker m. m. antager utskottets berörda förslag med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Henriksson avgivna, med 1) betecknade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om avslag å utskottets förslag.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och denna vote-

Skärpning av rusdrycksbeskattningen.

ringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Röstärkning begärdes likväl av herr Senander, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 79 ja och 78 nej, varjämte 18 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta. Kammaren hade alltså till kontraproposition i huvudvoteringen antagit godkännande av utskottets förslag med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Henriksson avgivna med 1) betecknade reservationen.

I enlighet härmed blev nu efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren godkänner bevillningsutskottets föreliggande förslag till förordning angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker m. m., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt utskottets berörda förslag med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Henriksson avgivna, med 1) betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning; och befanns därvid flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren godkänt utskottets föresvarande författningsförslag.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

2) *Utskottets förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 28 maj 1943 (nr 259) angående*

omsättnings- och utskänkningskatt å vin.

Godkändes.

3) *Utskottets förslag till förordning om ändrad lydelse av 13 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av malt-drycker.*

Godkändes.

4) *Utskottets förslag till förordning om tillfällig skatt å viss maldryck av första klassen.*

Efter föredragning av punkten anförde:

Herr SUNDSTRÖM: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation nr 2, vilket innebär att 2 § i förordningen om tillfällig skatt å viss maldryck av första klassen får en lydelse i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag.

Herr OLSSON i Gävle: Herr talman! Jag hemställer om bifall till bevillningsutskottets föreliggande förslag.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på godkännande av utskottets förslag i denna punkt, dels också på godkännande av utskottets berörda förslag med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Sundström avgivna reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Sundström begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner bevillningsutskottets föreliggande förslag till förordning om tillfällig skatt å viss maldryck av första klassen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Skärpning av nöjesskatten.

Vinner Nej, har kammaren godkänt utskottets berörda förslag med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Sundström avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning; och befanns därvid flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren godkänt utskottets ifrågavarande författningsförslag.

5) *Utskottets förslag till förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker.*

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr SENANDER, som anförde: Herr talman! Jag ber att få yrka avslag på utskottets förslag.

Härefter yttrade

Herr OLSSON i Gävle: Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr talmannen framställde propositioner dels på godkännande av utskottets nu ifrågavarande förslag till förordning, dels ock på avslag å utskottets berörda förslag; och fann herr talman den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Senander begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner bevillningsutskottets föreliggande förslag till förordning angående skatt å läskedrycker, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit utskottets berörda förslag.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Senander begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 151 ja och 15 nej, varjämte 10 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets ifrågavarande förslag.

Utskottets i punkten I) A) gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut i fråga om förordningsförslagen.

Punkten I) B).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten II).

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 15.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 3 januari 1948 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 8, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, innefattande ändringar i 2, 7, 9 och 11 §§.

Kungl. Maj:ts förslag innebar i huvudsak, att nöjesskatten för biograf-föreställningar höjdes från 15 till 30

Skärpning av nöjesskatten.

procent för den del av biljettpriset, som icke överstege en krona, samt från 30 till 45 procent å återstoden av biljettpriset.

Till utskottets behandling hade överlämnats ett antal motioner.

I anledning av propositionen väckta likalydande motionerna I: 39 av herr *Linderot* m. fl. och II: 108 av herr *Hagberg* i Luleå m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition.

I motionen II: 138 av herrar *Stjärne* och *Persson* i Svensköp hade hemställts, att riksdagen måtte med ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 8 besluta att 2, 7, 9 och 11 §§ förordningen den 21 december 1945 skulle erhålla i motionen närmare angiven lydelse.

Utskottet hemställde,

1) att riksdagen måtte — med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 8 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, ävensom med avslag å de likalydande motionerna I: 39 (av herr *Linderot* m. fl.) och II: 108 (av herr *Hagberg* i Luleå m. fl.), motionen II: 138 (av herrar *Stjärne* och *Persson* i Svensköp) samt motionen II: 140 (av herr *Johnsson* i Skoglösa m. fl.) — antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt med den ändringen, att dagen för ikraftträdandet fastställes till den 2 i stället för den 1 februari 1948, samt

2) att de likalydande motionerna I: 175 (av herr *Domö* m. fl.) och II: 237 (av herr *Skoglund* i Doverstorp m. fl.) i vad desamma avse propositionen nr 8 måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservationer hade avgivits:

1) av herrar *Velander*, *Isaksson*, *Henriksson* och *Olson* i Göteborg; samt

2) av herr *Jonsson* i Skedsbygd, utan angivet yrkande.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **NORDSTRÖM** i Kramfors: Herr talman! Redan när riksdagen antog den nu gällande nöjesskatten tillhörde jag dem, som motsatte mig dess genomförande. Och liksom alla indirekta skatter äro orättvisa är också den nu föreslagna skatten på småfolkets biobesök orättvis. I likhet med många andra indirekta skatter kommer nämligen också den skärpta nöjesskatten att uteslutande drabba de mindre inkomsttagarna.

Redan när finansministern tillsatte konsumtionsskatteberedningen anfördes det, att vissa varor voro mera umbärliga än andra. Till de umbärliga varorna hörde då också de enkla biografbesöken. Både konsumtionsskatteberedningen och bevillningsutskottet acceptera nu talet om vissa varors umbärlighet. Men om det vore någon mening i talet om umbärliga varor, så skulle det väl förefinnas en önskan från regeringens sida att minska konsumtionen av de extrabelagda varorna. Så är emellertid inte alls fallet. Tvärtom framskyntar ett livligt intresse för att konsumtionen av samtliga här skattepålagda varor skall bibehållas vid sin nuvarande nivå. Detsamma gäller beträffande nöjesskatten. Därmed bortfaller också allt tal om varornas eller tjänsternas umbärlighet.

Även om bevillningsutskottets ordförande tidigare i dag här hävdade att man räknar med en viss minskning i konsumtionen av de skattebelagda varorna, så är det ändå uppenbart, att man avser att enbart med de i dag föreslagna skatteskräpningarna på sprit, tobak och nöjen dra in 161 miljoner kronor till staten. Från landets biobesökare skola dras in 25 miljoner kronor. Det torde då vara ganska självklart att de 161 miljoner kronor, som

Skärpning av nöjesskatten.

riksdagen i dag går att besluta om, måste tagas från andra varor, d. v. s. svenska folket måste minska konsumtionen av andra varor i stället. Efter vad jag kan förstå har den stora massan av Sveriges småfolk dock inte mycket mera kvar att minska på än mjölken, smöret och brödet. När det alltså här talas om umbärliga varor, så bör riksdagens ledamöter vara medvetna om att man räknar med en minskad konsumtion av mjölk, smör och bröd hos det svenska folkets flertal. Om staten skall få in de beräknade 161 miljoner kronorna på dessa skatter, så måste befolkningen minska inköpen av andra livsviktiga förnödenheter i motsvarande grad. Det stora flertalet har nämligen inte många andra varor att välja på. Om svenska folket, som konsumerar de nu extrabeskattade varorna, skulle ta regeringen och bevillningsutskottet på allvar och anse ifrågakvarande varor för umbärliga och därför minska på sin konsumtion, så skulle det innebära att konsumenterna stjälpde hela den beskäftiga byggnad som kallas »överbalansering av budgeten genom uppsugning och sterilisering av överflödigt köpkraft».

Ty om svenska folket accepterar talet om dessa varors umbärlighet, så får man ingen överbalansering av budgeten. Uppenbart är att det inte är detta som regeringen och utskottet vilja. Tvärtom har man helt cyniskt räknat med att även här ifrågakvarande varor äro oundärliga, varför konsumtionen av dem skall bibehållas vid sin nuvarande nivå. Konsumenterna komma alltså att få minska på konsumtionen av andra varor i stället.

För mycket stora delar av vårt lands lägre inkomsttagare utgör ett biobesök snart sagt den enda avkoppling de hitintills haft råd att kosta på sig. Detta gäller i synnerhet för ungdomen, som på många platser i vårt land icke har något annat nöje att tillgå. Med den hårda merbelastning som de nu före-

slagna skattepalagorna komma att utgöra för småfolket, ha dessa endast tvenne alternativ att välja på: endera acceptera talet om varornas umbärlighet och alltså avstå från den avkoppling, som ett biobesök annars skulle ge, eller också följa den cyniska grundtanken bakom höjningen av nöjesskatten och även i fortsättningen kosta på sig ett biobesök. Därest man följer det sista alternativet medverkar man visserligen till ett ökat tillflöde till statskassan, men det sker på bekostnad av barnens och familjens knappa livsmedelsbudget.

I propagandan för de nya skattepalagorna på småfolket har man ännu en gång tagit fram det fruktade inflations-spöket. Det är gudbevars för att bekämpa inflationen som vi tvingats till den orättvisa operation som här föreslås. Men talet om att bekämpa inflationen medelst konfiskering av barnens snackslantar, småfolkets bioavgifter etc. faller på sin egen orimlighet. Det har ännu icke kunnat bevisas att det är de pengarna som utöva trycket på de områden, där varubristen är störst. Ingen vill väl heller påstå att de pengar, som nu tillföras staten genom skärpt nöjesskatt på biobiljetter, annars skulle söka sig ut på varumarknaden och där konkurrera om cement, vattenledningsrör eller maskiner! Den ökning på 40 å 50 öre per biobiljett som här är föreslagen kommer av flertalet människor i vårt land att tagas av de pengar, som avsetts för inköp av de viktigaste livsmedlen. Resultatet av dessa skärpta skattepalagor kommer att bli en minskad konsumtion av mjölk, smör och bröd. Det förvånar mig därför på det högsta att ett par av riksdagens s. k. lantbruksrepresentanter i denna fråga motionerat om en ännu längre gående nöjesskatt. Även jordbrukets folk torde ha ett legitimt behov av att någon gång erhålla avkoppling genom deltagande i någon form av nöjesliv. Att, såsom ifrågakvarande båda motionärer,

Skärpning av nöjesskatten.

genom extra beskattning vilja beröva landsbygdens folk dess enkla nöjen, kan i vilket fall som helst icke bidra till att öka trivseln på landsbygden.

Under hösten 1946 och våren 1947 pågick i vårt land en mycket animerad debatt om det då föreliggande statsskatteförslaget. Jag hade själv tillfälle att deltaga i ett flertal stora möten, med representanter från samtliga riksdagspartier. Alla påstodo sig då inse nödvändigheten av en minskad skattebelastning för de mindre inkomsttagarna. Därom voro alla fullständigt överens. Riksdagen antog också det nya skatteförslaget under ivriga bedyranden att detsamma syftade till att lätta de mindre inkomsttagarnas alltför tunga skattebörd. Detta förslag har nu nätt och jämnt hunnit genomföras förrän riksdagen, av allt att döma med samma iver, tar tillbaka alla vackra löften om en mera rättvis skatteavvägning och på nytt vältrar över skattebördorna på de mindre inkomsttagarnas axlar. Nøjesskatten är i sig själv — lika väl som de övriga i dag behandlade skatterna — en orättvisa, som genom den nu föreslagna höjningen blir än mera accentuerad. Det finns ingen överflödigg köpkraft hos det stora flertalet av vårt lands arbetande befolkning. Tvärtom har den av storfinsansen framkallade inflationen redan nu nedsatt köpkraften så avsevärt hos stora grupper av de mindre inkomsttagarna, att existensminimum börjar tangeras.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motionen nr 108 i denna kammar, d. v. s. avslag på utskottets hemställan.

Herr STJÄRNE: Herr talman! Såsom framgår av föreliggande utskottsbetänkande ha herr Persson i Svensköpp och jag väckt en motion, vari vi yrka på en höjning av nöjesskatten icke endast på biograföreställningar utan även på andra nöjesarrangemang, på vilka nöjesskatt utgår. Meningen med alla här föreslagna indirekta skatter är ju att åstadkomma ett kraftigt budgetöverskott och att samtidigt uppsuga någon del av den för stora köpkraften. Då nu Kungl. Maj:t och bevillningsutskottet föreslå en höjning av skatten på biobiljetter är det väl, såvitt jag förstår, principiellt riktigt och konsekvent att ifrågavarande höjning utgår över hela linjen.

Den föreslagna skattehöjningen beräknas inbringa omkring 24 miljoner kronor. Visserligen utgör skatteintäkten på biograföreställningar den största posten, 70 procent eller omkring två tredjedelar av all nöjesskatt, men en motsvarande höjning på den återstående tredjedelen skulle ändå, enligt samma beräkning, ge 10—12 miljoner kronor, ett belopp som i nuvarande läge icke är att förakta.

Nu vet jag mycket väl att det mot ett enigt utskott är ytterst svårt att få resonans för någon annan mening än utskottets. Jag vill dock framhålla, att utskottets motivering för avslag på vår motion förefaller synnerligen svag. Utskottet säger endast »att en höjning av nöjesskatten för andra nöjeställningar än biograföreställningar skulle kunna orsaka ideella och andra liknande organisationer visst ekonomiskt avbräck». I och för sig är detta utskottets uttalande av stort värde och noteras med tacksamhet. Mig förefaller dock denna risk ytterligt liten, för att icke säga obefintlig, med de bestämmelser om undantag från beskattning, som §§ 13—16 i 1945 års nöjesskatteförordning inrymma. Nästan alla tänkbara slag av ideella organisationer åtnjuta nämligen enligt denna förordning skattefrihet upp till 500 kronor för inkomst av nöjeställning. Enligt nämnda förordning, § 16, kunna också en del nöjeställningar, där behållningen skall gå till någon form av välgörenhet eller till något allmännyttigt ändamål, helt befrias från nöjesskatt. Vid det övervägande antalet nöjesskatt.

Vid det övervägande antalet nöjesskatt.

Interpellation ang. prispolitiken beträffande sågade trävaror.

jestillställningar som arrangeras av ideella organisationer går dock inkomsten säkerligen icke upp till här angivet gränobelopp. Och även om inkomsten någon gång skulle överstiga 500 kronor, förorsakas organisationen icke något betydande ekonomiskt avbräck av den höjda skattesatsen på det överskjutande beloppet.

Den av oss föreslagna skärpningen av nöjesskatten liksom den nyss beslutade skattehöjningen å tobaksvaror synes mig därför välgrundad och i långt högre grad motiverad än den av Kungl. Maj:t föreslagna skattehöjningen på personbilar.

Herr talman! Med vad jag här anført ber jag att få yrka bifall till vår motion nr II: 138.

Herr OLSSON i Gävle: Herr talman! Jag skall nöja mig med att i korthet hemställa om bifall till bevillningsutskottets här föreliggande förslag. Jag tror att detta förslag betingas av det läge, vari vi befinna oss. Skulle vi gå på herr Stjärnes linje, skulle skatten för konserter, teaterföreläsningar och åtskilliga andra dylika tillställningar på en gång fördubblas. Vad som ger mycket pengar i skattehänseende är biograferna, och därför har man utvalt dessa. Jag hemställer, som sagt, herr talman, om bifall till det föreliggande förslaget.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) avslag såväl å utskottets hemställan som å Kungl. Maj:ts förslag i ämnet; samt 3:o) bifall till utskottets förslag med den ändring däri, som föranleddes av bifall till motionen II: 138; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nordström i Kramfors begärde emellertid votering, i anledning varav och sedan till kontra-

proposition antagits den under 2:o) angivna propositionen, följande voteringsproposition efter given varsel upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit såväl utskottets berörda hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Nordström i Kramfors begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 147 ja och 15 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter avstod från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 16.

Ordet lämnades på begäran till

Herr EDBERG, som yttrade: Herr talman! Under min första period i riksdagen väcktes från vårt håll frågan om förbättrat stöd åt hantverk och småindustri på landsbygden. Samma synpunkter, som vi då lämnade, ha sedermera vid olika tillfällen framförts från de andra partiernas sida. Icke minst har regeringspartiet vid ett flertal tillfällen genom sina talesmän deklarerat sin positiva inställning till ett vidmakthållande av den för stora kategorier

Interpellation ang. prispolitiken beträffande sågade trävaror.

av vårt folk så betydelsefulla småindustrien. Det är glädjande, att speciellt snickeri- och småsågsindustrien på landsbygden kunnat under årens lopp utvecklas till fromma för såväl de däri anställda arbetarna som också för vederbörande kommuner.

Enligt den utredning över den svenska sågverksindustrien, som statens bränslekommission förra hösten framlade, uppgick antalet avsalusågar år 1945 till något över 4 000 och antalet husbehovssågar till cirka 2 100, eller totalt cirka 6 100 sågar. 1946 voro ytterligare omkring 700 sågar i gång, varför det totala antalet sågar ökat till närmare 7 000. Av de 4 000 avsalusågar, som voro i drift 1945, hade 1 662 en produktion av cirka 40 000 standards och 1 717 en produktion av cirka 245 000 standards. Med andra ord: 80 procent av totala antalet avsalusågar, d. v. s. småsågarna, svarade för 25 procent av vår årsproduktion av sågade trävaror till avsalu, 1,18 miljoner standards. Att en högst betydande del av salutillverkningen är att hänföra till småsågar framgår sålunda med all önskvärd tydlighet.

Det antal arbetare, som för sin utkomst är beroende av just denna småindustri, måste vara högst betydande. Alla dessa tusentals småsågar kunna givetvis inte bereda samtliga sina anställda arbete under hela året, men då det visat sig, att driften kan uppehållas år efter år, ha många av arbetarna ansett sig kunna räkna med ett säkert inkomstillskott från dessa industrier. Sådana säkra inkomster ha också gett en stor del av arbetarna möjligheter att skaffa sig »egnahem», och på så sätt ha de blivit bofasta i respektive orter.

Genom statsmakternas prispolitik beträffande de sågade trävarorna och den favorisering, som därvid skett av den trävaruexporterande storindustrien vid avsättningen av de färdiga produkterna, ha småsågverksägarna och deras anställda under senaste halvåret kom-

mit i en allt mera ofördelaktig ställning. Denna prispolitik under år 1946 lockade sålunda ca 700 sågverksägare att återupptaga driften vid nedlagda verk, men redan nu rapporteras från olika håll att man icke kan fortsätta längre. Även många av de sågverksägare, som haft sin verksamhet i gång under hela kriget, ha kommit i samma situation och tvingas följaktligen att inom en snar framtid nedlägga driften.

Det är framför allt nu, när regleringspolitiken börjar få återverkningar på mera ekonomiskt stabila företag, som såväl sågverksägare som arbetare med skärpa ge sitt missnöje till känna. Trots hänvändelse till respektive intresseorganisationer erhållas icke hållbara förklaringar av vilken anledning dessa småindustrier skola vara missgynnade i förhållande till de stora exportindustrierna. Det är också helt naturligt att arbetarna, som för sin utkomst äro beroende av en kontinuerlig årlig drift vid dessa småsågar, fråga sig vilka existensmöjligheter de i fortsättningen kunna räkna med.

Med anledning av vad som ovan anförts får jag hemställa om kammarens tillstånd att till herr statsrådet Ericsson få framställa följande frågor:

Har herr statsrådet observerat, att småsågarna genom den förda prispolitiken kommit i sådan situation, att de nu i stor utsträckning och inom en snar framtid tvingas nedlägga verksamheten?

Kunna måhända småsågarna räkna på att under kommande säsong få en större kvot av den totala exporten för att därigenom kunna fortsätta sin verksamhet, som under normala tider är av så stor betydelse för det inhemska behovet av trävaror?

Vilka andra arbetstillfällen kunna eljest beredas dessa tusentals arbetare för att trygga deras familjers existensmöjligheter?

Denna anhållan bordlades.

§ 17.

Herr talmannen tillkännagav, att förslag uppgjorts till fördelning av de motioner, som hänvisats till behandling av tillfälligt utskott; och var detta förslag, som nu upplästes, av följande lydelse:

Förslag till fördelning av de inom andra kammaren väckta motioner, vilka blivit hänvisade till behandling av tillfälligt utskott.

Till behandling av *första* tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Hansson* i Skediga, nr 36, om utredning angående sättet för statens övertagande av de enskilda vägarna;

herr *Adolfsson m. fl.*, nr 37, angående obligatorisk olycksfallsförsäkring för folkskolans barn;

herr *Mattsson m. fl.*, nr 75, angående utredning om beredande av ersättning åt kommun för kostnader, åsamkade genom kommunal brandkårs deltagande i släckning av brand i staten tillhörig oförsäkrad egendom, m. m.;

fru *Linderot m. fl.*, nr 128, om åtgärder till undvikande av att polisförhör anställes med person som utskrivits från sinnessjukhus;

herr *Johanson* i Norrköping *m. fl.*, nr 292, om utredning angående samordnande av hälso- och sjukvårdsfrågor samt idrott, gymnastik och friluftsliv, m. m.;

herr *Birke*, nr 331, om skärpta bestämmelser avseende skydd mot eldfara inom elevhem vid vissa skolor och anstalter;

fru *Möller* och fru *Boman*, nr 333, angående viss ändring av stadgan för den kommunala yrkesundervisningen;

herr *Ståhl*, nr 334, om inrättande av en särskild kommission för övervakande av krisadministrationen;

herr *Sveningsson*, nr 347, om ändrade föreskrifter rörande flyguppvisningar; och

herr *Nilsson* i Göingegården, nr 379, angående en omprövning av reglerings- och ransoneringssystemet.

Till behandling av *andra* tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av

herrar *Persson* i Norrby och *Johansson* i Norrfors, nr 50, om bättre tillgodoseende av landsbygdens intressen och näringar vid arbetstillståndsgivningen;

herrar *Dahlgren* och *Adolfsson*, nr 127, om förebyggande åtgärder mot yrkesdövhet;

herr *Hedlund* i Östersund, nr 129, angående fortsatta utredningar rörande norrlandsproblemen;

herr *Svensson* i Vä *m. fl.*, nr 153, om beredande av möjlighet för sockersjuka, som äro fullt arbetsföra, att söka och innehava befattningar i statens tjänst;

herr *Kempe m. fl.*, nr 154, om utredning angående den ur samhällets synpunkt nödvändiga utbyggnaden, effektiviseringen och lokaliseringen av järnbruksindustrien, m. m.;

fru *Rönn-Christiansson* och fru *Linderot*, nr 235, angående utredning om lagfästande av likalönsprincipen;

herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.*, nr 332, angående beredande av semestermöjligheter för personer, som med hänsyn till bristen på vikarier icke kunna erhålla semester;

herr *Jansson* i Örebro, nr 336, om utredning av möjligheterna att utvidga den statliga industrien i Laxå;

herrar *Persson* i Landafors och *Hagberg* i Luleå, nr 338, angående utredning av vissa problem inom skogsbruket, sågverks-, massa- och pappersindustrierna;

herr *Karlsson* i Stuvsta *m. fl.*, nr 339, om utredning i syfte att rationalisera och förbilliga varudistributionen i landet;

herrar *Johanson* i Norrköping och *Dahlgren*, nr 341, om åtgärder till underlättande för vanföra att anskaffa invalidvagnar och rullstolar m. m.; och

herr *Eriksson* i Sandby *m. fl.*, nr 348, om översyn av vissa bestämmelser i hälsovårdsstadgan.

Till behandling av *tredje* tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Hedlund* i Östersund *m. fl.*, nr 16, om nedsättning av priset för tur- och returbiljetter vid resor på långa avstånd å statens järnvägar;

herr *Adolfsson m. fl.*, nr 35, angående nedbringande av avgifterna för nyinstallation av telefonapparater;

herr *Nilsson* i Göteborg *m. fl.*, nr 38, om utredning rörande de trygghetsproblem i trafiken, som röra korsningar mellan järnväg och väg;

herr *Holmberg m. fl.*, nr 76, angående sänkning av järnvägstaxorna för gods- transporter och personbefordran i Norrland;

fru *Ekendahl m. fl.*, nr 77, om inskränkning av den s. k. taxereducerade tiden för telefonsamtal;

herr *Dahlgren m. fl.*, nr 126, angående vissa åtgärder för befrämjande av semester- och rekreationsresor;

herr *von Seth m. fl.*, nr 174, om upphävande av den beslutade höjningen av inträdesavgifterna för nya telefonabonnemang;

herr *Hagård* och fru *Boman*, nr 175, om åtgärder för beredande av större bekvämlighet åt resande barn och mödrar med minderåriga barn å statens järnvägar;

herr *Jonsson* i Malmgrava *m. fl.*, nr 234, om åvägabringande av enhetlighet i fråga om öppethållningstiderna vid vissa telefonstationer på landsbygden;

herr *Dickson*, nr 337, angående upphävande eller uppmjukning av förbudet mot rundflygningsverksamhet;

herrar *Jansson* i Örebro och *Johansson* i Norrköping, nr 342, om reduktion av resekostnaderna för ungdom vid semesterresor;

fru *Svedberg*, nr 343, om rätt för barn under 14 år att resa på halv biljett på statens järnvägar;

herr *Boman* i Stafsund *m. fl.*, nr 346, om utredning rörande verkningarna av den pågående inflyttningen från landsbygden till städer och tätorter; och

herr *Andersson* i Dunker *m. fl.*, nr 380, om nedsättning av installationsavgiften för nytillträdande telefonabonnenter.

Detta förslag godkändes.

§ 18.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänknings- skatt å spritdrycker samt om fortsatt giltighet av förordningen, m. m.; och

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjes- skatt.

§ 19.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här- efter kl. 4.16 em.

In fidem
Gunnar Britth.